

quia de longinqua pegrinatione reuertentes fatigimur ab eis qui oderant pacem cum quibus eramus pacifici: et cum loqueremur eis debellabant nos gratis: bene prosperare iter redeuntibus: quia tu nobis factus es via. **Benedictus enim qui venit in nomine Domini: Maldictus ergo ille qui venit in nomine suo: sicut in euangelio dicit: Ego veni in nomine patris mei et non accepistis me: si alius venerit in nomine suo illi accipietis.** **Benediximus vos de domo domini: credo quod ista vox magnorum est ad pulillos: eorum scilicet magnorum qui verbum dei apud deum: sicut in hac vita possunt mente pertingunt: et tamen sermonem suum propter paruulos temperant: ut possint sinceriter dicere quod ait apostolus: Siue enim mente excessimus deo: siue tempantes sumus vobis. Caritas enim christi compellit nos. Ipsi enim paruulos benedixerunt de interiore domo domini: ubi laus illa in secula seculorum non deficit. Et ideo videte quid inde annuncient. **Deus dominus et illuxit nobis. Dominus ille qui venit in nomine domini: quem reprobauerunt edificantes: et factus est in caput anguli. Mediator ille dei et hominum homo christus Iesus deus est: equalis est patri et illuxit nobis: ut quod credidimus intelligere mus: et vobis non dum intelligentibus: sed iam credentibus enunciamus. Ut autem et vos intelligatis. **Constituite diem festum in confrequentationibus: usque ad cornu altaris. Id est usque ad interiore domum dei: de qua vos benediximus: ubi sunt altaria excelsa: Constituite diem festum non tepide ac segniter: sed in confrequentationibus. Ipsa est enim vox exultationis soni festiuitatem celebrantis: ambulantiu in loco tabernaculi admirabilis usque ad domum dei. Si enim est ibi spirituale sacrificium sempiternum: sacrificium laudis: et sacerdos sempiternus est: et altare sempiternum: pacata mens ipsa iustorum. Hoc apertius dicimus fratres: qui cum deum verbum intelligere volunt: non eis sufficiat caro quod propter eos verbum factum est: ut lacte nutrentur: nec in terra sufficiat iste dies festus quo agnus occisus est: sed constituat in confrequentationibus: quousque perueniat: exaltatis a domino mentibus nostris usque ad eius diuinitatem interiore: qui nobis exteriori humanitate lacte nutriendis prebere dignatus est. Et quid ibi aliud: nisi laudes eius cantabimus? Quid ibi aliud dicemus: nisi **Deus meus es tu et********

Alia Ista.
I vobis.

Alia Ista
I sollempne.
I condensio.

confitebor tibi: deus meus es tu et exaltabo te. Confitebor tibi domine quonia exaudisti me: et factus es mihi in salutem: Non strepitu verborum ista dicimus: sed dilectio inherens illi per semet ipsam clamat istam vocem: et dilectio ipsa vox est. Itaque sicut cepit laudem ita terminat. **Confitemini domino quonia bonus: quonia in seculo misericordia eius. Hunc cepit psalmus: huc desinit: qui sicut ab initio quod deseruimus: ita in finem quo redimus non est aliquid quod salubrius delectet: quam laus dei et semper alleluia.**

Alia Ista.
I non habet.

Explicit Tractatus de ps. CXVII.
Incipit Tractatus de ps. CXVIII.

Proemium.

Psalmos omnes ceteros quos condicem psalmodum nouimus continere: quod ecclesie consuetudine psalterium nuncupatur: partim sermocinando in populis: partim dictando exposui donante domino: sicut potui. Psalmum vero centesimum octauum decimum: non tam propter eius notissimam longitudinem: quam propter altitudinem paucis cognoscibilem differabam. Et cum molestissime ferret fratres mei: eius solius expositionem quantum ad eiusdem corporis psalmi pertinet deesse opusculis nostris: mecum ad hoc soluendum debitum vehementer vigerent: diu petentibus iubentibusque non cessi: Quia quotiescumque inde cogitare temptaui semper vires nostre intentionis excessit. Quanto enim videtur apertior: tanto mihi profundior videri solet: ita ut etiam quam sit profundus demonstrare non possum. Aliorum quippe quod difficile intelligunt: etiam si in obscuritate sensus latet: ipsa tamen apparet obscuritas: huius autem nec ipsa: Quonia talem prebet sufficientem: ut lectorem atque auditorem: non expositorem necessarium habere credat. Et nunc quod tandem ad pertractationem eius accedo quod in eo possum prorsus ignoro. Spero tamen ut aliquid possum affuturum atque adiutorem deum. Sic enim feci de omnibus quecumque sufficienter: cum prius mihi ad intelligendum vel explicandum difficilia ac pene impossibilia viderentur exposui. Statui autem per sermones id agere: qui perferunt in populis: que greci ομιλιας vocant. Hoc enim iustus esse arbitror: ut conuentus ecclesiastici non fraudent etiam psalmi huius intelligentia: cuius ut aliorum delectari assolent cantilena. Sed sit hucusque proemium. Ita de ipso est loquendum: de quo istuc visum est proloquendum.

**Explicit proemium. Incipit sermo pri-
mius de eodem psalmo.**

A B exordio suo magnus psalmus iste
carissimus: hortat nos ad beatitudi-
nez: quā nemo est qui non expetat.
Quis enim vnq̄: vel potest: v̄l potuit: vel
poterit inueniri: qui esse nolit beatus. Quid
igitur ea exhortatiōe opus est ad eam rem
quā sua sponte appetit animus. Nam p̄fecto
q̄ exhortatur id agit vt excutetur volū-
tas eius: cū q̄ agit ad illud p̄pter quod ex-
hortatiōnis adhibet alloquū. Ut qd̄ ergo
nobiscum agitur: vt velimus qd̄ nolle non
possimue: nisi quia omnes quidem beati-
tudinem concupiscūt: sed quomō ad eam
perueniat plurimi nesciūt. Ideoq̄ hoc dicit
iste qui dicit:

**Expositio principij istius psalmi.
Beati immaculati in via: qui
ambulant in lege domini.**

B Tanq̄ diceret: Scio quid velis:
beatitudinē queris. Si ergo vis esse bea-
tus esto immaculatus. Illud em̄ omnes: hoc
autē pauci volunt: sine quo non puenitur
ad illud quod omnes volūt. Sed vbi erit
quisq̄ immaculatus: nisi in via. In qua via:
nisi in lege domini. Ac per hoc: beati ima-
culati in via: qui ambulant in lege domini:
Nō sup̄fluo nobis dicitur: sed exhortatio
necessaria nostris mētibus adhibet. Quid
enim boni sit ad qd̄ multi pigri sunt: id est
imaculatos ambulare in via: que lex ē do-
mini sic ostendit: cum beatos esse qui hoc
faciunt indicatur: vt propter illud qd̄ om-
nes volunt: etiam hoc fiat qd̄ plurimi no-
lunt. Beatus quippe esse tam magnū est bō-
num: vt hoc et boni velint et mali. Nec mi-
rum est qd̄ boni propterea sunt boni: sed il-
lud est mirum qd̄ etiā mali propterea sunt
mali: vt sint beati. Nam quisquis libidini-
bus deditus: vt luxuria stuprisq̄ corrumpitur
in hoc molo beatitudinem querit: et
se miserū putat cum ad sue cōcupiscētie vo-
luptatē leticiamq̄ non puenit: beatus v̄o nō
dubitāt iactare cum peruenit. Et quisquis
auaricie facibus inardescit ad hoc cōgre-
gat quocūq̄ modo diuitias vt beatus sit.
Inimicorū sanguinē funderē quicūq̄ desi-
derat dominationē: quisquis affectat cru-
delitatem suam: quisquis alienis cladibus
pascit: in omnib⁹ sceleribus beatitudinem
querit. Hos igit̄ errantes: et vera miseria
falsam beatitudinē requirētes: reuocat ad
viam: si audiat vox ista diuina: **Beati im-**

maculati in via qui ambulant in lege dñi:
Tanq̄ dicēs: Quo ius: Peritis et nescitis:
Non illac itur q̄ p̄gitis: quo puenire deside-
ratis. Nā vtiq̄ beati esse cupitis: sed mise-
ra sunt: et ad maiorē miseriā ducunt itenera
ista q̄ curritis: Tā magnū bonū querere p̄
mala nolite. Si ad illud puenire vultis: huc
venite: hac ite: vie puerse relinquitē mali-
gnitatē: qui nō potestis relinquere beati-
tudinis voluntatē. Frustra tendendo fatiga-
mini: quo pueniēdo inquinamini. Nō autē
beati inquinati in errore qui ambulāt in p̄-
uersitate seculi: sed beati immaculati in via:
qui ambulant in lege domini. Quid porro
adiungat attendite: **Beati qui scru-
tant testimonia eius: in toto corde
exquirunt eum.** Non mihi videtur aliud
his verbis cōmemoratū beatorū genus: q̄
illud qd̄ ante dictū est. Nam scrutari testi-
monia dñi: et eum in toto corde exquirere:
hoc est immaculatum in via: in lege dñi am-
bulare. Venitq̄ sequit̄ et dicit: **Nō em̄
qui operant̄ iniquitatē: in vijs ei⁹
ambulauerūt.** Si ergo ambulantes in
via: id est in lege domini: ipsi sunt scrutatēs
testimonia eius: et in toto corde exquiren-
tes eū: Profecto q̄ operant̄ iniquitatē: nō
scrutant̄ testimonia eius: Et tñ nouim⁹ ope-
rarios iniquitatis ad hoc scrutari testimonia
dñi: q̄ malunt docti esse q̄ iusti. Nouimus
et alios ad h̄ scrutari testimonia dñi: nō qd̄
iam recte viuant: sed vt sciant quēadmo-
dū viuere debeāt. Tales ergo nōdum ima-
culati ambulāt in lege dñi: ac p̄ hoc nōdum
beati. Quō ergo intelligendū est: **Beati q̄
scrutant̄ testimonia eius: cū videam⁹ boni-
nes eius scrutari testimonia nō beatos: q̄
non immaculatos.** Nā scribe et pharisei sup̄
cathedrā Moysi sedētes de quib⁹ dñs ait:
Que dicūt facite: q̄ autē faciūt: facere noli-
te. Sicūt em̄ et nō faciunt: vtiq̄ scrutaban-
tur testimonia domini: vt haberent que di-
cerēt bona: q̄ quis facerent mala. Sed quos
omittimus. Recte quippe respōdebūt no-
bis: qd̄ isti nō scrutant̄ testimonia dñi: Nō
em̄ querūt ipsa: sed aliud querūt p̄ ipsa: id ē
vt glorificent̄ ad hominib⁹: vel ditent̄. Nō
est h̄ scrutari testimonia dei: nō diligere qd̄
ostendūt: et nolle puenire quo ducūt: id est
ad deū. Nā aut si et ipsi scrutant̄ testimonia
dei: quis nō vt ipm: sed vt aliud ex his in-
ueniant: et acquirāt: certe non in toto cor-
de exquirūt eum: Qd̄ nō vtiq̄ frustra hic
additum cernimus. Sciens enim sp̄itus

qui hec dicit: multos ppter aliud: nō ppter qđ cōstitutū est scrutari testimonia eius: nō tm̄ dixit: **Beati** q̄ scrutant testimonia ei⁹: s̄ addidit: i toto corde exquirūt eū: tanq̄ docens quēadmodū: vel ppter qđ scrutanda sunt testimonia dñi. **Beniḡ** in libro sapiētie loquēs ip̄a sapiētia: **Querūt** inquit me mali z nō inueniēt: oderūt. n. sapiētiā. **Qđ** qđ ē aliđ qđ odert me: **Querūt** ḡ me ait: z n̄ me inueniūt: qđ oderūt me. **Quō** igit̄ dicunt querere qđ oderūt: nisi qz nō hoc: sed aliđ ibi querūt: **Non** em̄ volunt esse sapiētes in dei gloriā: sed volūt videri sapiētes ppter hominū gloriā. **Quō** em̄ sapiētiā nō odert: que iubet et docet cōtemnēdū esse qđ diligunt: **Proinde**: beati imaculati in via qui ambulāt in lege domini: **Beati** q̄ scrutant testimonia eius: i toto corde exquirūt eū. **Si** em̄ scrutando testimonia eius: aut in toto corde exquirūt eū: imaculati ambulāt i lege dñi. **Nūquid** tamē ille nō scrutabat testimonia eius: nec querebat eū qđ dicebat: **Magister** bone quid boni faciā: vt vitā eternā cōsequar: **Sed** quō eum in toto corde quesuit: cui⁹ cōsilio diuitias suas pretulit: quo audito tristis abcessit: **Nam** z p̄pheta **Esaias** dicit: **Querite** dñm: z cum inueneritis eum derelinquat impius vias suas: z vir iniquus cogitationes suas. **Querunt** itaqz deū z impij z iniqui: vt eo inuento nō sint impij nec iniqui. **Quō** ḡ iā beati cuz ad huc testimonia eius scrutant: z exquirūt eum: cum hoc facere possunt: z impij z iniqui: **Beatos** autē esse impios z iniquos: quis vel impius dixerit: aut iniqu⁹? **Ergo** spe beati: sicut beati qui persecutionem patiunt ppter iusticiā: non propter qđ adest: qđ diu mala patiunt: sed propter qđ aderit: qm̄ ip̄oz est regnū celozū. **Et** beati qui esuriunt z sitiunt iusticiā: nō qz esuriūt z sitiūt: sed propter qđ sequit: qm̄ ip̄i saturabunt. **Et** beati qui plorant: nō quia plorant: sed ppter qđ sequit: qz ridebūt. **Proinde** beati qui scrutant testimonia eius: in toto corde exquirūt eū: nō quia scrutantur z exquirūt: sed qz inuēturi sunt quod exquirunt. **In** toto enim corde: non negligenter exquirunt. **Si** ergo spe beati: fortassis etiaz spe imaculati. **Nam** p̄fecto in hac vita licz i lege domini ambulemus: licet scrutemur testimonia eius: z i toto corde requiramus eum: **Et** si dixerimus: quia peccatum non habemus: nosip̄os seducimus: et veritas in nobis non est. **Sed** hoc diligentius in-

quirendum est. **Sequit** quippe: **Non** enim qui operant iniquitatē: in vijs eius ambulauerunt. **Et** quo videri potest: qui ambulāt in via domini: id est in lege domini scrutando testimonia eius: z in toto corde exquirendo eum: iam esse posse imaculatos: hoc est sine peccato ppter verba sequētia. **Non** em̄ qui operant iniquitatē in vijs eius ambulauerūt. **Qui** autem peccatū facit: z iniquitatē facit: aut beatus **Johannes**: z addidit: peccatuz iniquitas est. **Sed** iam sermo iste claudendus est: nec in angustum tanta questio coartanda.

Explicit s̄mo pm⁹. **Incipit** s̄mo secūd⁹.

Criptum est et legitur et verū est in hoc psalmo. **Non** enim qui operant iniquitatē: in vijs eius ambulauerunt. **Sed** elaborandū est opitulante deo: in cui⁹ manu sunt z nos z sermones nostri: ne recte dictum: non recte intellectū lectorem auditorem ve pturbet. **Hucusqz** cauedum est: plus habet contra pelagianistas. **Cauendū** est em̄ ne omnes sancti quorum illa vox est: **Si** dixerim⁹ quia peccatū non habemus: nosip̄os seducimus: et veritas i nobis nō est: **Aut** nō poterūt ambulare in vijs domini: qm̄ peccatū iniquitas est: et qđ operant iniquitatem: non vtiqz in vijs eius ambulauerūt: **Aut** quia dubiū non est eos ambulare in vijs domini: nō credant habere peccatū: qđ p̄culdubio falsum ē. **Neqz** em̄ propter arrogantiam superbiāqz vitandam scriptum est: **Si** dixerimus qz peccatum non habemus: nosip̄os seducimus: alioquin nō adderetur: z veritas in nobis nō est: sed diceret: humilitas in nobis non est: p̄sertim quia sequit vnde iste sensus clarius illustret: omnesqz auferat dubitationis ambages. **Cum** em̄ hoc beatus **Johānes** dixisset: adiūxit: **Si** autē cōfessi fuerim⁹ peccata nostra: fidelis est z iust⁹: qui nobis peccata nostra dimittat: z mūdēt nos ab omni iniquitate. **Quid** hic dicit: **Quid** cōtradicit: dānabilis impietatis elatio: **Si** em̄ propter arrogantiam deuitandā: nō propter veritatem fatendam: non dicunt sancti se nō habere peccatū: quid ē qđ confitent vt remissionem mundationemqz mereant: **An** et hoc fit: vt arrogātia deuitetur: **Quomō** ergo impetrabit peccatorum vera mundatio: quorum est falsa confessio: **Contitefcāt** igitur et arefcāt elatio senea superborum seip̄sam seducens: que in auribus hominum simulata humilitate dicit se habe-

re peccatum: in corde autem suo impia elatione dicit se non habere peccatum. Qui enim hoc dicunt: seipsum seducunt: et veritas in eis non est. Sed quando in auribus hominum hoc dicunt: non tamen seipsum sed et alios quosque doctrine insane pueritate seducunt. Quia vero id in corde suo dicunt: illic seipsum seducunt: illic veritas in eis non est: ac per hoc in corde seipsum seducunt: et in suo corde veritatem lumine amittunt. Exclamet autem sancta familia christi fructificans et crescens in universo mundo: humiliter verax et veraciter humilis: exclamet inquit: Si dixerim quia peccatum non habemus: nosipsum seducimus: et veritas in nobis non est. Quod si confessi fuerimus delicta nostra: fidelis est et iustus ut dimittat nobis peccata nostra: et mundet nos ab omni iniquitate. Nec ut dicunt: ita sentiunt. Tunc enim erit humilitas vera: si non sola ostendatur in lingua: ut sumus: secundum apostolum: non alta sapientes: sed humilibus consentientes. Non autem colloquentes: sed consentientes: quod non sit ore sed corde. Hypocrita si dicis te habere cum credas te non habere peccatum: foris fingis humilitatem: intus amplectens vanitatem. Ergo in ore et corde non habes veritatem. Quid tibi prodest videri hominibus humilem esse quod dicis: si deus videt altum esse quod sapias. Certe si auribus divinum insonaret oraculum: noli altum dicere: nec sic unmerito damnareris: si humile in ore coram hominibus: et altum in corde coram domino loquereris. Cum vero audias: noli altum sapere: sed time. Non enim ait: dicere sed sapere: cur non etiam intus es humilis ubi sapias. An ideo mens altitudine inflat ut humilitatem lingua mentat. Legis vel audis: noli altum sapere: sed time: et tu in tantum sapias altum ut te peccatum existimes non habere. Ac per hoc quia non vis timere: nihil tibi aliud remanet quam timere. Et ubi inquit scriptum est: Non enim qui operantur iniquitatem in vijs eius ambulauerunt. An vero sancti domini non ambulant in vijs domini. Quod si ambulant in vijs domini: non operantur iniquitatem. Si non operantur iniquitatem non habent peccatum: quoniam peccatum iniquitas est. Arurge in adiutorium mihi domine Iesu: et contra hereticum superbientem oppitulare mihi per apostolum confitentem. Ecce ubi est homo tuus exinaniens se ut impleat te. Ipsum audiamus fratres carissimi: ipsum de hac questione si placet: imo quod placet interrogemus. Sic nobis Paule beatissime vtrum

ambulaueris in vijs domini cum in carne adhuc viueres. Respondet. Et vnde dicebam. Veritamen in quod puenimus in eo ambulemus. Unde dicebam. Nihil quid circiuenit vos Titus. Nonne eodem spiritu ambulauimus. Nonne hisdem vestigijs. Unde autem dicebam. Quod diu sumus in corpore peregrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus: non per speciem. Que certior via domini quam fides ex qua iustus viuunt. In cuius alterius vie itinere ad superna tendebam: quando dicebam: omnium autem que retro oblitus in ea que ante sunt extentus: secundum intentionem sequor ad palmam superne vocationis dei in christo Iesu. Postremo in qua alia via cucurreraz quando dicebam. Bonum certamen certavi: cursum consummaui: fidem seruaui. Satis sint ista responsa quibus apostolum Paulum in vijs domini ambulasse dicimus. Sed ab illo et aliud inquiramus. Sic obsecro o Paule quando adhuc in carne viuens: in vijs domini ambulabas: habebas peccatum: an sine peccato eras. Audiamus: vtrum seipsum seducat: an vero quod beatus Iohannes eius coapostolus sapiat: quoniam veritas erat in eis. Sic vero respondet. Nonne legistis ubi confitetur dicens. Non enim quod volo facio bonum: sed quod nolo malum hoc ago. Et hoc audiuius. Jam itaque illud interrogemus: Quomodo in vijs domini ambulabas: si malum quod nolebas hoc agebas: cum psalmus sanctus intonat dicens. Non enim qui operantur iniquitatem in vijs eius ambulauerunt. Audi continuo respondentem per sententiam consequentem. Si quod nolo inquit ego bonum facio: iam ego non operor illud: sed quod habitat in me peccatum. Ecce quemadmodum qui ambulant in vijs domini non operantur peccatum: et tamen non sunt sine peccato: quia iam non ipsi operantur illud: sed quod habitat in eis peccatum. Sic dicit aliquis. Quomodo agebat quod nolebat malum: et quomodo ipse non id agebat: sed quod habitabat in illo peccatum. Interim iam ista questio soluta est: satisque apparuit scripture auctoritate canonice fieri posse: ut ambulantes in vijs domini: quibus non sint sine peccato: non tamen id operantur ipsi. Non enim qui operantur iniquitatem: hoc est peccatum: quia peccatum iniquitas est: in vijs eius ambulauerunt. Nam vero quod ratione possit intelligi: et agens illud propter corpus mortis huius in quo lex peccati habitat: et non ipse agens illud

propter vias domini in quibus ambulat: alius sermo necessarius est: quia iste claudendus est.

ExPLICIT sermo secundus.

Incipit sermo tertius.

Propter id quod in psalmo isto scriptum est: **N**on enim qui operantur iniquitatem in vijs eius ambulauerunt: quoniam peccatum iniquitas est: sicut Johannes apostolus dicit: exorta difficilis questio: quomodo possunt sancti in hac vita: et non esse sine peccato: quia et illud verum est: si dixerimus: quia peccatum non habemus: nos ipsos seducimus: et veritas in nobis non est: et tamen ambularet vias domini: quas non ambulant qui operantur iniquitatem soluta est dicente apostolo Paulo: **J**am non ego operor illud: sed id quod in me habitat peccatum. **Q**uomodo enim est sine peccato in quo habitat peccatum? **A**mbulat tamen vias domini quas non ambulant qui operantur iniquitatem: quia iam non ipse operatur illud: sed quod in eo habitat peccatum. **C**lericum tamen ita soluta est questio ista: ut difficilior altera nasceretur: quomodo agat homo quod ipse non agit. **U**trumque enim dixit: et non quod volo ago: et quod non ego operor illud: sed quod habitat in me peccatum. **E**t inde intelligere debemus: quando peccatum quod habitat in nobis: operatur in nobis: tunc nos id non operari quando nequaquam ei voluntas nostra consentit: et tenet etiam corporis membra: ut non obediant desiderijs eius. **Q**uid enim operatur peccatum nolentibus nobis: nisi sola illicita desideria: **Q**uibus si voluntatis non adhibeatur assensus: mouet quidem non nullus affectus: sed nullus ei relaxatur effectus. **H**oc precipit idem apostolus ubi dicit: **N**on ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum desiderijs eius: nec exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato. **S**unt itaque desideria peccati quibus nos prohibuit obedire. **O**perantur ergo peccatum hec desideria: quibus si obedimus et nos operamur. **S**i autem obtemperantes apostolo non obedimus eis: non illud nos operamur: sed quod in nobis habitat peccatum. **S**i autem desideria nulla haberemus illicita: nec nos: nec peccatum mali aliquid operaretur in nobis. **M**ortuorum porro illiciti desiderij cui non obediendo non eum nos operamur: ideo et nos agere dicimur: quoniam non est nature vigor aliene: sed languor

est nre: **A** quo languore oimodo salui erimus cum et animo et corpore imortales facti fuerimus. **Q**uapropter et quia in vijs domini ambulamus: non obedimus desiderijs peccati: et quia non sumus sine peccato: habemus desideria peccati: ac pro hoc iam nos ea non operamur: non eis obediendo: sed quod in nobis habitat peccatum eadem commouendo. **N**on enim qui operantur iniquitatem: id est obediunt desiderijs peccati in vijs domini ambulauerunt. **S**ed adhuc querendum est que petamus dimitti nobis quando dicimus deo: **D**imitte nobis debita nostra: utrum que nos operamur quando peccati desiderijs obedimus: an ipsa desideria nobis dimitti volumus quod nos non operamur: sed quod habitat in nobis peccatum? **Q**uatum quidem ego sapere possum: languoris illius et infirmitatis unde illicita desideria commouent quod peccatum appellat apostolus: vniuersus reatus sacramento baptismatis est solutus: cum omnibus que illi obediens fecimus: diximus: cogitauimus: nec deinceps nobis languor iste obesset quous inesset si desiderijs eius illicitis nullis unquam obedientiam preteremus siue operatione: siue locutione: siue tacita assensione: donec etiam ipse sanaret: cum id quod poscimus esset impletum: siue dicentes: **V**eniat regnum tuum: siue dicentes: **L**ibera nos a malo. **S**ed quoniam temptatio est vita humana super terram: etiam si a criminibus longe sumus: non tamen deest ubi desiderijs peccati: vel facti: vel dicti: vel cogitati obediemus: quando aduersus maiora vigilantibus quedam incautis minuta surrepunt: **Q**ue si aduersus nos colligantur: et si non singula suis motibus conterunt: omnia tamen a ceruo nos obruit. **E**t propter hoc etiam hi qui ambulant in vijs domini dicunt: **D**imitte nobis debita nostra: quoniam ad vias domini et ipsa oratio pertinet: et ipsa confessio quous non ad ea peccata pertineant. **I**taque in vijs domini quas omnes fides vna complectitur: qua in eum creditur qui iustificat impium: qui etiam dixit: **E**go sum via: nemo peccatum operatur: sed confitetur. **D**euiat ergo cum peccat: et ideo peccatum vie non tribuitur quod a deuiante committitur: sed in via fidei pro non peccantibus habentur quibus peccata non imputantur. **B**e quibus apostolus Paulus: iusticiam fidei commendans in psalmo scriptum esse monstrauit: **B**eati quorum remisse sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata. **B**eat vir cui non imputauit do-

minus peccatum. Hoc prestant vie domini: ac per hoc quoniam iustus ex fide vivit: ab ista via domini illa alienat iniquitas que est infidelitas. In hac autem via domini: id est in fide pia quisque ambulat: aut peccatum non operatur: aut si quid a deviante committit propter viam non imputatur: et tanquam non fuerit operatus accipit. Et ideo bene etiam sic intelligitur: Non enim qui operantur iniquitatem in viis eius ambulaverunt: ut hanc iniquitatem significaverit: que recedit a fide: aut non accedit ad fidem. Quoadmodum enim ait dominus de iudeis: Si non venissem peccatum non haberet: Nec utique sine ullo peccato erant antequam christus veniret in carne: et ex quo venit ceperunt habere peccatum: sed quoddam peccatum certum: id est infidelitatem intelligi voluit: quoniam non crediderunt in eum: ita qui operantur iniquitatem: non quolibet sed hanc ipsam infidelitatem non in viis eius ambulaverunt: quia uniuersae viae domini misericordia et veritas: utriusque autem in christo est: et propter christum nusquam est. Bico enim christus: ait apostolus: ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei ad confirmandas promissiones patrum: gentes autem super misericordiam glorificare deum. In hoc igitur misericordia: quia nos redemit: In hoc veritas: quia id quod promissit impleuit: et impleturus est quod promittit. Qui ergo operantur iniquitatem: id est infidelitatem: non in viis eius ambulaverunt: quia in christo non crediderunt. Ergo conuertantur et in eum qui iustificat impium pie credant: atque in illo misericordiam peccatis dimissis: et veritate completis promissis: hoc est uniuersas vias domini inueniant: in quibus ambulantes non operabuntur iniquitatem: quia non tenebunt infidelitatem: sed fidem que per dilectionem operatur: et cui peccatum non imputatur.

Explicit sermo tertius. Incipit quartus.

Quis est frater carissimi qui domino dicit: **Q**uod tu precepisti mandata tua custodiri nimis. **U**tinam dirigant vie mee: ad custodiendas iustificationes tuas. **L**uc non confundar: dum inspicio in omnia mandata tua. Quis est qui hoc dicit: nisi uniuersum quoddam membrum christi: vel potius uniuersum corpus christi: Et quod est: tu precepisti mandata tua custodiri nimis: Utrum nimis precepisti: an nimis custodiri: Quodlibet horum intelligam: illam memorabilem nobilem sententiam habet dictam: quam greci laudant in sapientibus suis: et latini laudando presentant: ne quod

nimis. Si enim hoc verum est: ut ne quid nimis fiat: quod verum est quod hic dicit: Tu precepisti mandata tua custodiri nimis: Quod de aliquid vel nimis precepere vel custodiri nimis vellet: si omne nimium reprehensione dignum esset: Biceremur quod nos nulla grecorum sapientium auctoritate terreri: intuentes quod scriptum est: Nonne stultam fecit deus sapientiam huius mundi: et potius istam sententiam falsam esse crederem: quod dictum est: ne quid nimis: quod diuini eloquii ubi legitur atque cantatur: Tu precepisti mandata tua custodiri nimis: nisi nos non greca elatio: sed vera ratio reuocaret: Nimis quippe dicitur quicquid plus fuerit quam oportet. Nam parum et nimium duo sunt inter se contraria. Parum est quod minus est quam oportet: et nimium plus est quam oportet. Horum in medio modus est: quod dicitur satis est. Cum utique utile sit in vita et moribus: ut amplius quam oportet nihil omnino faciamus: perfecto veram esse sententiam: ne quid nimis: fateri potius quam negare debemus. Sed aliqui latina lingua habet verbo sic abutitur: ut nimis pro eo quod est valde: et positum inueniamus in litteris sacris: et ponamus in sermonibus nostris. Nam et hic: tu precepisti mandata tua custodiri nimis: non nisi valde intelligimus si recte intelligimus: et nimis te diligo: si alicui carissimo dicimus: non utique plus quam oportet: sed valde nos diligere intelligi volumus. Benigne illa greca sententia non habet habet verbum quod hic legitur. Ibi enim est εὐχαρις: quod est nimis. Hic est autem ὁμοῦλα quod est valde: habet autem ut diximus: nimis pro eo quod est valde: et dictum inuenimus et dicimus: Unde nonnulli etiam latini codices non habent: Tu precepisti mandata tua custodiri nimis: sed valde. Valde itaque precepit hoc deus: et valde oportet dei custodire mandata. Sed humilis pietas vel pia humilitas: et fides non in memor gratie: quid adiungat attendite. Utinam inquit dirigant vie mee ad custodiendas iustificationes tuas. Precepisti quidem tu: sed utinam quod precepisti fiat mihi. Ubi audis utinam: vocem optantis agnosce: et agnita voce optantis: deponere superbiam presumens: Quis enim se dicat optare quod sic habet in arbitrii potestate: ut nullo indigens adiuuamento id possit efficere? Ergo si optat homo quod precepit deus: ut deus ipse quod precipit rogandus est deus. A quo enim optandus est: nisi ab illo a quo proprie luminis omne datum optimus: et omne donum perfectum sancta scriptura teste: descendit: Propter eos autem qui putant habet solo nos ad faciendam iusticiam diuinitus adiuuari quod dei precepta

CXVIII.
 cum e...
 lam...
 non...
 peccat...
 no...
 peccat...
 operant...
 me peccat...
 Sed ad...
 m...
 nobis...
 mur quado...
 in ipa...
 non...
 peccat...
 infidel...
 hanc...
 qz vni...
 uerse...
 asit in...
 z pter...
 Bico em...
 ministr...
 circums...
 madas...
 In hoc...
 misericord...
 qz nos...
 In hoc...
 veritas...
 qz id...
 pmittit...
 Qui ergo...
 iniquitatem...
 id est...
 in christo...
 Ergo conuertantur...
 in eum...
 qui iustificat...
 in illo...
 misericordiam...
 peccatis...
 et veritate...
 completis...
 promissis...
 hoc est...
 uniuersas...
 vias domini...
 inueniant...
 in quibus...
 ambulantes...
 non operabuntur...
 iniquitatem...
 quia non...
 tenebunt...
 infidelitatem...
 sed fidem...
 que per...
 dilectionem...
 operatur...
 et cui...
 peccatum...
 non imputatur.

nobis in noticiā pferunt: vt ea cognita: ias sine vlla dei grā solis nre volūtatis viribus impleant: non optabit dirigi vias suas ad custodiēdas iustificatiōes dei: nisi iā ei⁹ acceptis ipō p̄cipiente mādatis. Ad hoc em̄ p̄inet qđ p̄misit: tu p̄cepisti mādata tua custodiri nimis. Tanq̄ diceret: Jā legē accepisti: iam noui. Tu em̄ p̄cepisti mandata tua custodiri nimis: et mādata tua sancta: et iusta et bona: s̄ peccatū meū p̄ bonū mibi opabit mortē: nisi adiuuet gratia. **U**tinā ergo dirigant vie mee ad custodiēdas iustificatiōes tuas: tūc nō cōfundar dū inspicio in oīa mandata tua. **M**ādāta dei siue cū legunt: siue cū memoria recolunt: tanq̄ speculū intuentū est: s̄m aplm̄ Jacobi dicentem: Si quis auditor est verbi et nō factor: hic compabit viro cōsideranti vultū naturitatis sue in speculo. **C**ōsiderauit em̄ se et abiit: et statim oblitus ē qualis fuerit. Qui autē p̄spexerit in legē p̄fectam libertatis et p̄māserit: nō auditor obliuiosus fact⁹: sed factor opis: hic beat⁹ in facto suo erit. **T**alem se iste vult esse: vt inspiciat tanq̄ in speculū mandata dei et nō confundat: qz non auditor corū tm̄ vult eē sed factor: p̄pterea optat dirigi vias suas ad custodiēdas iustificatiōes dei. **U**nde dirigi nisi gratia dei: **A**liodq̄n legē dei habebit: nō vbi gratulet: sed vbi cōfundat: si voluerit mādāta inspiciere que nō facit. **C**onfitebor: inquit: tibi **Domine** i directōe cordis mei: **in eo qđ didicerim iudicia iusticie tue.** **N**ō est peccatorū cōfessio ista: sed laudis: sicut ait etiā ip̄e in quo peccatū nullus erat: **C**ōfiteor tibi pater dñe celi et terre: Et sicut scriptū est in libro Ecclesiastico: **H**ec dicetis in confessione opa domini vniuersa quoniam bona valde. **C**onfitebor inquit tibi in directione cordis mei. **U**tiqz si dirigant vie mee: confitebor tibi quoniam tu fecisti: et tua laus est ista nō mea. **T**ūc em̄ cōfitebor in eo qđ didicerim iudicia iusticie tue: si directū cor habebō: directū videlicet vijs meis ad custodiēdas iustificatiōes tuas. **N**am qđ mibi p̄derit qđ ea didiceri: si corde p̄uerso vias abibo p̄uas: **N**ō em̄ letabor i eis: s̄ accusabor ab eis. **D**einde adiungit. **I**ustificatiōes tuas custodiā: **Q**ue oīa ex illo vtiqz p̄nectunt qđ ait: **U**tinā dirigant vie mee ad custodiēdas iustificatiōes tuas: tūc non p̄fundar dū inspicio in omnia mādāta tua: et cōfitebor tibi in directione cordis: et iustificatiōes tuas custo-

Alla lfa.
nō habet.
i iudici.

diā. **S**ed qđ est qđ sequit. **N**e derelin-
quas me vsqz valde: **E**t sicut nōnul-
li codices habet: **U**sqz nimis: **P**ro eo
qđ est valde. **N**ā hoc verbū grecū est: et hic
est σφοδρα: quasi reliqui se a dño velit: s̄
nō vsqz valde. **A**bsit. **S**ed quia reliquerat
deus mūdum merito peccatorū: vsqz val-
de illuz reliquisset: si ei nec tanta medicina
p̄fuisset: hoc est gratia dei p̄ Iesum ch̄istū
dominū nostrū. **N**ūc vō s̄m istam oratiōem
corpis ch̄isti nō eum reliquit vsqz valde:
qz deus erat in ch̄isto: mundū recōcilians
sibi. **P**otest hoc etiā sic intelligi: vt eiū
ista sit vox: **Q**ui cuz dixisset: in abundātia
sua nō moueboz in eternū: velut sua virtu-
te cōfidens: vt ostēderet ei deus qđ nō me-
rito eius: sed in voluntate sua p̄stiterat de-
cori eius virtutē: auertit ab eo faciē suam:
et factus est cōturbat⁹. **I**nueniens ergo se:
nec iam p̄sumens de se clamat: ne derelin-
quas me vsqz valde. **S**i em̄ dereliquisti vt
sine adiutorio tuo infirmus appaream: no-
li vsqz valde: ne pereā. **T**u ḡ p̄cepisti man-
data tua custodiri nimis. **I**am de ignoran-
tia me excusare nō possum: **S**z quoniam in-
firmus sum: vtinā dirigant vie mee ad cu-
stodiēdas iustificatiōes tuas: **T**ūc nō con-
fundar dū inspicio in omnia mādāta tua:
tūc confitebor tibi i directōe cordis: in eo
qđ didicerim iudicia iusticie tue: tūc iustifi-
cationes tuas custodiā: **E**t si dereliquisti me
ne gloriarer in me: noli vsqz valde: et iustifi-
catus abs te gloriabor in te.

Alla lfa.
i Mon.
i quag.

ExPLICIT sermo quartus. **I**ncipit ser-
mo quintus.

Hos versus carissimi isto p̄siderem⁹
in psalmo. **E**t sicut dominus donat
e⁹ sacras lras p̄scrutemur. **I**n
quo corrigit iunior viam suam: in
custodiendo verba tua. **I**nterrogat
se: et r̄idet sibi. **I**n quo corrigit iunior vias
suas: buc usqz interrogatio ē: deinde r̄isio: i
custodiēdo verba tua. **S**ed hoc loco custo-
ditio verborū dei intelligēda est opatio pre-
ceptorū. **F**rustra em̄ custodiunt memoria:
si nō custodiunt et vita. **N**ā quidā vba dei
tenendo agunt ne obliuiscat: nec agunt vi-
uēdo vt corrigant. **N**on autē ait iste: in quo
exercet iunior memoriā suā: sed in quo cor-
rigit viā suā: **A**teqz ad h: r̄idet in custodiē-
do vba tua: nec vllō mō dicēda ē via cor-
recta qđ diu ē vita p̄uersa. **S**ed qđ sibi vult
iste iunior: **P**otuit em̄ dicere: in quo corri-
git homo viā suam: aut in quo corrigit vir

Alla lfa.
i adolecēt.
i sermones
tuos.

viam suā: qđ plerūq; in scripturis ita ponitur: vt a sexu honoratiore homo intelligat: modo locutionis quo significat a pre totū. Neq; em̄ et femina nō beata que nō abijt ī consilio impiorū: vbi tamē dictū est: beat⁹ vir. **Hic** vō nec homo ait: nec vir: sed iunior. **Nūquid** desperādus est senior? Aut in alio corrigit etiā senior viam suā q̄ in custodiendo verba dei? An forte admonitio est qua etate potissimū fieri debeat? Scđm illud qđ alibi scriptū ē: **Fili** a iuuetute tua excipe doctrinā: et vsq; ad canos inuenies sapientiā. **Est** et alius intellectus: vt ille hic agnoscat filius euangelicus iunior: qui pfectus a patre in regionem longinquam: effudit substantiā suā viuens cum meretricibus prodiger: postea q̄ porcos paut egestatem famemq; perpeffus: reuersus est ad semetipsum: et dixit: **Surgā** et ibo ad patrem meū. **In** quo enim correxit viam suā: nisi in custodiēdo verba dei: que tanq; panem paternum esuriens concupiuit. **Neq;** enim corrigeret viam suam frater eius senior qui patri suo dixit: **Ecce** tot annis seruo tibi: et nūq; mandatum tuū preterij. **Iunior** ergo ille correxit viam suam: quā se ita deprauasse puerfamq; habuisse confessus est vt patri diceret: **Iam** nō sum dignus vocari filius tuus. **Tertius** vō intellectus mihi occurrit: quem quidē ego quātum p modulo meo sapio: duobus superioribus antepono: **Ut** senior agnoscat vetus homo: et nou⁹: iunior. **Senior** qui portat imaginem terreni hominis: iunior qui celestis: **Quia** nō p̄us quod spirituale est: sed quod animale: postea spirituale. **Sic** q̄ licet qlibet q̄tū ad etatē ptinet corpis: ānosa vetustate decrepit⁹: iunior erit apud deū percepta gratie nouitate conuersus. **Et** in hoc corrigit iunior viam suam in custodiēdo verba eius: **Hoc** est verbum fidei quod p̄dicamus: et ipa ē fides que per dilectionē operatur. **Sed** iste iunior populus: gratie filius: homo nouus: cantator noui cantici: heres testamēti noui: iste iunior non **Layn** sed **Abel**: nō **Ismael** sed **Isaac**: nō **Esau** sed **Israel**: non **Ahanasses** sed **Ephraim**: nō **Hel** sed **Sāmuēl**: non **Saul** sed **Dauid**: **Quid** adiūgat attendite. **In** toto: inquit: corde meo exq̄siui te: ne repellas me a mandatis tuis. **Ecce** orat vt adiuuetur ad custodiēda verba dei: in q̄ dixerat: viam suam corrigeret iuniorē. **Itaq;** vtiq; hoc ē: ne repellas me a mādatiis tuis.

Quid est enim a deo repelli: nisi non adiuuari: **Mandatis** quippe eius rectis atq; arduis humana non cōtemperat infirmitas: nisi pueniens eius adiuuet caritas. **Quos** autē non adiuuat: hos merito phibetur repellere: et tanq; flamma frama phibeant indigni: ne manum extendant ad arborem vite. **Quis** est autē dignus: ex quo p vnū hominē peccatū intravit in mūdum: et per peccatum mors: et ita in omnes homines pertransijt: in quo omnes peccauerūt: **Sz** in debita dei misericordia: sanatur debita nostra miseria. **Nam** iste qui loquitur et dicit: **In** toto corde meo exq̄siui te. **Et** hoc vnde posset: nisi eum auersum ad se ipse cōuerteret cui dicit: **Deus** tu cōuertens viuificabis nos: et ille pditum quereret et errantem ille reuocaret qui dicit: qđ perierat requiram: et qđ errauerat reuocabo: **Inde** ē quod et corrigit viam suam in custodiēdo verba dei: illo regente: illo faciente. **Neq;** enim per se ipse posset: cum **Iheremias** p̄pheta fateatur et dicat: **Scio** domine quoniam nō ē hominis via eius: neq; vir ibit et corrigit viam suam. **A** domino quippe hoc etiam iste supius optauit: vbi ait: **Quānam** dirigant vie mee. **Et** vbi addidit. **In** corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. **Continuo** dimiū quesuit auxilium: ne in corde eius dei eloquia sine fructu absconderent: nisi opa iusticie sequerent. **Cum** enī hoc dixisset: ad iuniorē. **Benedict⁹** es domine: doce me iustificationes tuas. **Voce** dixit: quomodo eas discunt qui faciunt: non quomodo hi qui vt habeant quod loquātur tñmodo meminerunt. **Nam** vtiq; iam dixerat: **In** corde meo abscondi eloquia tua: vt non peccem tibi. **Quid** ergo adhuc ea querit discere: que abscondita iam custodit in corde? **Qđ** vtiq; non fecisset: nisi ea didicisset. **Ut** qđ ergo addidit et dicit: **Voce** me iustificationes tuas: nisi qz eas vult faciendo discere: non loquēdo: vel memoria retinendo: **Quoniam** ergo sicut in alio psalmo legit: **Bñdictionē** dabit q̄ legeꝝ dedit: ideo bñdictus es dñe: doce me inq̄t iustificationes tuas. **Quia** em̄: ī corde meo abscondi eloquia tua: vt nō peccē tibi: legē dedisti: da etiā bñdictionē grē: vt faciēdo discā quod intīmādo iussisti. **Hec** satis sint vt restre mētes sine fastidio nutriant: aliū sermō nē desiderāt que sequitur.

Explicit sermo quitus. **Incipit** sextus.

Initium sermonis est in psalmo huius nobis de quo disputamus hic versus. **In labijs meis: pronunciaui omnia iudicia oris tui.** Quid est hoc dilectissimi: quid est hoc? Quis omnia iudicia dei enunciare possit cum inuestigare non possit? An vero cum apostolo exclamare dubitamus: **Quod altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei: quod inscrutabilia sunt iudicia eius et inuestigabiles via eius.** Dominus dicit adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo: **Et quis continuo permiserit eis omnem veritatem per spiritum sanctum: clamat tamen beatus Paulus: Ex parte scimus ut intelligamus spiritu quidem sancto: vnde pignus accepimus perducere nos ad omnem veritatem: sed cum in alia vita post huius vite speculum: et enigma facie ad faciem venerimus: Quomodo ergo iste dicit: In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui? Et ille hoc dicit: qui paulo ante superiore versu primo dixerat: **Docce me iustificationes tuas.** Quo pacto igitur enunciauit omnia iudicia oris eius qui vult adhuc discere iustificationes eius? An iudicia quidem cuncta iam nouerat? Iustificationes autem adhuc discere cupiebat: **Hoc vero esset mirabilius: si iam sciebat inscrutabilia dei: et ea que hominibus precepit facienda nesciebat. Iustificationes enim sunt: non dicta sed facta iusticie: opera scilicet iustorum que imperat deus. Ideo autem dei dicuntur: quod a nobis fiant: quod nisi ipso donante non fiunt. Iudicia porro dei sunt: quibus ab eo mundus: et nunc et in fine seculi iudicatur. Sed cum eloquijs dei omnia contineantur: et iustificationes videlicet et iudicia: cur querit iustificationes discere quod eloquia dei se abscondisse in corde dicit: **Ait enim: In corde meo abscondi eloquia tua: ut non peccem tibi. Tunc secutus adiunxit: Benedictus es domine: doce me iustificationes tuas. Ac deinde: in labijs meis inquit pronunciaui omnia iudicia oris tui. Evidens quidem duo ista inter se esse contraria: imo esse potius amica atque coniuncta: ut quoniam in corde suo abscondit eloquia dei: in labijs suis iudicia eius pronunciet. **Corde enim creditur ad iusticiam: ore autem confessio fit ad salutem. Sed quod inter hec duo medium posuit: benedictus es domine: doce me iustificationes tuas: quomodo conueniat homini cuius in corde iam sunt eloquia dei: et qui in labijs tuis enunciauit omnia iudicia dei: ut adhuc velit discere iustificationes dei: non inuenit nisi ut eas discere velle intelligat faciendo: non memoria re-********

tinendo et loquendo: et id a domino demonstrauit debere nos petere: sine quo nihil possumus facere. Sed hoc ante istum: alio iam sermone tractauimus. **Nunc vero quomodo se dixerit omnia iudicia oris dei in labijs suis enunciasse cum dicta sint inscrutabilia: et de quorum profunditate alibi scriptum est: iudicia tua abyssus multa: quantum deus donat tractare suscepimus. Quid ergo hic intelligamus attendite. **Aliquid iudicia dei nescit ecclesia? Scit plane. Nam scit utique qualibus dicturus sit iudex uiuorum et mortuorum: Venite benedicti patris mei percipite regnum: et qualibus dicturus sit: **Ite in ignem eternum. Scit inquam: neque fornicatores: neque idolis seruientes: neque illos atque illos quos ibi apostolus Paulus enumerat: regnum dei possessuros esse. Scit iram et indignationem: tribulationem: et angustias in omnem animam hominis operantis malum: iudei primum et greci. **Gloriam vero et honorem et pacem omni operanti bonum: iudeo primum et greco. **Hec atque huiusmodi iudicia dei euidenter expressa nouit ecclesia: Sed non ipsa sunt omnia: cum sint quedam inscrutabilia: et sicut abyssus multa profunda et occulta. **An et ipsa nota sunt quibusdam excellentioribus membris hominis huius qui cum suo capite saluatore totus est christus? **Inscrutabilia enim fortasse dicta sunt homini quia viribus suis ea non potest perscrutari. Sed cur non possit dono spiritus sancti cuiusque hoc dominus conferre dignatur? Sic enim illud dictum est: **Deus habitat lucem inaccessibilem: et audiui tamen: **Accedite ad eum et illuminamini. **Que utique sic soluit questio: ut inaccessibilis sit viribus nostris: accedat autem ad deum muneribus suis: quibus et si nemini omnino sanctorum quod diu corpus quod corrumpit aggrauat animam: omnia iudicia dei scribi concedit: quia reuera multum est ad homines: cum profecto ut aliquid exempli gratia dicam: vnde iudiciorum dei conciliatur imensitas: nemo sine iudicio dei sit tardus in animo: vel claudus in corpore: habet tamen vnde dicat ecclesia: hoc est populus acquisitionis: et veraciter dicat: **In labijs meis enunciaui omnia iudicia oris tui: id est nihil iudiciorum tuorum tacui que mihi per eloquia tua innotescere voluisti: sed omnia profus in labijs meis enunciaui. **Hoc enim mihi videtur significare voluisse quod non ait: omnia iudicia tua: sed omnia iudicia oris tui: id est que mihi dixisti: ut per os eius eloquijs eius intelligamus: quod fecit ad nos in reuelationibus sanctorum************************

plurib⁹: ⁊ testamentis duob⁹: q̄ om̄ia iudi-
cia vsq̄uasq̄ in labijs suis enūciare non
cessat ecclesia. Beinde subiungit: ⁊ dicit.

Alia lra.
tunc est
sicut

**In via testimoniorū tuorū iocū-
datus sum: quasi in omnibus diui-
tijs.** Via testimoniorum dei nihil citius:
nihil certius: nihil breuius: nihilq̄ gran-
dus intelligim⁹ esse q̄ christū: in quo sunt
oēs thesauri sapie ⁊ scie absconditi. Inde ⁊
iste ait se iocūdatus v̄ delectatū i hac via:
q̄si in oib⁹ diuitijs. Testimonia q̄ppe dei
sunt: q̄bus q̄stū nos diligit: nobis pbare
dignat. Cōmendat aut̄ suā caritatē deus i
nobis: q̄m cum adhuc peccatores essem⁹:
christus p nobis mortuus ē. Cū ergo ipse
dicat: Ego sum via: ⁊ humilitas ei⁹ carnal
natiuitatis atq̄ passionis: euidentia sunt te-
stimonia diuine erga nos dilectiōis: pcul
dubio via testimoniorū dei christ⁹ ē. Per
hec quippe testimonia que in illo videmus
impleta: etiā futura erga nos q̄ sempiterna
pmissa sunt expectam⁹: ⁊ speram⁹ imple-
nda. Qui enī p̄prio filio nō pepit: s̄ p nob̄
oib⁹ tradidit eū: quō nō ⁊ cū illo oia no-
bis donauit. Sequit. **In mādati-
s garrā: ⁊ p̄siderabo vias tuas.**

Alia lra.
exercetoz

Quo grec⁹ h̄z εδολεσ χρισω: Latini inter-
ptes q̄dā garrā: q̄dā exercetoz interpretati
sunt: que duo inf̄ se vidēt esse diuersa. Sz
si exercitatio intelligat ingenij cū q̄dā dele-
ctatione disputatiōis: vtrūq̄ coniungit: ⁊ q̄si
ex vtroq̄ vnū aliqd̄ t̄paf: vt nō sit aliēa ab
hmōi exercitatioe garrulitas. Solēt enim
garruli vocari loq̄ces. Sic aut̄ se i dei mā-
datis exercet ecclesia aduersus omēs inimi-
cos fidei christiane atq̄ catholice: copio-
sis doctoz disputatiōib⁹ garrula: que tūc
fructuose sunt disputantib⁹: si nō ibi consi-
derent: nisi vie dñi: Cūiuerse autē vie dñi
(sicut scriptum ē) misericōdia ⁊ veritas: quoz
duoz plenitudo inuenit̄ in christo. Per
hanc suauē exercitatioē fit etiā B qd̄ adiu-

Alia lra.
ocstuos

git. **In iustificationib⁹ tuis medi-
taboz: nō obliuiscar verborū tuorū.**
Ideo vsq̄ meditabor: vt non obliuiscar.
Cū bñs ille in p̄mo psalmo: in lege domi
meditabit̄ die ac nocte. In his oib⁹ que
vt potuim⁹ disputauimus: meminerimus
karissimi eū q̄ abscondit in corde suo elo-
quia dñi: ⁊ enūciat in labijs suis oia iudi-
cia oris eius: ⁊ in via testimoniorū ei⁹ dele-
ctatur sicut in oib⁹ diuitijs: ⁊ garrēs vel se
exercens in mādati eius considerat vias
eius: ⁊ meditat̄ in iustificatiōib⁹ ei⁹: ne ob-

liuiscat v̄borū eius: p que om̄ia v̄tq̄ i le-
ge dei atq̄ doctria instructus apparet ora-
re tñ ⁊ dicere: **Benedictus es dñe: doce me
iustificatiōes tuas: vbi nihil aliud intelligi-
tur poscere: nisi adiutorij gr̄e: vt qd̄ iā no-
uit s̄mone: discat ⁊ ope.**

**Explicit sermo sextus. Incipit ser-
mo septimus de eodem psalmo.**

Ihui⁹ psalmi supiora memistis ka-
rissimi: adiuuare nos debent ad in-
telligenda sequētia. Etenī que tāq̄
ex vnus boīs p̄sona loquunt̄ membra sūt
christi: ⁊ ad vnū caput tāq̄ ad vnū ptinēs
corpus. Nepe supius dixerat: In quo cor-
rigit iunior viam suā: in custodiēdo verba
tua. Ecce n̄ sic apertus vt id faciat: poscit
auxiliū. **Retribuē: inq̄: suo tuo vi-
uam ⁊ custodiam v̄ba tua.** Si bona
p bonis sibi postulauit retribuī: iam custo-
dierat v̄ba dei. Non aut̄ dixit: **Retribuē
suo tuo: qz custodiui v̄ba tua: tanq̄ mer-
cedem bonā p bono obediētie flagitaret: s̄
dixit: **Retribuē suo tuo: viuam ⁊ custo-
diā v̄ba tua.** Quid ē aliud: q̄ diceret mor-
tuos ea custodire nō posse infideles vide-
licet: de q̄bus dī: Sine mortuos sepelire
mortuos suos: Quaprop̄ si mortuos itel-
ligimus infideles: viuos autē fideles: q̄m
iustus ex fide viuūt: non p̄nt custodire ver-
ba dei nisi p fidem: q̄ p dilectionē opatur.
Hanc sibi poscit q̄ dicit: **Retribuē seruo
tuo: viuam ⁊ custodiā v̄ba tua.** Et q̄m aī
fidem nō homini debent: nisi mala p ma-
lis: retribuit aut̄ deus p indebitā gratiam
bona p malis. Hanc retributionē rogat q̄
dicit: **Ecce n̄ sic retribuē suo tuo: viuam et
custodiā verba tua.** Quatuor enī retribu-
tiones sūt: Aut enī mala p mal̄ retribuun-
tur: sicut deus ignē eternū retribuit⁹ ē im-
pijs. Aut bona p bonis: sicut regnū eter-
num retribuiturus est iustis. Aut bōa pro
mal̄: sicut christus p gr̄am iustificat ipujs.
Aut mala p bonis: sicut iudei p maliciam
psecuti sūt christū. Harū q̄tuor retributio-
num duo p̄ores ptinēt ad iusticiā: vt retri-
buant̄ mala p mal̄: bona p bonis: tertia p
tinet ad misericōdiam: vt retribuāf bōa p ma-
lis: quartā deus nescit: nulli enī malū pro
bono retribuit. Hec at̄ quā tertio loco po-
sui: p̄mitus necessaria est. Nisi enī deus re-
tribueret bona p malis: nullo mō essent q̄-
bus retribueret bona p bonis. Vide illuz
Saulū postea Paulū. Non ex opib⁹ inq̄t
iusticie q̄ nos fecim⁹: s̄ s̄m suā misericōdiā sal-**

Alia lra.
iustificame
sermōes tuos

boles: s̄ dicendo sicut oēs p̄res mei: iustos
 p̄culdubio vult itelligi q̄ eū tpe p̄cesserūt:
 ⁊ in hac pegrinatiōe gemitu pio sup̄ne pa
 trie suspirarūt. **De** q̄b̄ scriptus est ad He
 breos. **Sec̄m** fidē mortui sunt hi oēs cum
 si accepissent p̄missiones: s̄ lōge eas vidē
 tes ⁊ salutātes ⁊ cōfidentes: qz hospites et
 pegrini sunt sup̄ terram. **Qui** enī talia di
 cūt: ostendūt qz patriā querūt. **Et** siq̄dem
 eius memores essent a q̄ discesserāt: habu
 issent tps̄ reuertendi. **Nūc** aut̄ meliorē ap
 petūt: id est celestē: ideo nō p̄fundit̄ de his
 de⁹ vocari de⁹ eorū: p̄parauit enī eis ciui
 tatem. **Et** illud qd̄ legim⁹: q̄s̄ diu sum⁹ i cor
 pore pegrinamur a dño: pōt̄ itelligi s̄ nō
 esse oim̄: s̄ fidelīū. **Nō** enī oim̄ est fides. **Et**
 videm⁹ qd̄ his verbis ap̄ls̄ iūgat. **Cū** enī
 dixisset: q̄s̄ diu sumus i corpe pegrinamur
 a dño: **Per** fidem enī ambulam⁹ inquit: ⁊
 nō p̄ speciem: vt itelligerem⁹ eorū eē istaz
 pegrinatiōe q̄ ambulāt p̄ fidē. **Infideles**
 aut̄ q̄s̄ de⁹ nō p̄sciunt nec p̄destināuit p̄for
 mes fieri imāgis filij sui: nō p̄ht̄ veracit̄ di
 cere se in fra pegrinos: qm̄ ibi sunt vbi s̄m
 carnē nati sunt. **Nō** enī h̄nt̄ alibi ciuitates:
 ac p̄ hoc nō sunt in terra alienigene: s̄ ter
 rigene. **Uñ** ait alia scriptura de quodam:
Posuit enī apud mortē domū suā: ⁊ apd̄
 inferos cū terrigenis ares suos. **Sūt** aut̄
 ⁊ ip̄i pegrini ⁊ inq̄luni: nō huic terre: s̄ p̄lo
 dei a quo sunt alienigene. **Uñ** credētib⁹ ⁊
 sanctā ciuitatē que nō est de hoc mūdo ha
 bere incipientib⁹ ap̄ls̄ dicit. **Igit̄** iam non
 estis pegrini ⁊ inq̄luni: s̄ estis ciues sc̄toꝝ
 ⁊ domestici dei. **Ipi** q̄ sunt ciues terreni: q̄
 sūt dei p̄lo pegrini. **Qui** vō ciues sunt in
 p̄lo dei: ip̄i sūt in fra pegrini: qz totus idē
 pulus q̄s̄ diu est in corpe pegrinat⁹ a domi
 no. **Bicat** itaqz: **Incola** ego sum in terra:
 ne abscondas a me mādata tua. **Sz** qui tā
 dem sūt a q̄bus de⁹ abscondit mādata sua:
Hōne illa vbiqz deus voluit p̄dicari: **Uñ**
 nam q̄s̄ multis clara sunt: tam multis cara
 sint. **Nam** qd̄ est clarius: q̄s̄ diliges domi
 num deum tuū ex toto corde tuo: ⁊ ex tota
 aīa tua: ⁊ ex tota mēte tua: ⁊ diliges p̄ximū
 tuū tāqz teip̄m: **In** q̄bus duob⁹ mādati
 tota lex pendet ⁊ p̄phete. **Et** q̄s̄ est que la
 teant ista mādata: **Rempe** ⁊ oibus fideli
 bus: ⁊ plurimis infidelibus nota sunt. **Cur**
 q̄ poscit fidel̄ ne abscondat sibi: qd̄ nec in
 fideli cernit abscondi: **An** qz deū nosce diffi
 cile est: p̄sequens est vtiqz vt diligas dñm
 deū tuū: difficile interrogat̄ ne aliō p̄ alio

diligat. **Nam** p̄ximū facili⁹ esse videt̄ co
 gnitio. **Om̄is** q̄ppe hō est oī homī p̄xim⁹:
Nec vlla cogitāda est lōgiquitas generl̄:
 vbi est natura cōmunis: q̄s̄ nec p̄ximū
 nouerat q̄ dño ait: **Et** q̄s̄ est meus p̄xim⁹:
Quī illi est p̄positus hō q̄dam: q̄ descēdēs
 ab hierl̄m in hiericho: incidit in latrones:
 cui p̄ximū nō fuisse: nisi q̄ cum illo fecit mi
 sericordiā: ip̄e q̄ it̄rogauerat: iudicauit:
Paruit in facienda misericordiā neminē alie
 nū esse putādū ab eo q̄ diligit p̄ximū. **Sz**
 multi nec seip̄os nouerūt: qz ⁊ seip̄m nosce
 quem admodū hō sibi d̄z innotescere: non
 om̄is hominū est. **Quō** q̄ diligit p̄ximū
 tanqz seip̄m: q̄ nescit ⁊ seip̄m: **Nō** enim fru
 stra ille fili⁹ iunior q̄ p̄fectus est in regionē
 longinquā: vbi dissipauit s̄bam suā: vult
 p̄dige vt diceret: **Surgā** ⁊ ibo ad patrem
 meū: p̄us reuersus est in semetip̄m: nisi qz
 tam lōge pegrinat⁹ est: vt relinqueret etiaz
 semetip̄m: nec tñ reueteret ad se si oimō
 do nesciret se: nec diceret: surgam ⁊ ibo ad
 p̄rem meū: si penitus ignoraret deū. **Quo**
 circa ⁊ aliq̄tenus ista sciunt: ⁊ vt maḡ ma
 gisqz sciunt: nō immerito scienda poscūt.
Quapropter vt sciam⁹ diligere deū: scien
 dus est d̄: **Et** vt sciat hō diligere p̄ximū
 tāqz seip̄m: p̄us d̄z diligēdo deum diligere
 seip̄m. **Qd̄** vñ poterit: si nescit deum: si ne
 scit q̄ seip̄m: **Recte** itaqz d̄r deo: **Incola**
 ego sum in terra: ne abscondas a me māda
 ta tua. **Merito** nāqz abscondunt eis q̄ non
 sunt incole in terra. **Hec** enim mandata:
 et si audiunt: non sapiunt: quia terrena sa
 piunt. **Quorum** autem conuersatio in cel
 cel est: inq̄tū h̄ p̄uersant̄ p̄fecto pegrinan
 tur. **P̄tant** itaqz ne abscondant ab eis mā
 data dei: p̄ q̄ ab h̄ incolatu liberēt diligen
 do deū: cū quo in eternis erūt: ⁊ diligendo
 p̄ximū: vt illic sit vbi ⁊ ip̄i erūt. **Quid** aut̄
 diligēdo diligit: si ip̄a dilectio nō diligit:
Uñ p̄sequens iste incola i terra: cū dei mā
 data ne sibi absconderent̄ orasset: in q̄b⁹ di
 lectio p̄cipit vel sola vlt̄ maxime: ⁊ ip̄ius di
 lectōis dilectionē se velle habere p̄clamat
 dicēs. **Concupiuit** aīa mea deside
 rare iustificatiōes tuas: in oī tpe.
Laudabil est ista concupia: nō damnabil.
Nō de hac dictū est: nō cupisces: s̄ de il
 la qua caro cupiscit aduersus sp̄m. **De**
 hac aut̄ bona cupia qua cupiscit sp̄it⁹
 aduersus carnem: quere vbi scriptus sit: ⁊
 inuenies. **Cōcupia** itaqz sapie deducit ad
 reguū: **Et** multa alia regiunt bone cupie

testimonia. Sed h̄ sane interest: q̄ nō tace-
tur q̄d ꝑcup. sc̄at q̄n̄ bona cōmemorat cō-
cupiscētia: cū aut̄ nō addit̄ q̄d ꝑcupiscat̄:
s̄ sola ponit̄: nō nisi mala intelligit̄: sicut in
h̄ q̄d cōmemorauit. Cōcupiscētia itaq̄ sa-
pientie deducit ad regnū: si nō adderet sa-
piētie: nullo mō diceret: concupia ꝑducit
ad regnū. At v̄o ap̄ls q̄d posuit. Concupi-
scētia nesciebam: nisi lex diceret: Nō cō-
cupisces. Nō v̄t̄q̄ addidit cuius rei ꝑcu-
piscētia: v̄l q̄d nō ꝑcupisces. Certuz ē enī
nō intelligi cum ita dicit̄: nisi malam cōcu-
piscētia. Quid ḡ huius aīma ꝑcupiunt?
Desiderare inq̄t iustificatiōes tuas in omī
tempe. Aredo nōduz eas desiderabat q̄n̄
ꝑcupiunt desiderare. Iustificatiōes autē
facta sunt iusta: id est opa iusticie. Quz ita
q̄ nōdum habeat: et q̄ iam desiderat: q̄ lō-
ge ab his erat q̄ adhuc eas desiderare con-
cupiscebatur. Et q̄ lōgius ab eis sunt: q̄ ne-
q̄ hoc adhuc ꝑcupiscit. Mirū est autē
quomodo cōcupiscatur desideruz: nec sit
sit i nobis ꝑcupiscētia: cur̄ iā sit i nob. Ne-
q̄ enim pulchrū aliq̄ corpus est: sicut au-
rum: vel caro aliq̄ speciosa quā pōt hō cō-
cupiscere nec habere: q̄ extra posita nō ē
in homīe. Quis nesciat in hoīe esse ꝑcupi-
scētia: in homīe esse desiderū. Cur ergo
nō ꝑcupiscit: vt habeat q̄si forinsecus infe-
ratur. Aut quō haberi eius ꝑcupia sine ip-
so pōt: cum nō sit et ipm̄ q̄d aliud q̄ con-
cupiscētia. Nam et desiderare ꝑculdubio cō-
cupiscere ē. Quis est enī iste mirabil̄ atq̄
inexplicabil̄ languor: et tñ est. Nā et egro-
tus q̄ fastidio laborat: et vult euadē h̄ malū
cōcupiscet v̄t̄q̄ desiderare cibū dū ꝑcupi-
scit nō h̄re fastidiū. S̄ h̄ fastidiū: morb⁹ ē
corpis. Cōcupia v̄o qua ꝑcupiscit deside-
rare cibū: hoc est carere fastidio: in animo
est: nō in corpe: et habz eaz nō gutturis aut
fauciū delectatio: q̄ fastidio restringit̄: s̄ re-
cuperāde ratio sanitatis: qua appellanduz
esse fastidiū p̄uidet. Et id nō est mirum si
appetit animus vt appetat corpus: quādo
appetit anim⁹: nec appetit corpus. Cū aut̄
v̄t̄q̄ animi ē: et v̄t̄q̄ ꝑcupia ē: cur non
ꝑcupisco desiderium iustificationum dei?
Quomō in vno eodemq̄ animo meo ha-
beo ꝑcupiam desiderij huius: et ipm̄ nō ha-
beo desiderium. Aut quō ista duo sunt: et
nō vnum. At q̄d enī ꝑcupisco desiderare
iustificatiōes tuas: ac nō ipas iustificatiō-
nes potius q̄ earū desiderium ꝑcupisco?
Aut quo pacto possum iustificationū desi-

deriū cōcupiscere: et ipas iustificatiōes nō
ꝑcupiscere: cum ideo earū desiderij cōcu-
piscam: quia ipas habere concupio. Qd̄
si ita est iam ipas v̄t̄q̄ concupisco. Quid
iḡt opus est vt earū desiderij ꝑcupiscas:
cum iam id habeas: et habere me sentiam?
Non enī possum cōcupiscere desiderij iu-
sticie: nisi concupiscendo iusticiā. An hoc
est qd̄ superius dixi qd̄ diligenda sit etiam
ip̄a dilectio qua diligit̄ qd̄ diligi oportet:
sicut odio habenda est dilectio qua diligi-
tur qd̄ diligi non oportet? Odio q̄ppe ha-
buimus ꝑcupiscētia n̄am: qua caro ꝑcu-
piscit aduersus sp̄m: Et qd̄ est ista concu-
piscētia: nisi mala dilectio. Et diligim⁹ cō-
cupiscētia nostram: qua sp̄s cōcupiscit
aduersus carnem. Et qd̄ est ista cōcupiscē-
tia: nisi bona dilectio. Cū aut̄ d̄r diligēda
ē: qd̄ aliud dicit̄: q̄ ꝑcupiscēda ē. Quocir-
ca quoniā recte ꝑcupiscunt iustificationes
dei: recte cōcupiscit ꝑcupia iustificationū
dei. Hoc enim alio mō sic potest dici: Si
recte diligunt iustificationes dei: recte dili-
gitur dilectio iustificationū dei. An aliud
est concupiscere: aliud desiderare. Nō q̄
non sit ꝑcupia desiderium: sed q̄ non om-
nis ꝑcupia desiderij est. Concupiscuntur
enī et q̄ habent: et que nō habent. Nam cō-
cupiscendo fruit̄ homo rebus quas habz:
desiderando aut̄ absentia ꝑcupiscit. Desi-
derium ḡ qd̄ est: nisi rerū absentij cōcupi-
scentia. Sed dei iustificatiōes absentes eē
quō possunt: nisi quādo nesciūt. An et q̄n̄
sciuntur et nō fiunt: absentes habēde sunt.
Nam qd̄ sunt iustificationes: nisi opera iu-
sta: non v̄ba. Ac ꝑ hoc possunt infirmita-
te anime nō desiderari: et ratioe mētis v̄t̄:
videt̄ q̄ sint v̄t̄iles atq̄ salubres: pōt earū
desiderij concupisci. Sepe enī qd̄ agēdū
sit videm⁹: nec agimus: q̄ non delectat vt
agamus: et cōcupim⁹ vt delectet. Breuo-
lat̄ intellectus et tarde sequit̄: et aliqui nō se-
quitur humanus atq̄ infirmus affect⁹. Iō
ḡ desiderare cōcupiscebatur: q̄ bona esse cer-
nebat: cupiēs eorū habere delectationes:
quorū potuit videre rationē. Nō autē ait:
concupiscit: s̄ concupiuit aīa mea deside-
rare iustificatiōes tuas. Fortasse quippe ta-
lis erat iste incolā in terra: q̄ iam puenerat
ad id qd̄ cōcupiuerat: iamq̄ desiderabat
eas: quāz se desiderio aliq̄n̄ concupisse
cōmemorat. Si aut̄ desiderabat: cur non
habebat. Nō enim aliq̄d impedit quo mi-
nus habeant iustificatiōes dei: nisi q̄ non

Desiderant: dum nō in eas caritas feruet: quaz claritas lucet. An habebat eas atqz faciebat: Nam paulo post dicit. Seru' autem tuus exercebat in iustificatiōib' tuis. Sz quibus quasi gradib' ad eas pueniat: ofidit. Prius ē enim vt videat: q̄ sint vtilis et honeste: deinde vt earū desiderū cōcupiscat: postremo vt pficiente lumie atqz sanitate delectet earū et operatio: quarū sola ratio delectabat. Sz ea que sequit: qm̄ iā iste plixus est: alio fmoē adiuuāte dño cōmodius differetur.

Explicit sermo octauus. Incipit sermo nonus de eo qd dicit: Incepisti supbos: maledicti q̄ declinant a mādatis tuis: vsqz ad id: Nā et testimonia tua meditatio mea est: et psolatio mea iustificatiōes tue.

Psalmi hui' que tractāda s̄sequuntur admonēt nos causaz nre miserie recordari. Etenim cum dixisset: **Concupiuit anima mea desiderare iustificatiōes tuas in omi tpe: siue scz in rebus psperis: siue in aduersis: Quia et in laborib' et dolorib' debz delectari iusticia: nec ita ē tēpore diligēda tranquillo: vt turbulento tēpore deserat: s̄ amplectēda est in omi tpe: p̄tinuo subiecit. Incepisti superbos: maledicti qui declināt a mandatis tuis.** Supbi enī declināt a mādatis tuis. Aliud est q̄ppe mādata dei p̄ infirmitatem vel p̄ ignorantiā non implere: aliud ab eis p̄ supbiam declinare: sicut fecerunt q̄ nos mortalū in hec mala genuerūt. Belectauit enī eos: **Eritis sicut dii: ac si a mādato dei qd sibi eum mādasse sciebāt: et qd facillime nulla infirmitate reuocāte: impediēte: tardāte implere poterāt: per hāc supbiā declinarūt: Et ecce ista tota dura et infelix erumna mortalū: quodāmodo hereditaria est increpatio supboz.** Qm̄ enim dixit de' Adam vbi es: nō vbi esset deus ignorabat: s̄ supbuz increpabat: et vbi tūc esset: id est ad quā miseriam puenisset: non scire cupiebat: s̄ interrogādo increpās ad monebat. **Vide autē quēadmodū cum dixisset: Incepisti superbos: nō ait maledicti q̄ declinauerūt a mandatis tuis: vt illō tātum p̄morū hoīm pctm̄ veniret in mētē: s̄ ait: maledicti q̄ declināt.** Oportebat enim vt oēs illo terrentē exemplo a diuinis nō declinare mādatis: et diligēdo iusticia i oī tpe: in hui' mūdi etiā labore recipe qd in paradisi amissimus voluptate. Sz qm̄ supbi nec in tāta deponūt increpatiōe: ceruicez:

et cum sint deiecti laboris mortisqz supplicio: extollūt typo: imitātes elationē cadētius: irridētes humilitatē surgentiū: p̄ eis orat corpus christi cum dicit. **Aufer a me opprobrium et contemptus: qz testimonia tua exq̄siui.** Testimonia grece martyria nuncupant: quo vbo iam vtimur p̄ latino. Unde illos q̄ p̄pter testimoniū christi diuersis passionib' humiliati sunt: et vsqz ad mortem p̄ veritate certarunt: nō testes qd latine vtiqz possemus: s̄ grece martyres appellam'. Qm̄ hoc ergo familiari' auditis: et dulci' sic accipiam' s̄ vba tanq̄ dictū sit. **Aufer a me opprobrium et contemptū: qm̄ martyria tua exq̄siui.** Christi corpus ista cū dicit: nunqd̄ ab impijs et supbis audire opprobriū atqz p̄temptū vllā deputat penā: cū potius inde pueniat ad coronam: **Cur q̄ quasi graue aliqd̄ et intolerabile a se poscit auferri: nisi qz vixit orat p̄ ip̄is inimic' suis qd' eē p̄spicit noxiū obijcere sanctū nomē christi tāqz opprobriū christianis: et eius a iudeis irrisā crucem tanqz humilitatis christiane medicinam: qua sola tumor ille sanat qd̄ inflati cecidimus: et iacentes amplius intumimus eadem supbia p̄manente et crescente contemnere.** Bicat itaqz corpus christi: iā enim diligere didicit inimicos suos: dicat domio deo suo: **Aufer a me opprobrium et p̄temptū: qz martyria tua exq̄siui: id est opprobriū: quod ideo audiō: et p̄temptū qd̄ ideo p̄temnor: qz martyria tua exq̄siui: aufer a me.** Inimici enī mei quos a me p̄cipis diligi: q̄ magis magisqz moriuntur et peunt: cuz martyria tua p̄temnāt et criminantur: in me p̄fecto reuiuiscūt et inueniuntur: si martyria tua venerent in me. Ita factum est: hoc videmus: ecce martyriū christi et apud homies: et in hoc mūdo nō solū non est opprobriū: sed magnū ē ornamentum. **Ecce nō solum in p̄spectu domi: verum etiā in p̄spectu hoīm iā p̄ciosa ē mors sanctorū eius.** Ecce nō solū non contemnunt: verū etiā magnis honorib' p̄feruntur martyres eius. **Ecce filius ille iunior: q̄ p̄ porcis quos pascebat: id est p̄ immūdis demonibus quos colebat p̄ticulā suā in paucissimis christianis p̄cedentem p̄sequēbat: iam nunc in tam multis et magnis popul' gentium martyres q̄bus ingerebat opprobriū religiofissime p̄dicans: et maximus laudibus quos p̄temnebat exultans: mortuus erat et resurrexit: p̄ierat et iuēt' ē.**

Hoc tam magno lucro correctiois: puer-
sionis et redemptiois inimicorum suorum cor-
pus christi deo dixit: **Aufer a me opprobrium et
contemptum.** Et quasi quereret de qua re oppro-
brium: de qua re contemptum: subiungit: quoniam
martyria tua exquiri. **Ubi est nunc illud op-
probrium: ubi ille contemptus: Abierunt atque
transierunt: et quae inuenti sunt quae perierunt: illa per-
ierunt.** Sed quoniam ecclesia talia precabatur: illa pa-
tebat. **Et enim sederunt principes**

Alia lra.
non habet

inquit: et aduersum me loquebantur.
Unde persecutio grauis erat: quae eam seden-
tes: hoc est iudicariis sedibus eminentes:
principes decernebant. Refer hoc ad ipsum
caput: inuenies sedisse principes iudeorum:
psilium querentes quod christum perderent. Re-
fer hoc ad corpus eius: id est ecclesiam: inue-
nies reges et reges excogitasse atque iussisse: quod
christiani nusquam essent. **Et enim sederunt prin-
cipes: et aduersum me loquebantur.** **Ser-
uus autem tuus exercebat in tuis iu-**

Alia lra.
tuus

stificationibus. Qualis exercitatio huius
fuerit qui nosse desideras: quod adiunxit in-
telligere. **Nam et testimonia tua me-
ditatio mea est: et consilium meum iu-**
stificationes tue. Recole quod superius
commendauimus testimonia esse martyria.
Recole in iustificationibus domini nullam
esse difficultatem et mirabiliorem. quam ut suos quis-
que diligat inimicos. Sic ergo exercebatur
corpus christi: ut et martyria: id est testimo-
nia eius meditare: et ut diligeret eos a qui-
bus exprobrabatur et contemnebatur propter ipsa
martyria persecutiones patebatur. Non enim
pro se: sicut iam commendauimus: sed pro ipsis po-
tius orabat dicens: **Aufer a me opprobrium
et contemptum.** **Sederunt ergo principes et ad-
uersum me loquebantur: seruus autem tuus ex-
ercebatur in iustificationibus tuis: Quo-
nam modo: Nam et testimonia tua meditatio
mea est: et consilium meum iustificationes tue.**

Consilium contra consilium: Consilium seden-
tium principum fuit inuenire martyres per-
dere: consilium patientium martyrum fuit inimi-
cos perditos inuenire. **Reddebant illi mala
pro bonis: isti bona pro malis.** Quid ergo mirum
si illi occidendo defecerunt: isti moriendo vi-
cerunt. **Quid inquam mirum si martyres seui-
tibus gentibus temporalem mortem patientibus
sime pertrulerunt: et gentes martyribus oranti-
bus ad eternam vitam peruenire potuerunt:
dum corpus christi sic exercebat: ut et marty-
ria meditare: et malis martyrum persecutorum
bona precaretur:**

**Explicit sermo nonus. Incipit sermo deci-
mus de versu psalmi: Adhesit pavimento
anima mea: uiuifica me sermo uerbum tuum.**

Sequitur in isto psalmo maiore quod con-
siderare et sicut dominus dederit pertra-
ctare debemus. **Adhesit pavimen-
to anima mea: uiuifica me sermo
uermum tuum.** Quid est adhesit pau-
mento anima mea: Nam cum adiungit et
dicit: **uiuifica me sermo uerbum tuum:** quare se
uiuificari poscat: utique causam promissit di-
cendo: **Adhesit pavimento anima mea.** Ergo
quod propterea se uiuificari petit: quod pavimento
adhesit anima eius: mirum si boni aliquid
hic uult intelligi. Ita quippe se habet tota ista
sententia: tanquam diceret: **mortuus sum: uiuifi-
ca me.** Quid est enim pavementum. Si tanquam
ynam quandam domum magnam uiuer-
sum mundum uelimus accipere: uidemus ue-
lut eius cameram celum: terra erit igitur pavimen-
tum. **Uult itaque terrenis suis et cum apo-
stolo dicere: Conuersatio nostra in celis est.**
Proinde terrenis adherere mors anime est:
Cui malo contraria poscit uita: cum dicitur:
uiuifica me. Sed uideendum est: utrum con-
gruant huic uerba ista quae superius talia di-
xerat: quibus magis deo uideatur adhesisse quam
pavimento: ut conuersatio eius non in terre-
nis: sed in celestibus haberet. Quomodo enim
potest intelligi terrenis adhesisse qui dicit:
Seruus autem tuus exercebat in tuis iustifi-
cationibus: nam et testimonia tua meditatio
mea est: et consilium meum iustificationes tue:
Hec sunt enim uerba eius antecedentia: quo-
rum antecedentium ista sunt consequentia: **Ad-
hesit pavimento anima mea.** An ex hoc intel-
ligere debemus: quod tunc quisque proficiat in
iustificationibus domini habere eorum mortalium car-
nis affectum circa ista terrena: in quibus uita
humana temptatio est super terram: et ab hac
morte si pseuerant proficiat: quotidie reuiuif-
scere: uiuificante illo cuius gratia homo nosse
interior renouat de die in diem: Nam et illud
apostolus cum dicebat: **Ordu sumus in hoc corpo-
re peregrinamur a domino.** Et concupiscebat dis-
solui et esse cum christo: adheserat pavimento
anima eius. Unde et corpus ipsum: quod ex terra est
non absurde intelligatur pavementum: quod ad-
huc quod corruptibile est et aggrauat animam: re-
cte in illo ingemiscit et dicit deo: **Adhesit
pavimento anima mea: uiuifica me sermo uerbum
tuum.** Nec enim cum corporibus nostris sepe cum do-
mino erimus: sed tunc quod non erit corruptibi-

lia: nec animas aggrauabūt: si diligent cōsideremus: non eis nos: si ipa nobis pot' adherēbūt: nos autē deo. Und' alter' psalmi verba illa sunt: **Adhi autem adherere deo bonum est: vt viuāt corpora ex nobis adherēdo nob: nos autē viuamus ex deo: quia nobis adherere deo bonum est.** Adhesio quippe ista de qua dictum ē: adhesit pavimento anima mea: non consuetudine carnis et anime: quāuis et ipam quidam intellexerint: sed carnalem magis anime affectus quo caro concupiscit aduersus spūm: significare mihi videt. Quod si recte accipitur: pfecto qui dicit: **Adhesit pavimento anima mea: viuifica me fm verbum tuuz:** non id orat vt de corpore mortis huius: morte ipsius corporis interueniēte soluat: qd dies vltimus vite huius: q' propter eius breuitatez nō potest esse diuturnus quādoq' futurus est: sed vt concupiscētia q' concupiscitur aduersus spūm magis magisq' minuat: et concupiscētia qua concupiscit aduersus carnē magis ac magis augeat: donec ista consumat in nobis: et illa consummetur p spūm sanctum qui datus ē nobis. Bene autē non ait: viuifica me fm meritū meum: s' ait: fm verbum tuū. Qd quid est aliud: nisi fm promissum tuū. Filius pmissionis vult esse nō fil' elatōis: vt fm gratiam firma sit promissio omni semini. Hoc enim verbū pmissionis in Isaac vocabitur tibi semen: hoc est nō qui filij carnis hi filij dei: sed filij pmissionis deputant in semine. Nam qd erat ipse p seipm in eo qd sequitur: confitef. **Vias meas enunciaui: et exaudisti me.** Nonnulli qdēz codices habēt: vias tuas: sed plures et maxime greci vias meas: hoc est malas. Nam hoc mihi videt dicere: **Peccata mea cōfessus sum: et exaudisti me: hoc est vt dimitteres ea.** **Doce me iustificatōes tuas.** Confessus sum vias meas: delesti eas: doce me tuas. Sic doce me vt agaz: nō vt tā tūmodo sciam qd agere debeā. Sicut enī dictum est de dño q' nō nouerat peccatū: et intelligit nō fecerat: sic et iusticiā ille vere dicendus ē nosse q' facit. Proficiētis hec oratio ē. Nam vtiq' si omnino non faceret: pfecto illa supiora nō diceret: **Seruus autem tuus exercebat in tuis iustificatōib'.** Nō q' in qb' exercebat has vult a dño discere: s' ab istis ad alias pficiēdo: velut cre scēdo desiderat puenire. Deniq' adiūgit et dicit **Viam iustificatōnū tuarū**

insinua mihi. Vel vt nonnulli codices habēt: **instrue me:** quod exp'ssius de grece dicitur: **fac me intelligere.** **Et exercebor in mirabilibus tuis.** Ipas iustificatōes ampliores: quas pficiēdo cupit apprehendere: mirabilia dei vocat. Sunt q' quedam dei iustificatōes ita mirabiles: vt humana infirmitas ab eis qui expi nō sunt: nō ad eas posse puenire credat. Vn laborās iste et earū difficultate quodāmodo fatigatus adiungit. **Dormitauit anima mea: inquit: p' tediū: confirma me in verbis tuis.** Quid est dormitauit: nisi a spe refriguit: qua se apprehensuram esse crediderat: Sed confirma me inquit in v'bis tuis: ne ab eis quoq' ad quas puenisse me iam sentio decidam dormitando. Confirma itaq' me in eis verbis tuis: que iaz teneo: que iaz facio: vt ex eis ad alia possim pficiēdo puenire. Et quid impedit in via iustificationum dei sic ambulare: vt hō facile possit ad illa etiā mirabilia puenire. Quid putam' nisi quod a se amoueri in consequentibus rogat dicens. **Viam iniquitatis amoue a me.** Et quia lex factorū subintravit: vt abūda **ret: delictuz: Sequit' et dicit. Et lege tua miserere mei.** Quia lege: nisi lege fidei: **Audi aplm. Ubi ē gloriatio tua: Exclusa ē. Per quam legem: Factorū: Non: Sed p legem fidei. Hec est lex fidei qua credimus et oramus p gratiaz nobis donari: vt faciamus quod p nosmetipos implere nō possumus: ne ignorantēs dei iusticiā et nostram volentes cōstituerē: iusticie dei non sumus subiecti. In lege itaq' factorum: est dei iubentis iusticia: in lege autē fidei subuenientis misericordia. Cum autem dixisset: **Et lege tua miserere mei:** de beneficijs eius que iam consecutus est: quodāmodo si dici potest prescribit: vt impetret cetera que nondum est consecutus. Aut enim. **Viam veritatis elegi: iudicia tua nō sum oblitus.** **Adhesi testimonijs tuis domine: noli me confundere.** Viam veritatis elegi vbi currerez: iudicia tua non sum oblitus vt currerem: **Adhesi testimonijs tuis: cū currez: domine noli me cōfundere: Quo curro pertēdā: q' tendo pueniā. Nō enī volētis neq' currentis: sed miserēns est dei. Deniq' sequitur. **Viam mandatorum tuorum cucurri: cum dilatasti cor meum. Non currem: nisi dilatastes cor meum.******

Alia lra
toe

Pro: sus isto versu exponit quemadmo-
dum dictum sit: **U**iaz veritatis elegi: iudi-
cia tua non suz oblit: Adhesi testimonijs
tuis. **C**ursus e quippe iste vie mandatoru
dei: z potius eius beneficia: q̄ sua merita
dño allegat. **T**anq̄ diceret ei. **Q**uo istaz
via cucurristi eligēdo: z dei iudicia nō ob-
luiscendo: z ei testimonijs adherendo?
An p̄ teipm ista potuisti: **N**on: ait: **Q**uid
ḡ: **Q**uam mandatorum tuorum (inquit) cu-
curn: cum dilatasti cor meū. **N**on ḡ p̄ pro-
prium: z quasi nullius tue opus indignuz
arbitriū meum: sed cū dilatasti cor meum.
Cordis dilatatio: iusticie ē delectatō. **H**oc
munus est dei: vt in p̄ceptis eius: nō timo-
re pene angustemur: s̄ dilectione z delecta-
tione iusticie dilatemur. **H**anc enī nob̄ p̄-
mittit latitudinem dicēs: **H**abitabo in eis
z deambulabo. **Q**uā enī latuz est vbi deam-
bulat deus. **I**n hanc latitudinem diffūdi-
tur caritas in cordibus nostris p̄ sp̄m san-
ctum q̄ datus est nobis. **U**nde etiā dictuz
est: **E**t in plateis tuis discurrent aque tue.
Platea quippe de verbo greco a latitudine
nomen accepit: q̄niā grece πλατύς dicit̄
latum. **D**e sunt enī aque: de qb̄ dñs cla-
mat: dicēs. **S**i quis sint veiat ad me: qui
credit in me flumina aque viue fluēt de vē-
tre eius. **E**t exponens euangelista qd̄ dixe-
rit. **H**oc aut̄ inquit dicebat de spiritu quē
accepturi erant credētes in eum. **A**lta di-
ci possent de ista cordis latitudine: s̄ huus
f̄monis iam cōtradict̄ longitudine.

ExPLICIT sermo decimus. **I**ncipit f̄mo
vndecimus de versu psalmi: **L**egem pone
mibi dñe viā iustificationū tuarum.

In psalmo isto magno sequit̄ qd̄ no-
bis adiuuante domio cōsiderandū
atq̄ tractandū est. **L**egem po-
ne mibi domine viam iustificatio-
num tuarū: z exquiram eam semp̄.
Apostolus dicit: **I**usto nō ē lex posita: in-
iustis aut̄ z nō subditis: z cetera q̄ ibi p̄clu-
dens ait. **E**t si qd̄ aliud sane doctrine aduer-
satur: que est f̄m euāgelii glorie beati dei:
qd̄ creditū est mibi. **N**is̄ qd̄ talis erat iste
qui dicit: **L**egem pone mibi dñe: qualibet
beatus **P**aulus dicit positā lege: **A**bsit.
Si enī talis esset: nō superius dixisset: **U**ia
mandatorū tuorū cucurri: cum dilatares
cor meū. **Q**uid ē ḡ q̄ orat: vt sibi lex a do-
mino ponat̄: si non ponit̄ iusto: **A**n eo mō
nō ponit̄ iusto quō posita est p̄plo p̄tumaci
in tabul̄ lapideis: non in tabul̄ cordis car-

nalib̄ f̄m testamētū vet̄ ex mōte syna: qd̄
in fuitate generat: nō f̄m testamētū nouū:
Be quo scriptū est p̄ **H**ieremiā p̄phetā.
Ecce dies veniūt dicit dñs: z p̄summabo
domui isrl̄ z domui iuda testamētū nouū:
non f̄m testamētuz qd̄ disposui p̄ribus eo-
rum in die qua apprehēdi mans̄ eorum: cū
educerē eos de terra egypti: qm̄ ip̄i non p̄-
manserūt in testamento meo: z ego neglexi
eos dicit dñs: qm̄ hoc ē testamētū qd̄ con-
stituā domui isrl̄: **P**ost dies illos dicit dñs
dabo leges meas in mētib̄ eorū: z i cordi-
b̄ eorū scribam eas: **E**cce quō voluit̄ istā
legē sibi poni a dño: nō sicut iustū z nō s̄
ditis ad vet̄ testamētū p̄tinētib̄ posita ē
in tabul̄ lapideis: s̄ sicut sanctis filijs libe-
re: s̄ est sup̄ne hierlm̄: filijs p̄missiōis: filijs
hereditatis eterne: sanctos p̄ tanq̄ digito
dei in mente dat̄ z in cordibus scribit̄: non
quā memoria teneat̄ z vita negligat̄: s̄ quā
sciant intelligēdo: faciāt diligēdo in lattu-
dine amoris: nō in timoris angustijs. **N**ā
q̄ timore pene: nō amore iusticie op̄ legis
fac̄: p̄fecto iuit̄ facit. **Q**d̄ aut̄ inuit̄ facit:
si posset fieri mallet vt̄q̄ nō iuberi: ac p̄ s̄
legis quā vellet nō esse non ē amicus: s̄ po-
tius inimicus: nec mundať ope: q̄ immun-
dus est cogitatōe. **T**al̄ non pōt̄ dicere qd̄
iste dixit in sup̄iorib̄ v̄sibus: **U**ia mādato-
rum tuorū cucurri: cū dilatasti cor meum:
qz̄ illa dilatatio caritatē significat: que f̄m
apl̄m legis ē plenitudo. **C**ur ḡ iste adhuc
poscit sibi legē poni: que vt̄q̄ si nō ei posi-
ta fuisset: nō viam mādatōrū dei in cordis
latitudine cucurrisset: **S**z̄ qz̄ p̄ficiēs loqui-
tur: z dei donū nouit̄ esse qd̄ p̄ficiat̄: qd̄ aliū
petit cum sibi legē poni petit: nisi vt̄ in ea
magis magisq̄ p̄ficiat̄: **Q**uemadmodū si
poculū plēnū teneas: z sitienti dare incipi-
as: z haurit bibēdo: z poscit desiderādo.
Quib̄ aut̄ iniustis z nō subditis lex in la-
pideis tabul̄ ponit̄: p̄uaricatiōis reos non
p̄missionis efficit filios. **S**z̄ z ille q̄ ei me-
minit: nec eaz diligit eo mō reus est: qz̄ me-
moria eius lapis illi est quodāmodo scri-
ptus: non quo adoretur: sed quo prema-
tur: pondus oneris: non titulus honoris.
Hanc autem legem iste viam iustificatio-
num dei vocauit: nec alia via est manda-
torum eius: quaz se cucurrisset iam dixerat
cum dilatatum est cor eius. **E**rgo z cucur-
rit: z currit donec perueniat ad palmā sup̄-
ne vocationis dei. **B**eniq̄ cum dixisset:
Legē pone mibi dñe viam iustificationuz

uap: addidit: et exq̄ram eam semp. Quid enim exq̄rit qd̄ habz: nisi qz et habz agēdo: et exquir̄t pficiēdo: Sed qd̄ est sp̄: Utrum exq̄rendi nō erit finis: sicut dictum ē: Sēper laus eius in ore meo: qm̄ laudandi nō erit finis: Neqz enim deū nō laudabimus cum ad eius regnū puenerimus eternū cū legamus: Beati q̄ habitāt in domo tua: in secula seculorū laudabūt te. An semp̄ dictum est: q̄sd̄iu hic uiuif: qz tamdiu pficit: Post hanc asit vitā q̄ bñ hic pficiebat: ibi pficit: Sicut de q̄busdam feminis dictū ē: semp̄ discētes: s̄ ille male: qz secutus adūxit: et ad veritatis sciētiam nūqz puenietes. Qui vō in melius sp̄ hic pficit: quo pficēdo nitit: puenit vbi iam nō pficiat: qz pfectus sine fine cōsistit. Nec de illis tamen ita dictum ē: semp̄ discētes: vt et post mortē discere pseuerēt vana et infructuosa: cuz talibus doctrinis successerūt: non studia: s̄ supplicia sempiterna. Hic q̄ exquir̄tur dei lex q̄sd̄iu in ea pficit et sciēdo et diligendo: ibi asit plenitudo eius manet ad fruendū: nō remanet ad q̄rendū. Sic etiā illd̄ dictū est: Querite facies eius semp̄. Tibi sp̄: nisi hic: Non enim et ibi sp̄ q̄remus deifaciez: vbi videbimus facie ad facie. Aut si recte dicit̄ exquiri qd̄ sine fastidio diligitur: et id agit ne amittat: semp̄ omnino sine fine q̄remus legē dei: hoc est veritatē dei. In hoc q̄ppe ip̄o psalmo dicit̄: Et lex tua veritas. Querit̄ nunc vt teneat: tunc tenet ne derelinquat: Sicut de sp̄u dei dictū est: q̄ omnia scrutet: etiam altitudines dei: nō vtiqz vt qd̄ nescit inueniat: s̄ qz nihil relinq̄t omnino qd̄ nesciat. Gratia itaqz dei nobis p̄cipue cōmendaat: qm̄ sibi legē poni poscit a domino: qui vtiqz iam legē fm̄ l̄ram nouerat: S̄ qz l̄ra occidit: sp̄s autē viuificat: orat vt p̄ sp̄m̄ sanctū faciat qd̄ p litteram sciebat: ne p̄ sciam mādātū nō obf̄uati etiā p̄uaricationis ei crimē accedat: q̄qz etiā vt sciat lex quomō sciēda est: id est vt intel ligatur quid sibi velit: quare sit eis posita qui eam nō erant futuri: q̄cqd̄ habeat: vti litatis: etiam hoc ip̄m qd̄ lex subiurauit vt abūderet delictum: nemo comprehendit: nisi a domino accepit intellectuz. Unde iste adūgit et dicit. Da mihi intellectū et scrutabor legem tuam: et custodia illam in toto corde meo. Cum enī q̄s legē scrutatus fuerit: et ad eiusq̄ta puenerit: in quibus tota lex p̄det: p̄fecto debet deum diligere ex toto corde: et ex tota

anima: et ex tota mēte: et primū suū tāqz se ip̄m. In his enim duobus mandatis tota lex p̄det et p̄phete. Hoc vidē p̄misisse cuz dixit: Et custodias illā in toto corde meo. S̄ quia et hoc nō valet viribus p̄p̄rijs: nisi si adiuuet ab illo qui iubet vt faciat qd̄ iubet. Reduc me: inq̄r: in semita mādatorū tuorū: quia ipsam volui. Parum est mihi voluntas mea: nisi in eo quod volui me ip̄e deducas. Et certe ip̄a est semita: hoc est via mādatorū de: quā si dilatato ab illo corde suo cucurrisse iam dixerat: quam p̄pterea etiam semitam vocat: quia angusta via est q̄ ducit ad vitā: et cum sit angusta: nisi dilatato corde non currit. S̄ quoniam adhuc pficit: adhuc currit: et iō diuinum auxiliū quo deducā inquir̄t: quia neqz volētis: neqz currentis: s̄ miserētis est dei. Beniç quia et ip̄m velle deus opatur in nobis: p̄paratur enī voluntas a domino. Sequit̄ et dicit. Inclina cor meum in testimonia tua: et non in auariciam. Quid est inclinatum cor ad aliqd̄ habere: nisi hoc velle: Et voluit ergo et orat vt velit. Voluit cū dicit: Reduc me in semita mādatorū tuorū: qz ip̄am voluit: Orat autez vt velit cum dicit: Inclina cor meum in testimonia tua: et non in auariciā. Hoc itaqz orat: vt ip̄a voluntate pficiat. Quid sunt autem dei testimonia: nisi q̄bus sibi ip̄e attestat: Testimonijs enim aliquid p̄batur: ac p̄ hoc iustificationes dei et mādātā dei testimonijs dei probantur: et quicqd̄ nobis p̄suadere vult deo: suis testimonijs p̄suadet: In que iste petit inclinari cor suum: et non in auariciā. Testimonijs q̄ppe suis agit nobiscū deus: vt eum gratis colamus: qd̄ impedit auaricia radix omnīū malorū. Tali verbo greco hic appellata: quo possit intelligi generalis auaricia: quia plus appetit quisqz: q̄s̄ sat est. πλεον enim latine plus est: ε̄ξ̄σ̄ habitus est: ab eo qd̄ ē habere. Ergo a pl̄ habēdo appellata est πλεομε̄ξ̄ια: quā latini interpretes in hoc loco nonnulli interpretati sunt emolimentū: quidam vō vtilitatem: sed melius qui auariciā. Sicut autem Apostolus: Radix omnīū malorum auaricia est: Sed in greco: vnde in nostrā linguam verba ip̄a translata sunt: nō legitur apud apostolū πλεομε̄ξ̄ια: quod i loco isto psalmi hui⁹: s̄ φιλαργυρια: q̄ vbo significat amor pecunie. Tertū apostolus intelligendus est isto nomine genus signi-

ficasse per speciem: id est per amorem pecunie vniuersalē generalēq; auariciā: que vere radix est maloz oim. **N**az ipi pmi homies p spētē decepti z deieci nō fuisset: nisi pl^o q̄ accepant h̄re: z pl^o q̄ sc̄ti fuerāt esse voluissent. **H**oc q̄ppe ille pmiserat: dī cēs: **E**ritis sicut dij. **E**rgo ista πλεομεσία subuersi sunt. **P**lus enī volētes h̄re q̄ acceperāt: qd̄ accepant: amiserūt. **C**uius vestigium veritatis legib^o que vbiq; disperse sunt: z in forensi iure dephensum est qd̄ institutū est: vt plus petēdo: cā cadat: id est vt q̄ plus petierit q̄ ei debet: z qd̄ ei debebat: amittat. **O**mis autē a nobis circūciditur auaricia: si gratis colat de^o. **A**d qd̄ sc̄ctum Job in agone tēptatiōis ip̄e puocat inimicus: cū de illo dicit. **N**unqd̄ ḡtis colit Job deum: **P**utabat enī diabolus q̄ i deo colendo vir iustus cor inclinātū haberet in auariciā: z causa emolimēti v̄l utilitatis rerū tpaliū q̄bus eum ditauerat dñs velut mercēnarius ei p tali mercede seruiret. **S**z q̄ gratis deū coleret temptatus apparuit. **S**i ḡ cor nō habeam^o inclinātū in auariciā: deū nō colim^o nisi ppter deū: vt sui cultus ip̄e sit merces. **I**pm diligam^o et in seipo: ip̄m diligamus in nobis: ipsuz in primis n̄fis quos diligimus sicut nosmet ipsos: siue habeāt eū: siue vt habeāt eū: qd̄ nobis qm̄ ip̄o donante cōferet: **N**ō illi dicitur: **I**nclina cor meuz in testimouia tua: et nō in auariciā. **S**ed que sequunt^r alio sermone tractanda sunt.

ExPLICIT sermo vndecim^o. **I**ncipit sermo duodecimus de eo qd̄ dicit: **A**uerte oculos meos ne videāt vanitatē: vsq; ad **E**cce cōcupiui mādāta tua: in iusticia tua viuifica me.

Auerte oculos meos ne videāt vanitatē: in via tua viuifica me. **E**cōtrario differūt in se vanitas z veritas. **H**ui^o autē mūdi cupiditas vanitas: s̄ christus q̄ ex h̄ mūdo liberat veritas. **I**p̄e est via: in q̄ se vult iste viuificari: qz ip̄e estz vita. **I**p̄e q̄ppe ait: **E**go sum via veritas z vita. **S**z qd̄ est: **A**uerte oculos meos ne videāt vanitatē: **N**unqd̄ q̄ diu sum^o in h̄ mūdo: possum^o nō videre vanitatē: **O**is enī creatura vanitati subiecta est: q̄ intelligit esse in hoīe: z omīa vanitas. **Q**ue abūdantia hoīs in oī labore suo quo ip̄e laborat sub sole: **A**n iste fortassis h̄

orat: vt non sit eius vita sub sole vbi omīa vanitas: s̄ in illo sit in quo se viuificari petit: **I**lle q̄ppe ascēdit nō sup soles tm̄: s̄ sup oēs celos: vt adimpleret oīa: z in illo magis q̄ sub sole viuifit: q̄ nō inanis audiunt qd̄ dixerat ap̄ls. **Q**ue sursum sūt q̄rite: vbi ch̄rist^o ē in dextera dei sedens: que sursum sunt sapite: nō q̄ sūt sup terrā: **M**ortui enī estis: z vita v̄ra abscondita ē cum ch̄risto in deo. **A**c p̄ h̄ si vita n̄ra ibi ē vbi ē veritas: nō ē vita n̄ra sub sole vbi est vanitas. **S**z h̄ tā magnū bonū magis habem^o in spe: n̄ tenem^o in re: z fm̄ spem n̄raz beatus ap̄lus ista locut^o ē. **Q**z z illud cū dixisset: **V**anitati creatura subiecta ē: adiecit atq; ait: non sponte: s̄ ppter eū q̄ subiecit eā in spe. **E**rgo i spe q̄ speram^o: nos adhesuros cōtemplande veritati: subiecti sum^o interi vanitati. **C**reatura q̄ppe ista sp̄nalis: aīalis: cor poralisq; oīs in hoīe est: immo hō ē. **S**pōte peccauit: z inimica facta est veritati: sed vt merito puniret: nō spōte subiecta est vanitati. **B**eniq; post pauca: nō solū autē in q̄t: s̄ z nos ip̄i p̄mitias sp̄s h̄ntes: id est qui nondū qd̄em ex toto qd̄ sum^o: s̄ ex ea pte q̄ pecorib^o meliores sumus: deo nō vanitati subditi sum^o: s̄ est p̄ p̄mitias sp̄s: z ip̄i in nobismet ip̄s ingemiscim^o: adoptionē expectātes: redēptionez corpis nostri. **S**pe enī salui facti sum^o: **S**pes autē q̄ vidz nō est spes. **Q**d̄ enī videt quis qd̄ sperat: **S**i autē qd̄ nō videm^o: speram^o: p̄ patiaz expectamus. **Q**z diu itaq; hic fm̄ carnē sum^o: cui^o adoptionē z redēptionē p̄ patiaz spei ad huc expectam^o: tam diu fm̄ id p̄ qd̄ sub sole sum^o: vanitati subiecti sum^o. **Q**z diu igit ita sum^o: vsi possum^o nō videre vanitatez: cui etiā subiecti sum^o in spe: **Q**uid est ḡ q̄ iste dicit: **A**uerte oculos meos ne videant vanitatē: **A**n h̄ petit: vt nō qd̄em i hac vita qd̄ in spe gerim^o impleat: sed vt i ea forte sit que in illo qn̄q; possit impleri cū liberabit a fuitute corruptiōis z spū z aīma et corpe in libertatem gl̄ie filiorū dei: vbi iaz nō videat vanitatē. **P**ossunt qd̄em verba ista sic intelligi: nō p̄ter regulam fidei: sed est hic alius sensus quem mihi fateor plus placere. **D**ñs in euangelio dicit: **S**i fuerit oculus tuus simplex: totū corpus tuū lucidum erit: si autē oculus tuus fuerit nequā: totū corp^o tuū tenebrosus erit. **S**i ḡ lumē qd̄ in te est tenebre sunt: ip̄e tenebre quāte erūt: **P**roinde magni interest cū aliqd̄ boni facim^o: cui^o rei cōtemplatiōe faciamus.

Officiū quippe nrm: nō officio: s; sine pen-
sandi est: vt scz nō tñ si bonū est quod fa-
cim: s; p̄cipue si bonū est ppter qđ facim:
cogitem. Nos oculos q̄bus cotēplamur
q̄refaciā qđ facim auerti poscit ne vide-
ant vanitatē: id est ne hāc attēdant ppter
quā faciat cū boni aliqd facit. In q̄vanita-
te p̄cipuū locū obtinet amor laudis huma-
ne: ppter quā multa magna fecerūt: q̄ ma-
gni in s; seculo notati sunt: multūq; lauda-
ti in ciuitatib; gentiū: querētes non apud
deū: s; apud hoīes glām: z ppter hanc ve-
lut prudentes fortiter: tēperant: iusteq; vi-
uentes: ad quā pueniētes pceperūt merce-
dem suā vani vanā. Ab hac vanitate vo-
lens dñs auertere oculos suorū: Attēdite
inqt ne iusticiā vřam faciatis corā hoībus
vt videamini ab eis: alioqn mercedez non
habebitis apud p̄rem vřm q̄ in cel est. Be-
inde cum ipius iusticie q̄sdam ptes exēgre-
tur: p̄cipiens de elemosynis: de oratiōib;:
de ieiunijs: vbiq; id admonuit ne aliquid
eorū ppter glām hoīm fiat: z vbiq; dic̄ eol
q̄ ppterea faciūt pcepisse mercedem suā:
id ē non eternā q̄ sanctis reposita est apud
p̄rem: s; tempalem quā q̄rūt: q̄ p̄templant i
suis opibus vanitatem: nō qz ip̄a laus hu-
mana culpanda sit: Nam qđ tam optādū
est hoībus q̄ vt eis placeāt q̄ debeant imi-
tari: s; ppter ip̄am laudē bñ opari: s; est va-
nitatem in suis opibus intueri: quadoqđ
z ip̄a ab homibus laus homi iusto q̄stacū
q̄ puenit: nō ibi esse debet eius finis bo-
ni: s; etiam ipsa referenda est ad laudē dei:
ppter quem bona faciūt vere boni: q̄niaz
nec a seip̄is s; ab illo sūt boni. Veniēz i co-
dem smōe dñs iam dixerat eis: Luceat lu-
men vřm coram hoīb;: vt videāt vřa opa
bona: z glorificēt p̄rem vřm qui in celis ē:
vbi finē posuit: s; est in glā dei. Hoc debe-
mus qñ aliqd boni facim intueri: si auer-
tunt a vanitate oculi nri. Nō q̄ sit finis nri
boni opis in laudib; hoīm: s; ip̄as laudes
hoīm corrigam;: z ad dei laudes oīa refe-
ramus: a quo nob; dat̄ q̄cqd in nobis sine
laudāis errore laudat. Porro si vanū est
ppter hoīm laudes bōa facere: q̄sto vanū
ppter adipiscēdam pecuniā vel augēdas
siue retinendā: z si qđ hmōi est cōmodi tē-
poral: qđ nobis accedit extrinsecus: quia
omīa vanitas: Que abundantia hoīs in oī
labore suo quo ip̄e laborat sub sole: Pro-
pter ip̄am deniq; tpalem salutē non debe-
mus facere bona opa nřa: s; potius ppter

illam quā speramus eternā: vbi bono im-
mutabili pfruamur: qđ nobis erit ex deo:
imo quod nobis est ip̄e deus. Si enim san-
cti dei ppter hanc tempalem salutē bona
opa facerent: nūq; martyres christi bonuz
opus cōfessionis in eiusdē salutis amissio-
ne p̄ficerēt: sed acceperūt auxiliū de tribu-
latione nō intuentes vanitatē: Quia va-
na salus hoīm: z diem hoīm nō concupie-
rūt: quia hō vanitati simulatus est: dies ei
velut vmbra p̄tercunt. Cum aut de; roga-
tur: vt ea que vid; esse in nostra potestate:
id est oculorū auersio a videnda vanitate
ab illo nobis cōcedatur: qđ nisi ei; gratia
cōmendat: Nonnulli enim ab ea vanitate
nō auerterūt oculos suos: qz putauerūt a
seip̄is se fieri iustos z bonos: z dilexerūt glo-
riam hominū magis q̄ dei: qz z ip̄i hoīes
sunt qui sibi nimū placuerūt: z de sui arbi-
trij viribus p̄sumperūt: Sed etiā hec va-
nitas z p̄sumptio sp̄s est. Cum vō dixit-
set: Auerte oculos meos ne videāt vanita-
tem: in via tua viuifica me: que via nō va-
nitas sed veritas est: Beinde subiunxit:
Statue seruo tuo eloquiū tuus.
in timore tuo. Quid est aliud q̄ da mi-
hi vt faciaz qđ eloqueris: Neq; eniz statu-
tum est eloquiū dei his q̄ in se mouēt illud
cōtrafaciēdo: eis aut statutū est in quibus
immobile est. Statuit itaq; deus eloquiū
suū in timore suo eis q̄bus dat sp̄m timo-
ris sui. Timoris aut nō illius de quo dicit
Apostolus. Nō enī accepistis sp̄m serui-
tutis iterū in timore: Hūc enim cōsumma-
ta caritas foras mittit timorē: Sed illius ti-
moris quem dicit propheta sp̄m timoris
dei: timoris vtiq; casti p̄manentis in secu-
lum seculi: timoris quo timetur offendi q̄
amatur. Aliter quippe timet adultera virū
suū: alit casta: Adultera ne veiat: casta ne
deserat. **Amputa opprobriū meum**
quod suspicatus suz: quia iudicia
tua suauia. Quis est q̄ susi opprobrium
suspicat: z nō magis nouit susi quisq; op-
probriū q̄ cuiuslib; alienū: Suspiciari enī
potius alienū potest homo nō suū: qm qđ
suspicatur: ignorat: in suo autem oppro-
brio nō est cuiusq; suspitio: s; sciētia: vbi lo-
quit cōscientia. Quid est q̄ op̄at: Oppro-
briū meū qđ suspicat sum: Admirū de su-
periore sensu etiā iste ducendus est: qm q̄
diu si auertit hō oculos suos ne videat va-
nitatem: qđ in seip̄o agit: hoc de alijs suspi-
catur: vt propter quod ip̄e colit deum: vel

Alfa lfa
Iocūda

propter quod bona opera facit: propter hoc credat et alterum facere. Possunt quippe homines videre quod agimus. Cuius autem rei contemplatione agimus occultum est: et ideo datur suspicionibus locus: ut audeat homo iudicare de occultis hominum. et falsa plerumque: et si vera: tamen ei incognita temere suspicari. Propterea dominus cum de ipso sine loqueretur propter quod iustitiam facere debemus: ut oculos nostros a contemplatione auerteret vanitatis: monuit ne propter laudes hominum bona opera faciamus dicens: Attendite ne faciatis iustitiam vestrae coram hominibus: ut videamini ab eis. Monuit ne propter pecuniam dicens: Nolite vobis thesaurizare in terra: Et non potestis deo fructus et mammonem. Monuit ne propter ipsum necessarium victum atque vestitum dicens: Ne solliciti sitis anime vestre quod manducetis: neque corpori vestro quod induamini. Et cum haec omnia monuisset: quia possumus suspicari eosque iuste vivere videmus: et quo fine faciant non videmus: propter aliquid homini bene facere: continuo subiecit: Nolite iudicare: ut non iudicemini. Tunc et hic cum dixisset: Amputa opprobrium meum quod suspicatus sum: addidit. Quia iudicia tua suavia: id est iudicia tua vera. Veritatis enim amator suave clamat esse quod verum est. Homini autem iudicia de occultis hominum non suavia: quia temeraria. Et ideo sibi dixit opprobrium quod de alijs suspicatus est: quia hoc quod apostolus ait: Comparantes semetipsos sibi inmetipsis non intelligunt. Hoc enim perliuius homo suspicatus in alio: quod sentit in seipso. Hoc itaque opprobrium suum petebat auferri quod in se senserat: et in alijs fuerat suspicatus: ut non esset diabolo similis quod de occultis sancti Job suspicatus est: quod non gratis deum coleret: quem poposcit temptandum: ut crimine quod obiecerat inueniret. Sed cum liber alterius opprobrium non nisi emulatio suspicetur: dum bonum opus reprehendi non potest: quia se asserit quod aptum est: et quo fine fiat reprehendit: quia non se exerit quod occultum est: atque ita male suspicari non debet quilibet non videndo quod latet: et iudicando quod eminet. Profecto hoc malum quo quisque libenter de homine malum quod non prospicit suspicatus: caritas habenda est quae si emulat: quam dominus precipue commendat dicens. Mandatum novum do vobis: ut vos inuicem diligatis: et in hoc scient omnes quia discipuli mei estis: si dilectionem habueritis in inuicem: Et de dilectione dei et proximi loquens. In his inquit duobus mandatis tota lex pendet et propheta. Tunc et iste propter suae suspicionis opprobrium quod desiderat amputari. Ecce inquit: com-

cupiui mandata tua: in tua iusticia vivifica me. *Alla lra. teqtrate tua* Ecce concupiui ex toto corde: et ex tota anima: et ex tota mente diligere te: et proximum sicut me: non in mea: sed in tua iusticia vivifica me: hoc est: ista caritate quam concupiui imple me. Adiuua me ut faciam quod commendas: dona ipse quod mandas. In tua iusticia vivifica me: quia in me vnde morer habui: vnde autem vitam non inuenio: nisi in te. Iusticia tua christus est: qui factus est nobis sapientia a deo: et iusticia et sanctificatio et redemptio: Ut quemadmodum scriptum est. Qui gloriatur in domino gloriatur. Et in illo inuenio mandata tua quae concupiui: ut in tua iusticia: hoc est in illa vivifices me. Ipse enim verbum deus: et verbum caro factus est: ut esset et primus meus.

Explicit sermo duodecimus.

Incipit sermo tertiusdecimus.

Ermoni pristino quem de psalmo qui est omnium plurimum: nunc habuimus de verbis eius que sequuntur: iste iungendus est. Haec verba sunt. Et veniat super me misericordia tua domine. Que sententia superiori videtur annexa. Non enim ait: veniat super me: sed ait: et veniat. Est autem ille superior: Ecce concupiui mandata tua: in tua iusticia vivifica me. Deinde sequitur. Et veniat super me misericordia tua domine. Quid hoc ergo postulat: nisi ut mandata que concupiuit per eius misericordiam faciat quae mandavit. Exponit enim quodammodo quod dixerit. in tua iusticia vivifica me: cum subiungit. Et veniat super me misericordia tua domine. Salutare tuum secundum eloquium tuum. Hoc est secundum promissionem tuam. Tunc nos vult apostolus filios promissionis intelligi: ne arbitremur nostrum esse quod sumus: sed totum dei gratie retribuamur. Factus est enim nobis christus sapientia a deo: et iusticia: et sanctificatio: et redemptio: ut quemadmodum scriptum est: Qui gloriatur in domino gloriatur. Quid ergo est quod ait: in tua iusticia vivifica me: In christo utique vivificari cupit: et ipsa est misericordia quam super se postulat venire. Ipse christus est et salutare dei: Quo verbo exposuit quam misericordiam diceret: vbi ait: Et veniat super me misericordia tua domine. Si ergo querimus que sit ista misericordia tua: audiamus quod sequitur. Salutare tuum secundum eloquium tuum. Ab eo quippe hoc promissum est: qui vocat ea que non sunt tanquam sint. Non dum enim erant quibus promitteret: ne quisque de meritis gloriaretur: et quibus promissum est: etiam ipsi promissi sunt: ut totum corpus christi dicat: Gratia dei

sum id quod sum. **Et respondebo exprobrantibus mihi verbum:** Cuius verbum: exprobrantibus: an verbum: respondebo: ambiguum est. Sed quodlibet eorum christus sonat. Ipse enim nobis exprobrat a quibus est crucifixus: vel scandalum: vel stulticiam: ignorantes quod verbum caro factum est: et habitavit in nobis: quod verbum in principio erat: et apud deum erat: et deus erat. Sed et si non ipsi verbum exprobrant quod eos latet: quod divinitas eius ab eis non cognoscitur a quibus eius infirmitas in cruce contemnit: nos tamen verbum respondeamus: nec exprobratione terreamur aut confundamur. Verbum enim si cognovissent: nunquam dominum glorie crucifixissent. Ille autem respondet verbum exprobrantibus super quem venit misericordia dei: hoc est ipsum salutare eius. Venit ut protegat: non ut contemnat. Nam super quosdam contemendos venturus est: qui nunc in eum dum spernunt eius humilitatem offendendo quassantur. Sic enim dicit in euangelio: Qui ceciderit super lapidem istum conquassabitur: super quem vero ceciderit contemnetur. Qui ergo nobis exprobrat offendit et cadunt in eum: nos autem ne offendamur et cadamus opprobria eorum ne timeamus: sed respondeamus eis verbum: hoc est verbum fidei quod predicamus: quod si credideris inquit in corde tuo: quod dominus est Jesus: et confessus fueris in ore tuo: quod deus ille suscitavit a mortuis saluus eris. Corde enim creditur ad iusticiam: ore autem confessio fit ad salutem. Parum est ergo in corde habere christum: et nolle profiteri deum timetur opprobrii: sed exprobrantibus respondendum est verbum. Ut autem hec martyres possent: promissus est eis et dictum: Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. **Et iste cum dixisset: Respondebo exprobrantibus mihi verbum: continuo sequitur. Quoniam speravi in verbis tuis.** Quod est vultus in promissis tuis. Sed quoniam plurimi quibus ad ipsum corpus cuius hec verba sunt pertinentes: gravi pondere persecutionis surgente non valuerunt sustinere exprobrationem: et christum deficiendo negaverunt: Ideo sequitur. **Et ne auferas de ore meo verbum veritatis usque valde:** Ex ore suo quippe dicit: quod unitas corporis loquitur: in cuius membris etiam illi deputantur: qui defecerunt ad horam negando: sed penitendo postea reuixerunt: vel etiam martyrum palmam quam perdiderant repata professione sumperunt. Non igitur usque valde: vel sicut quidam codices habent: non usque quaque: hoc est non oino ex ore Petri: in quo erat typus

ecclesie verbum veritatis ablatum est: qui et si ad horam negavit timore turbatus: tamen flendo est repatus: et postea coronatus. Totum itaque corpus christi loquitur: id est ecclesie sancte universitali. In quo toto corpore: siue quod negantibus plurimis remanserunt fortes qui usque ad mortem pro veritate certarent: siue quia et ex his qui negaverant multi reparati sunt: non est ablatum ex eius ore verbum veritatis usque valde. Quod autem ait: ne auferas: intelligendum est ne auferri sinas: propter quod orando dicimus: Ne nos inferas in temptationem. Et ipse dominus ad Petrum: Rogavi inquit pro te ne deficiat fides tua: hoc est ne auferat de ore tuo verbum veritatis usque valde. Sequitur. **Quia in iudicijs tuis speravi.** Vel sicut de greco quidam diligenter expresserunt **super speravi.** Quod verbum et si minus veritate compositum est: tamen implet veritatis interpretande necessitate. Attentius ergo nobis loci huius rimandus est sensus: ut intelligamus quantum deus adiuvat quid sibi velit in verbis tuis speravi: in iudicijs tuis super speravi. Respondebo inquit exprobrantibus mihi verbum: quoniam speravi in verbis tuis: id est quoniam mihi hoc ipse promissum. Et ne auferas ex ore meo verbum veritatis usque valde: quoniam in iudicijs tuis super speravi: id est quoniam iudicia tua quibus me corripis et flagellas non solum mihi non auferunt spem: verum etiam augent: quoniam que diligit dominus corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Ecce enim sancti et humiles corde de te presumendo in persecutionibus non defecerunt: ecce etiam qui de se presumendo defecerunt: et tamen ad ipsum corpus pertinuerunt: sibi innotescendo fleverunt: et tua gratia solidius inuenerunt: quod sua superbiam perdididerunt. Ergo ne auferas ex ore meo verbum veritatis usque valde: quod in iudicijs tuis speravi. **Et custodiam legem tuam semper: In seculum et in seculum seculi.** Ostendit quod dixerit semper. Aliquam etiam semper intelligitur quod diu hic vivitur: sed hoc non est in seculum et in seculum seculi. Melius quippe ita interpretatum est: quod sicut quidam codices habent in eternum: et in seculum seculi: quod non potuerunt dicere et in eternum eterni. Lex itaque ista intelligenda est: de qua dicit Apostolus: Plenitudo legis caritas. Hec enim a sanctis quorum ex ore non auferit verbum veritatis: hoc est ab ipsa christi ecclesia custoditur: non solum in hoc seculo: id est donec finit hoc seculum: sed etiam in altero quod appellat se-

Alia fra. t. Quia. sermonibus?

culi seculi. Neq. n. pcepta legis sicut hic enā vbi accepturi sumus que custodiam? sed ipam legis: vt dixi: plenitudinē sine vllo peccādi timore seruabimus: qz z deum plenius cū viderim? amabimus z primū: qz deus erit omnia in oibus: nec false cuiq. de primo suspicatio erit locus: vbi nullus vlli erit occultus.

Explicit sermo tertiusdecimus. Incipit sermo quartusdecim? de versu psalmi vbi ait: Et ingrediebar in latitudine: vsq. ad Exercebor in iustificatiōib? tuis.

Superiores versus plixi psalmi hui? orationē habēt: hi autē q sequūtur de quib? nūc disputandū ē narrationē. Petebat enī homo dei super? adiutoriū gratie dei: cū dicebat: In tua iusticia viuifica me: z veniat super me miscda tua dñe: z alia similia vel supra vel infra: nunc autē dicit. **Et ambulabam in latitudine: qz mādata tua exquisiui. Et loquebar in testimonijs tuis in conspectu regū: z nō cōfidebar. Et meditabar in mandatis tuis: que dilexi. Et leuavi man? meas ad mandata tua q dilexi: z exercebor in iustificatiōibus tuis.** Ubi narrātis verba sūt: nō petētis velut impetratis que petiuerat cōfitebat in dei laudibus: qlem illū fecerat miscda domini: quā super se venire poposcerat. Neq. enī hec ita superiorib? iunxerat vt diceret: Et ne auferas ex ore meo verbū veritatis vsq. valde: qz in iudicijs tuis spāui. Et custodiā legē tuā sp in seculū z i seculū scilicet: Et ambulabā i latitudine: qz mādata tua exq. siui. Et loq. bar in testimonijs tuis in cōspectu regū z non cōfidebar: z cetera isto modo: Sic enī videt sequētia precedētib? debuisse cōnectere: sed ait: Et ambulabā i latitudine: vbi copulatiua cōiunctio: id est: z velut in cōsequens posita ē: quia nō ait: z ambulabo: quomodo dicebat z custodiā legē tuā semp. Aut certe si optatiuo modo dictū est: custodiā legem tuam: nō ait: z abulez in latitudine: quasi vtrunq. optauerit z poposcerit: sed ait: z ambulabā in latitudine: vbi si iunctio ista non esset: sed a superiorib? cōnectione libera inferret: z soluta sentētia ambulabā in latitudine: nihil de inusitato loquēdi modo hic deberet mouere lectorē: vt occultus sens? querēdus hic aliquis putaret. Nimirum ergo quod nō dixit intelligi voluit: id est exauditum se fuisse: ac deinde subiūxit

qualis factus fuerit: tāq. diceret: Et cū orarem exaudisti me: z ambulabā in latitudine: z cetera que isto modo dicta cōtexuit. Quid est igit? z ambulabā in latitudine: nisi ambulabā in caritate que diffusa est in cordibus nostris per spiritū sanctū qui datus est nobis? In hac latitudine ambulabat ille qui dicebat: Os nostrū patet ad vos o choroynthij: cor nostrū dilatātū ē. Hec autē caritas duob? illis mādati tota atq. integra cōtinet: dilectōe scz dei z dilectōe primi: in qb? tota lex pēdet z p. be. Uñ z h cū dixisset: Et ambulabā in latitudine: cām subiūxit atq. ait: Quia mādata tua exquisiui. Nōnulli autē codices si hnt mādata tua s testi monia: sed mādata in plurib? inuenim? : et maxime in grecis: cui lingue tanq. precedēt vñ ad nos ista trāslata sunt mag. credendū esse q. s. ambigat: Si q. scire volum? quō hec mādata quesierit? querēda sint: illud intueamur qd dicit magister bonus z doctor z dator: Petite z accipietis: que rite z inuenietis: pulsate z apiet vobis: Et paulopost: Si ergo vos inquit cū sitis mali nostis bona dare filijs vestris: quātomagis pater vester qui in celis est dabit bona petētibus se: Ubi euidenter ostēdit qd dixerat: Petite: querite: pulsate: nō nisi ad poscendi: h est ad orādī instantiā p. tinere. Alius porro euāgelista non ait: Babit bona petētib? se: que multipliciter pos sūt intelligi: vel corporalia: vel spiritualia: s. circūcidit inde alia: satisq. diligenter exp. sit: quid nos vebemēter atq. instātē voluerit poscere dñs: z ait: Quātomagis pater vester de celo dabit spiritū bonū petētib? se. Hic est ille spiritus p. que diffundit caritas in cordib? nostris: vt deū primūq. diligēdo diuina mādata faciam?. Hic est ille spirit? in quo clamam?: Abba pater: ac p. hoc ipse nos facit petere quicquid desideramus accipe: ipse nos facit querere quē cupim? inuenire: ipse nos facit pulsare ad quē nitimur puenire. Hoc docet Ap. l. s. Qui cum dicat in spū sancto nos clamare Abba pater: rursus alio loco dicit: Bedit deus spiritū filij sui clamantē in corda nostra: Abba pater. Quō nos clamam? si ipse clamat in nob: nisi qz ipse clamare nos fecit dum habitare cepit in nobis? Etā hoc itaq. agit acceptus: vt largi? accipiendus petendo: querēdo: pulsando poscatur. Siue enī vt vita bona petatur: siue vt bñ viuatur: q. quot spiritu dei agūtur hi filij dei

sunt. Ergo ambulabam inquit in latitudine: quoniam mandata tua exquisivi. Exquisierat et inuenerat: quoniam petierat et acceperat spiritum bonum: quo factus est bonus: bene facere bona ex fide que per dilectionem operatur. Et loquebar inquit de testimonijs tuis in conspectu regum et non confundebam: tanquam ille qui petierat et acceperat: ut responderet exprobrantibus sibi verbum: et non auferretur ex ore eius verbum veritatis. Itaque per illa usque ad mortem certans: nec in conspectu regum confundebatur eam loqui. Testimonia quippe in quibus dicit quod loquebatur: grece martyria nuncupant: quo verbo iam utimur per latino: Unde dictum est etiam vocabulum martyr: quibus pre dixit Iesus quod et ante reges eum fuerant confessuri. Et meditabar inquit in mandatis tuis que dilexi: Et leuaui manus meas ad mandata tua que dilexi: Sive quod nonnulli codices habent in utroque versu dilexi valde: aut nimis aut vehementer: sicut interpretari placuit quod grece dicitur σφοδρῶς. Mandata ergo dei dilexi per hoc quod ambulabat in latitudine: per spiritum scilicet sanctum: per quem dilectio ipsa diffunditur et dilatat corda fidelium. Dilexit autem et cogitando et operando. Nam quod ad cogitationem pertinet ait: Et meditabar in mandatis tuis: Quod autem ad operationem: Et leuaui manus meas ad mandata tua: utriusque autem sententie addidit: que dilexi. Finis enim precepti est caritas de corde puro. Quando isto fine: id est huius rei contemplatione fit mandatum dei: tunc fit vere opus bonum: et tunc leuantur manus: quod supernum est quo leuantur. Propterea de ipsa caritate loquitur Apostolus et dicit: Supereminente via vobis de-mostro. Et alio loco: Cognoscere inquit etiam supereminente scientie caritatem christi. Nam si de opere mandatorum dei merces terrene felicitatis expetitur: deponuntur manus potius quam leuantur: quia terrena emolumenta que non sursum: sed deorsum sunt illo opere requirunt. Ad utrumque autem pertinet quod sequitur: Et exercebar in iustificationibus tuis: Quod plures interpretes dicere maluerunt quam letabar aut gaudebam: quod aliqui interpretati sunt ex eo quod grece habet εδολεσχον. Exercetur quippe in iustificationibus dei letus: et quodammodo garrulus: qui mandata eius diligunt: et cogitandi: et operandi delectatione custodit.

Explicit sermo decimusquartus. Incipit sermo quintusdecimus.

Consideremus quantum donet dominus: et tractemus hos versus magni psalmi huius. **Ad mento verbi tui seruo tuo: in quo spem dedisti mihi. Hec me consolata est in humilitate mea: quoniam verbum tuum viuificauit me.** Nunquid obliuio sicut in homine: cadit in deum? Cur ergo ei dicitur: memento. Quis in alijs sanctis scripture locis ipsum verbum oino ponatur: ut est: Quare mei oblitus es: et obliuisceris in opiam nostram: et ipse deus per prophetam: Omnes inquit iniquitates eius obliuiscar: Et alibi atque alibi sepius hoc legitur. Sed non ut hominibus ista contingunt: ita intelliguntur in deo. Nam sicut deum penitere dicitur: quoniam preter hominum spem res mutat: consilio non mutato: quod consilium domini manet in eternum: ita dicitur obliuisci quod tardare videtur adiutorium: vel promissum: vel non retribuere digna peccantibus: vel si quid huiusmodi: tanquam eius memoria sit elapsum quod sperat: siue timetur et non fit. Videntur ista locutione morali qua humanus mouetur affectus: quoniam enim deus faciat certa dispositio: non deficiente memoria: nec obscurata intelligentia: nec voluntate mutata. Cum itaque dicitur ei: memento: orationis desiderium: quod promissum poscit ostendit: et hoc extendit: non deus quasi ei de mente exciderit admonet. Memento inquit verbi tui seruo tuo: hoc est imple promissum seruo tuo: In quo spem dedisti mihi: hoc est in quo verbo quoniam promissisti mihi me sperare fecisti. Hec me consolata est in humilitate mea: hec scilicet spes que data est humilibus dicente scriptura: **Bene superbis resistit: humilibus autem dat gratiam.** Unde ore proprio etiam ipse dominus ait: Quoniam qui se exultat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur. Bene hic intelligimus etiam illam humilitatem: non qua se quisque humiliat confitendo peccata: nec sibi arrogando iusticiam: sed qua quisque humiliatur aliqua tribulatione vel deiectione quam meruit eius superbia: aut exercet perbaturque eius patientiam. Unde paulo post dicit hic psalmus: **Prout humiliarer ego deliqui: Et illud in libro sapientie: In dolore sustine: et in humilitate tua patientiam habe: quoniam in igne perbatur aurum et argentum: homines vero acceptabiles in camino humiliationis. Quod ait acceptabiles: ibi spem dedit que consolaretur in humilitate. Et dominus Iesus hac humilitatem cum discipulis predicaret a per-**

Alia lra.
t Demoz esto
Alia lra.
t quia.
t eloquiu.

secutoribus esse venturā: non eos sine spe reliquit: sed hanc etiā qua consolaretur de dit dicens: In vestra patientia possidebitis animas vestras. De ipso quoque corpore quod ab inimicis posset occidi: et quasi penitus interire: capillus inquit capitis vestri non peribit. **H**ec spes data est corpori christi quod est ecclesia: qua consolaretur in humilitate sua. Propter quā spem dicit et apostolus Paulus: Si autē quod nō videmus speramus per patientiā expectamus: Sed eternorū est spes ista p̄nuorū. Est et alia spes que in humilitate tribulationis plurimū cōsolatur: que sanctis data est in verbo dei adiutorii gratie pollicētis ne quis eorum deficiat. De qua re dicit Ap̄t̄: Fidelis deus qui non permittit vos tēptari super id quod potestis: sed faciet cū temptatione etiā exitum vt possitis sustinere. **H**āc spem dedit etiā saluator ore suo quādo ait: **H**ac nocte postulauit sathanas vexare vos sicut tritum: et ego rogavi p̄ te Petre ne deficiat fides tua. Hanc spem dedit: et in oratione quā docuit: vbi monuit vt dicamus: Ne nos iſeras in temptationē. Quāmodo enim promisit se daturū suis periclitantibus quod dici voluit ab orantibus. Et nimirū de hac spe magis iste psalmus intelligendus est dicere: **H**ec me cōsolata est in humilitate mea: quoniam verbū tuum viuificauit me. Quod expressius interpretati sunt: qui non verbū sed eloquiū posuerūt. **G**recus enim λογος habet: quod est eloquiū: nō λογος: quod est verbum. Sequitur autē. **S**uperbi inique agebāt vsq; valde: a lege autē tua non declinaui. Superbos intelligi voluit persecutores piorum: et ideo subiicit: A lege autē tua nō declinaui: quia hoc eū facere illorū persecutio cōpellebat. Quos vsq; valde inique dicit egisse: quia non solū erant impij: verum etiā pios impios esse cogebāt. In hac humilitate: hoc est in hac tribulatione spes cōsolata est que data ē in verbo dei pollicētis adiutorii: ne deficiat fides martyrum: et presentia spiritus sui vires impertiētis laborantibus: vt euadētes de muscipula venantium dicerēt: **N**isi quia dominus erat in nobis fortasse viuos absorbuissent nos. An forte quod ait: **H**ec me cōsolata est in humilitate mea: illud dicit humilitatē qua homo est reiectus et proiectus in mortē ex peccato illo quod valde infeliciter in paradisi felicitate commissū est: In hac quippe humilitate in qua

Alia lra.
I quaq;

homo vanitati similis factus est: et dies eius sicut umbra pretereunt: omnes filij ire sunt: nisi per mediatorē recōciliantur deo: qui p̄destinati sunt in eternā salutem ante mundi constitutionē: in quo mediatore et antiq̄ iusti spem habebant: quādo eum in carne venturum per prophetie spiritum p̄uidebāt. Quod ergo verbū ad eos fiebat de illo: etiā hoc bene hic intelligitur verbū: si et ipso forum accipimus istā vocem: de quo verbo dictū est: **M**emento verbi tui seruo tuo in quo mihi spem dedisti. **H**ec me cōsolata est in humilitate mea: hoc est in ista mortalitate mea. Quia eloquiū tuum viuificauit me: vt spem vite haberē pietus in morte. Superbi inique agebant vsq; valde: quāquidem eorū superbiam nec humilitas mortalitatis edomuit. A lege autē tua non declinaui: quod me facere cogebant superbi. **M**emor fui iudiciorū tuorū a seculo domine: et cōsolatus sum. Vel sicut alij codices habent: et exhortatus sum: id est exhortationē accepi. **U**trunq; enim potuit interpretari de verbo greco quod est παρακληση. A seculo ergo ex quo genus humanū sumpsit exordium: memor fui iudiciorū tuorum super vasa ire que parata sunt in perditionē: et cōsolatus sum: quia per hec quoque ostendisti diuitias glorie tue in vasa misericordie tue. **T**ediū tenuit me a peccatoribus dereliquentibus legem tuā. **C**antabiles mihi erant iustificationes tue: in loco incolatus mei. Vel sicut alij codices habent: in loco peregrinationis mee. Ipsa est illa humilitas in loco mortalitatis et peregrinationis hominis de paradiso: et de illa supra hierusalē: vnde quidā descendens in hiericho incidit in latrones: sed propter misericordiam que per illū samaritanū cum illo facta est: cantabiles illi erant iustificationes dei in loco pigrinationis sue: quibus eum tediū teneret a peccatoribus dereliquentibus legē dei: quia cum eis puerfari in hac vita vel ad tempus cogit: donec area ventiletur. **P**ossunt enim isti duo versus ad singulas partes vni superior aptari: **U**t quod ait: **M**emor fui iudiciorū tuorum a seculo domine: ad hoc referat: **T**ediū tenuit me a peccatoribus dereliquentibus legem tuā. **Q**uod vero ibi ait: **E**t cōsolatus sum: ad hoc referatur: **C**antabiles mihi erant iustificationes tue in loco peregrinationis mee. **M**emor: inquit: fui in nocte nominis tui

Alia lra.
I defectio.
I pro.

Alia lra.
I nō habet.

domine: et custodiui legem tuam.
 Nox est illa humilitas ubi est mortalitatis
 cruna: nox est in superbis inique agentib⁹
 vsq; valde: nox in tedio a peccatoribus re
 linquentibus lege; dei: nox est postremo in
 loco pegrinationis hui⁹: donec veniat do
 minus et illuminet abscondita tenebraru^m:
 et manifestabit cogitationes cordis: et tunc
 laus erit vnicuiq; a deo. In hac ergo noc
 te memor homo esse debet nominis dei: vt
 qui gloriatur in dño gloriatur. Propt^r qđ
 et illud scriptum est: **N**ō nobis domine nō
 nobis: sed nomini tuo da gloriā. Sic enī
 quisq; nō in sua sed in dei gloria: qz nec in
 sua sed in dei iusticia: id est a deo sibi dona
 ta custodit lege; dei: sicut iste ait: **A**demor
 fui in nocte nominis tui domine: et custodi
 ui legem tuam: quā nō custodisset si in sua
 virtute cōfidens: nominis dei memor non
 fuisset: **A**diutoriu^m enī nostrum in nomine
 domini. Propter quod secutus adiūxit.
Hec facta est mihi: quoniam iu
 sticias tuas exquisiui. Iusticias vñ
 q; tuas quibus iustificas impiū: nō meas
 que nunq; me piū faciūt sed superbū. **N**ō
 enī erat iste aliquis eorū: qui ignorātes dei
 iusticiā: et suam volentes pstituire: iusticie
 dei non sunt subiecti. **H**as ergo iusticias
 quibus iustificantur gratis p gratiam dei
 qui p seipso iusti esse non possunt: melius
 alij interpretati sūt iustificationes: qz reuera
 nō Δικαιοσύνησ: id est iusticias: sed Δι
 καιωματα grecus habet: que sunt iustifica
 tiones. **S**ed quid sibi vult quod ait: **H**ec
 facta est mihi: **H**ec quid? **A**n forte lex: qz
 dixerat: **E**t custodiui legem tuam: quibus
 verbis subiunxit: **H**ec facta est mihi: tāq;
 diceret: hec lex facta est mihi: **S**ed non est
 rememorandū in exponēdo: quomō sit ei
 facta lex dei. **B**reca enī locutio vñ ista trās
 lata est: satis indicat nō de lege dictū esse:
 hec facta est mihi: qz lex in eadē lingua ge
 neris masculini est: et feminino pnomine
 enā ibi scptū est: **H**ec facta est mihi. **Q**ue
 rit ergo prius que illi facta sit: deinde quo
 modo illi facta sit quecūq; illa sit. **H**ec in
 quit facta est mihi: nō vtiq; hec lex: qz hūc
 sensum sicut dixi grecus expellit. **F**orte er
 go hec nox ē: qz tota superior sentētia sic se
 habet: **A**demor fui in nocte nominis tui do
 mine: et custodiui legem tuā: et sequit. **H**ec
 facta est mihi. **Q**uia vtiq; nō lex profecto
 nox est que facta est illi. **Q**uid est igit^r nox
 mihi facta est: qz iustificationes tuas exqui

sui: **L**ux quippe potius est ei facta nō nox:
 qz iustificationes exquisiuit dei: **A**c sic recte
 intelligitur: facta est mihi: ac si diceretur fa
 cta est p me: id ē factū est vt pdesset mihi.
Si enī hūilitas illa mortalitatis nō absurde
 intelligitur nox: vbi inuicē latēt corda mor
 talium: vt de talibus tenebris innumerabi
 les et graues tēptationes oriantur: ita vt in
 eadem nocte pertranscant etiā bestie silue:
 catuli leonū rugietes querentes a deo esca
 sibi: **U**nde etiā de illo leone rugiete et que
 rente quem deuoret: dñs ait: qđ iam supra
 cōmemorauit: **H**ac nocte postulauit satha
 nas vexare vos sicut triticū: id est hac no
 cte in qua pertrāscunt bestie silue: vos leo
 ille magn⁹ q̄suiuit a deo esca sibi: pfecto hec
 ipsa humilitas in loco peregrinationis hu
 ius que nox recte intelligitur pdest eis qui
 salubriter exercentur in ea vt discāt nō su
 perpire: ppter quod malū in ista nocte pul
 sus est homo. **I**ntius enī supbie hominis
 apostatare a deo. **S**z gratis iustificat^r: at
 q; vt in ista humilitate pficiat varijs tēpta
 tionibus hui⁹ noctis oppositus: iam intel
 ligens dicat qđ in h psalmo aliquāto p⁹ di
 citur: **B**onus est mihi q̄ humiliasti me: vt
 discā iustificationes tuas. **N**ā quid est ali
 ud: bonū est mihi quia humiliasti me: nisi
 hec humilitas que nox vocatur facta ē mi
 hi: id est factū est vt pdesset mihi: **S**ed qua
 re hoc? **Q**uia scilicet iustificationes tuas
 nō meas exquisiui. **P**ossumus etiā qđ di
 ctuz est: **H**ec facta est mihi: sic intelligere:
 vt nec lex: nec nox subaudiat: sed hoc pno
 men qđ est hec nō accipitur aliter: q̄ se ha
 bet ille in alio psalmo loc⁹ vbi legit: **U**na;
 petij a domino hanc requiram. **H**ec dicit:
 quid vnā vel quā vnā de qua dixerit hāc
 requirāz: sed femininū genus quasi p neu
 tro positū est. **I**nusitate quippe dictuz est:
Unā petij: hanc requiram: vbi nō subau
 ditur que illa vna sit: qđ vsitatus diceret:
Unū petij a domino: hoc requiram: vt in
 habitem in domo domini. **I**n his enī neu
 tris nō solet exigi neutru^m quod subaudien
 dum sit: vtputa vnū bonum: aut vnū do
 num: vel si quid huiusmodi: sed quicqđ il
 lud est: etiā si masculino vel feminino gene
 re nūcupetur: vel sine vllō nomine vll⁹ ge
 neris quibuslibet verbis insinuetur: solita
 omnino locutione sub genere neutro intel
 ligitur. **I**ta ergo et h eo modo dici potest:
Hec facta est mihi: tāq; dictū esset: hoc fa
 ctuz est mihi. **S**i aut queramus quid illud

Alia fa.
 t quia.
 iustificatōes.

fit: recurrit quod supra dixerat: **Demor** fui in nocte nominis tui domine: et custodi ui legem tuā. Hoc factum est mihi: id est h quod custodivi legem tuā: non per meipm feci: sed factū est mihi vtique abs te: qz iustificationes nō meas sed tuas exquisiui. **Be** us est enim inquit apostolus qui operat in vobis: et velle et operari p bona voluntate. **Hoc etiā** per prophetam deus dicit: **Et faci** am vt in iustificationib⁹ meis ambuletis: et iudicia mea obseruetis et faciatis. **Qua** propter deo dicente: **Ego faciā** vt iudicia mea obseruetis et faciatis: rectissime iste di cit hoc factū est mihi: vt cū quiesceris quid illud sit: respōdeat qd supra dixerat: vt cu stodirē legem dei. **Sed** quia in longū sermo processit: ea que sequuntur dño donāte ab alio meli⁹ tractabuntur exordio.

Explicit sermo quintusdecimus. **In** cipit sermo decimus sext⁹: de versu psalmi: **Pars mea** dominus: vsqz ad: **Abiscōia** tua plena est terra.

Hos versus psalmi huius magni nunc aggredimur in dei voluntate tractandos. **Pars mea do** minus: Quod habent quidā: **Portio mea** dñe: quod vtrūqz ideo dicatur: quia particeps eius est q̄squis ei adheret: sicut scriptū est: **Mibi** autē adherere deo bonū est. **Nō** em existendo sūt homines dñi: sed fiunt participando illius vni⁹ qui ver⁹ est deus: **An** qz partes sibi eligūt homines in hoc mundo: siue sortiuntur ali⁹ hoc alius il lud vnde quisqz viuat: quodāmodo portio piorsū deus est vnde semp viuāt. **Uter** qz sensus nō est absurdus: **Sed** qd sequit hic audiamus. **Dixi** custodire legem tuam. **Quid** est: portio mea dñe dixi custodire legem tuā: nisi qz ita erit portio cuiusqz dominus cū legem eius custodierit: **Sed** quomō custodit nisi hoc donet atqz ad hoc adiuuet spiritus viuificās: ne littera occidat: et peccatū occasione accepta p mandatū operetur in homine oēm cōcupi scentiā: **Inuocādus** est igit: **Sic**. n. ab eo fides impetrat qd lex imperat: **Quā** q̄ iuo cauerit nomen dñi salu⁹ erit. **Et** ideo vide qd subiūgat. **Precatus** sum facies tuā in toto corde meo: **Et** dicens quō sit precatus. **Miserere**: inquit: mei fm eloquiū tuū. **Et** tanqz exaudit⁹ atqz ad iutus ab eo que p̄catus est. **Quia** cogitauit: inqz: vias meas: et auerti pedes meos in testimonia tua. **Auer**

Alia lra. t de p̄catus.

Alia lra. t nō habet. t p̄catis.

ti scilicet a vīs meis que displicuerunt mi hi: vt irent in testimonia tua: atqz ibi haberent viā. **Plures** em codices non habent qz cogitauit: sicut in quibusdā legit: sed tantummodo: cogitauit. **Qz** autem hic positum est: **Et** auerti pedes meos: nōnulli habent: et auertisti pedes meos: vt hoc dei potius gratie tribuatur: fm illud qd **Ap̄tus** ait: **Se⁹** est em qui operatur in vobis: cui etiā dicitur: **Auerte** oculos meos ne videant vanitatē. **Si** oculos ne videant vanitatē: cur si et pedes ne sectentur errorē: **Pro** p̄ qd et illō sc̄ptū ē: **Oculi** mei sp̄ ad dñm: qz ipse euellet de laqueo pedes meos. **Sz** siue auertisti pedes meos siue auerti pedes meos legit: ab illo sit vt faciā⁹ cui⁹ faciem precatus est in corde suo: et cui dixit: miserere mei sc̄dm eloquiū tuum: hoc est fm verōū p̄missionis tue. **Fili** quippe p̄missionis in semine deputatur **Abrae**. **Deniqz** hoc impetrato gratie beneficio. **Paratus** sum: inquit: et non sum turbat⁹: vt custodia mandata tua. **Quod** alii qui interpretati sunt ad custodiendū mandata tua: aliqui vt custodirē: aliqui custodire: qd grec⁹ posuit **ἰού φυλάττει**. **Qz** vero paratus factus sit ad custodienda diuina mādata: subdidit dicens. **Funes** peccatorū circumplexi sunt me: et legis tue nō sum oblitus. **Funes** peccatorū impedimenta sunt inimicorū: siue spiritualiū sicut diaboli et angelorū eius: siue carnaliū in quibus filiis infidelitatis diabolus opatur. **Nō** em hoc nomen quod dictū est peccatorū ab eo qz sunt peccata declinatū est: sed ab eo qz sūt peccatores: qd in greco euidenter apparet. **Cū** itaqz minantur mala quib⁹ terreāt iustos: ne p lege dei patiātur: quodāmodo fumb⁹ implicāt velut validas et robustas restes suas. **Tra** hūt em peccata sicut restem longā: et hinc sanctos implicare conantur: et aliqui p̄mittuntur. **Sed** si implicāt corpus: nō implicant animū: vbi nō est iste dei legis oblit⁹: qz sermo dei nō est alligatus. **Media** nocte: inquit: surgebā ad confitendū tibi: sup iudicia iusticie tue. **Quia** et hoc ipsum qz funes peccatorū circumplectuntur iustū: iudicia sūt iusticie dei. **Pro** p̄ quod dicit apostolus **Petrus**: tempus esse vt iudiciū sc̄piat a domo domini: **Et** si iustū inquit a nobis: qualis finis erit eis qui nō credunt domini euangelio: **Et** si iustus vix saluus erit: peccator et impius vbi

Alia lra. t legis tua.

Alia lra. t iusticia tua.

parebunt: **H**oc enim ait de persecutionibus quas patiebatur ecclesia cum funes peccatorum circumplecterentur eam. Proinde mediam noctem grauiora tribulationis intelligenda existimo: in qua dixit: Surgebam: quod non enim sic affligebat ut desiceret: sed exercebat ut surgeret: id est ut ea ipsa tribulatione ad fortius confitendum proficeret. Jam vero quod ista sunt gratia dei per Jesum Christum dominum nostrum: voces persone sue per hanc prophetiam suo corpori adiungit ipse saluator. Ad ipsum caput enim proprie quod sequitur pertinere arbitror. **P**articeps ego sum omnium timentium te: et custodientium mandata tua. Sicut est in epistola que ad hebreos scribit: Qui enim sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos vocare. Et paulo post: Propterea ergo inquit: pueri communicauerunt sanguini et carni: et ipse propemodum eorum participauit. Quod quid est aliud quam eorum particeps factus est: Neque enim efficeremur participes diuinitatis eius: nisi ipse mortalitatis nostre particeps fieret. Nam in euangelio quo nos diuinitatis eius participes facti sumus: ita dicitur: Sedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius: qui non ex sanguinibus neque ex voluntate carnis: neque ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Et autem hoc fieret: quod et ipse factus est particeps mortalitatis nostre: ita ibi sequitur: Et verbum caro factum est: et habitauit in nobis. Per hanc eius participationem nobis gratia subministrat: ut caste timeamus deum: et custodiamus mandata eius. Proinde ipse dominus Jesus loquitur in ista prophetia: sed quedam in membris suis et unitate corporis sui: tanquam in uno quodam homine diffuso toto orbe terrarum: et succrescente per volumina seculorum: quedam vero in se ipso capite nostro: Et hoc est quod ait: Particeps ego sum omnium timentium te: et custodientium mandata tua. Et quia propter hoc quod particeps factus est fratrum suorum: deus omnium immortalis mortalium: ideo granum cecidit in terra ut mortificatum multum fructum faceret. Et de ipso fructu secutus adiunxit. **M**isericordia tua domine plena est terra: Et vnde hoc: nisi cum iustificatur impius? In cuius gratie scientia ut proficiatur adiungit. **E**t iustificationes tuas doce me.

Expliat sermo decimus sextus. **I**nci

pit sermo decimus septimus: de versu psalmi: Suauitatem fecisti cum seruo tuo domine: usque ad: Bonum mihi lex oris tui super milia auri et argenti.

H versus psalmi huius de quibus nunc in voluntate dei disputaturi sumus ab hoc incipiunt. **S**uauitates fecisti cum seruo tuo domine secundum verbum tuum. Vel potius secundum eloquium tuum. Sed quod ait grecus $\chi\rho\iota\sigma\tau\omicron\tau\epsilon\chi\alpha\nu$: aliquam suauitatem: aliquando bonitatem nostri interpretes transtulerunt. Verum quia suauitas potest esse et in malo: quam illucita queque et immunda delectant: potest esse et in ea que conceditur voluptate carnali: sic debemus intelligere suauitatem: quam $\chi\rho\iota\sigma\tau\omicron\tau\epsilon\chi\alpha\nu$ greci vocat: ut in bonis spiritualibus deputetur. Propter hoc enim eam et bonitatem nostri appellare voluerunt. Nihil hic ergo aliud dictum existimo suauitatem fecisti cum seruo tuo: nisi fecisti ut me delectaret et bonum. Quando enim delectat bonum: magnum est dei donum. Quando autem bonum opus quod lex imperat fit timore pene: non amore iusticie: cum deus metuitur non amatur: seruiliter fit non liberaliter. Seruus autem non manet in domo in eternum: filius manet in eternum: quod consummata caritas foras mittit timorem. Suauitatem itaque fecisti cum seruo tuo faciendo filium qui seruus fuit: secundum eloquium tuum: hoc est secundum promissum tuum: ut secundum fidem firma sit promissio omni semini. **S**uauitatem et eruditionem et scientiam doce me inquit: quoniam mandatis tuis credidi. Augeri sibi ista poscit et profici. Nam vix quod dixerat: Suauitatem fecisti cum seruo tuo: quod dicit suauitatem doce me: nisi ut ei gratia dei magis magisque abundet vel innotescat dulcedine bonitatis. Habebant enim fidei qui dixerunt: Domine auge nobis fidei: Et quod diu uiuitur in hoc mundo proficientius est hec cantatio. Addidit autem et eruditionem: vel sicut plures codices habent disciplinam. Sed disciplinam quam greci appellant $\phi\eta\delta\iota\alpha$ ubi scripture nostre ponere consueuerunt: ibi intelligenda est per molestias eruditio: secundum illud: Quem enim diligit dominus corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Hec autem apud ecclesiasticas litteras dici assolet disciplina interpretata de greco ubi legitur $\phi\eta\delta\iota\alpha$. Hoc enim verbum in greco positum est in epistola ad hebreos: ubi latinus interpretis ait: Omnis enim disciplina ad presens non gaudij videtur esse: sed tristicie: postea autem fru

Alia lra.
t Bonitate.

Alia lra.
t Bonitate.
t disciplinam.
t quia.

Alia lra.
no habet.

est pacificū bis qui per eā certarūt reddet iusticie. **C**ū quo ergo facit deus suauitatē: tā est cui pprius inspirat boni delectationē: atq; vt apertius id explicē: cui donatur a deo caritas dei: et ppter deū caritas pximi: pfecto instanter orare debet: quo tm̄ sibi augetur hoc donū: vt non soluz p illo contēnat delectationes ceteras: sed etiam p illo quasi libet pferat passiones: ita suauitati salubriter additur disciplina. Non em̄ quāuis etq; suauitati vel bonitati: hoc est caritati sancte poscenda est et optinenda: sed tā magne vt sub ei^o pssura nō possit extinguī: sed sicut ingens flāma sub impetu venti quātomagis reprimū tanto ardēt^o: excitari. Ideo parū fuit dicere: suauitates fecisti cū seruo tuo: nisi rursus peteret vt eū doceat suauitatē: tantā utiq; vt disciplinā possit patiētissime sustinere. Tertia ponit sciētia: qm̄ si magnitudine sua pcedit sciētia magnitudinē caritatis nō edificat: sed inflat. Cū ergo tanta fuerit caritas in bonitate suauit: vt tribulationibus nō possit extinguī quas adhibet disciplina: tunc utilis erit sciētia: qua innotescat etiam sibi homo quid ipse meruerit: et que a deo donata sint ei: per que posse se sciat que se posse nesciebat: et per seipsum omnino nō poterat. Quod autē non ait: da mihi: sed doce me: quomodo suauitas docetur si non datur. Quādoquidē multi quod eos nō delectat sciunt: et quarū rerum habent cognitionem: non habent suauitates. Suauitas em̄ disci non potest: nisi delectet. Item disciplina que significat emendatoriam tribulationē accipiēdo discitur: id est non audiēdo vel legēdo: vel cogitādo: sed experiēdo. At vero sciētia quā tertio posuit in his que ait: doce me: docēdo datur. Nam quid est aliud docere: q̄ sciētiā dare: Et hec duo ita sibi cōnexa sunt: vt alterum sine altero esse non possit. Nemo enim docetur nisi discat: et nemo discat nisi doceatur: Et ideo si discipulus capax nō sit eorum que a doctore dicuntur: non potest doctor dicere: ego eum docui: sed ipse nō didicit: dicere autē potest: ego ei dixi quod dicendū fuit: sed ille non didicit: quia nō percepit: nō cōprehendit: nō intellexit. Nam pfecto et ille didicisset si iste docuisset: et idē deus quando vult docere prius dat intellectum: sine quo ea que ad diuinam doctrinā pertinent homo non potest discere. Unde et iste paulopost dicit: Da mihi in-

tellectum vt discas mandata tua. Potest itaq; homo cū docere aliquē cupit dicere illa que dixit dominus discipulis suis postea q̄ resurrexit a mortuis: s̄ facere quod ille fecit nō pōt: Ait. n. euāgelū: Tūc apuit eis sensum vt intelligerent scripturas: et dixit illis: Quid autē illis dixerit ibi legit: s̄ id ceperant qd̄ dixit: qz vnde caperēt aperuit. Docet ergo deus suauitatē inspirando delectationē: docet disciplinā temperando tribulationē: docet sciētiā insinuando cognitionē. Cum itaq; alia sunt que idē discimus vt tantūmodo sciamus: alia vero vt etiam faciamus: quando deus ea docet: sic docet vt ea sciēda sciamus aperiendo veritatē: sic docet vt faciēda faciamus inspirando suauitatem. Neq; em̄ frustra ei dicitur: Voce me vt faciam voluntatē tuam. Sic inquit doce vt faciam: non tantūmodo vt sciā. Ipsa quippe recte facta: fructus est noster quē reddimus agricole nostre. Sed scriptura dicit: Bonū dabit suauitatē: et terra nostra dabit fructū suum. Que autē ista terra est: nisi de qua dicitur eidē ipsi q̄ dat suauitatē: Anima mea velut terra sine aqua tibi: Quod vero euz dixisset: suauitatē et disciplinā et sciētiā doce me: adiunxit atq; ait: Quoniā mandatis tuis credidi: Nō imēto queri pōt: cur nō dixerit: obediui: s̄ credidi. Alia em̄ sunt mādata: alia pmissa. Mandata faciēda suscipim^o: vt accipere pmissa mereamur. Promissis q̄ credim^o: mādatū obtpamus. Quid est q̄ mandatis tuis credidi: nisi credidi qd̄ tu illa mandaueri nō aliq̄s homo: q̄uis p̄ hoīes hominib^o ministrata sint: Quia itaq; credidi tua esse mādata: ipsa fides mea qua id credidi impetret abs te gratiā: qua factā qd̄ mādaisti. Si em̄ homo mihi hec iuberet forinsec^o: nūqd̄ vt etiam facerē qd̄ iubebat adiuuaret intrinsec^o: Voce q̄ me suauitatē inspirando caritatē: doce me disciplinā donādo patientiā: doce me sciētiā illuminādo intelligētiā: qm̄ mandatis tuis credidi. Te illa credidi mādasē q̄ deus es: et hōi donas vnde facias eū facere qd̄ mandas. Priusq; humiliarer: inquit: ego deliqui: ppter ea verbus tuum: Vel sicut alij expressius habent eloquium tuum custodiui. Utq; ne rursus humiliarer. Quod ad illā humilitationē melius referē que facta est in Adā: in quo omnis creatura hūana tanq̄ in radice vitata: qm̄ veritati subiecta esse

nō voluit: subiecta est vanitati. Qd̄ vasis
 nuscēdie p̄fuit experiri: vt̄ d̄iecta sup̄bia: di
 ligatur obedientia: z̄ pereat nō reditura mi
 seria. **Suavis es domine:** Vel sic
 plurens habent: suavis es tu dñe: Ali
 qui enā: suavis es tu: Vel: bonus es
 tu. Sicut de hoc verbo sup̄ tractauim⁹.
**Et in tua suauitate doce me iustifi
 cationes tuas.** Vere vult facere iustifi
 cationes dei: qñ eas in ei⁹ suauitate vult di
 scere ab ipso cui dicit: Suavis es tu dñe.
**Beneq̄ sequit̄. Multiplicata ē sup
 me iniquitas superborū:** Forū sc̄z qui
 bus nō p̄fuit: q̄ postea q̄ deliquit hūilitata
 est humana natura. **Ego autē in toto
 corde meo scrutabor mādata tua.**
**Quāralibet inq̄t abundet iniquitas nō in
 me refrigescet caritas.** Tanq̄ ille hoc dicit
 qui in eius suauitate iustificationes dei di
 scit. Quāto magis em̄ suauia sunt que iu
 bet qui iuuat: tantomagis ea scrutat̄ amās
 vt̄ cognita faciat: z̄ faciēdo cognoscat: qz
 perfectus cognoscunt̄ cū fiunt. **Coa
 gulatū est vt̄ lac cor eorum:** Quorū
 nisi superborū: quoz̄ sup̄ se multiplicatam
 dixit iniquitatem: **Obduruisse autem cor
 eorum vult intelligi hoc verbo z̄ hoc loco.**
**Nam dicitur z̄ in bono: sicut in psalmo se
 xagesimo septimo dicitur: Mons in casea
 tus: mons vter: z̄ intelligitur gratia plen⁹.**
**Nam z̄ illic quidam coagulatus interpre
 tati sunt.** Sed vide quid ad se opponat du
 ricie cordis eorum. **Ego vero: inquit:
 legem tuam meditatus sum.** Quaz̄
 leges: Unq̄ iustissimā z̄ misericordissimā:
Unde illi dicit: Et lege tua miserere mei.
**Superbis resistit vt̄ obdurentur: humilib⁹
 autem dat gratiam: vt̄ diligant obedienti
 am: z̄ ne recipiant excellentiā.** Meditati
 one quippe legis huius voluntaria serua
 tur mihi humilitas: vt̄ penalē euadatur
 hūilitas: **Be qua mox dicit: Bonum
 mihi quoniam humiliasti me: vt̄
 discam iustificationes tuas.** Uici
 num aliquid z̄ superius iam dixerat: Pri
 usq̄ humiliarer ego deliqui: propterea elo
 quū tuum custodui. Ipso quippe fructu
 ostendit: q̄ bonū illi fuerit humiliari: S; il
 lic dixit z̄ causam q̄ hūilitatē penalē delin
 quendo precesserit. Qd̄ vero ibi ait: Pro
 pterea eloquū tuum custodui: hic autēz̄
 vt̄ discas iustificationes tuas: satis signifi
 casse mihi videtur: hoc est ista nosse quod
 custodire hoc custodire quod nosse. **Neq̄**

em̄ christus nō nouerat qd̄ arguebat: z̄ ta
 mē arguebat peccatū: cū dictum de illo sit:
 q̄ nō nouerat peccatū. Nouerat ergo qua
 dam noticia: z̄ rursus quadaz̄ ignorantia
 nō nouerat. Sic z̄ iustificationes dei multi
 discunt z̄ non discūt. Nouerant em̄ eas q̄
 dam noticia: z̄ rursus quadaz̄ ignorantia:
 quoniā non faciūt quod nouerūt. Eo mo
 do hic ergo intelligendus est dixisse: vt̄ di
 scas iustificationes tuas: ea noticia qua fi
 unt. De autē qz̄ non fiunt: nisi per dilectio
 nē: vbi qui habet delectationē p̄pter quod
 dictū est: **In tua suauitate doce me iustifi
 cationes tuas: sequens versus ostēdit vbi
 ait: Bona mihi lex oris tui: sup
 multa auri z̄ argenti.** Ut̄ amplius dili
 gat caritas legem dei: q̄ diligit cupiditas
 milia auri z̄ argenti.

**Explicit sermo decimusseptim⁹. In
 cipit sermo decimus octau⁹: de versu psal
 mi. Manus tue dñe fecerūt me: z̄
 finxerūt me: da mihi intellectū vt̄
 discam mandata tua.**

Quādo deus hominē fecit ex pul
 uere z̄ aiavit flatu: nō ibi cōmemo
 ratū est q̄ manib⁹ fecerit. Cur ita
 q̄ quibundā visū fuerit verbo deus fecisse
 cetera: hoīem vero vclut aliqd̄ p̄cipuū fe
 cisse manib⁹ suis nō video: nisi forte qz̄ ex
 puluere formatū legitur hoīs corp⁹ nō po
 tuisse fieri nisi manib⁹ arbitrant: nec atten
 dūt qd̄ in euāgelio de verbo dei scriptū ē:
**Omnia p̄ ipm̄ facta sunt: nō posse cōstare
 si nō per verbū factū est etiā corpus huma
 nū: Sed adhibent testimoniū de hoc psal
 mo z̄ dicūt: Ecce vbi aptissime clamat ho
 mo: Manus tue fecerūt me z̄ finxerunt me:
 quasi nō etiā aperte dictū sit: Et debeo ce
 los opa digitorū tuorū: nec minus aperte
 dictū sit: Et opa manū tuaz̄ sūt celi: mul
 toq̄ apertius: z̄ aridā terrā man⁹ ei⁹ finxe
 rūt. Manus q̄ dei sūt pt̄as dei. Aut si plu
 ralis numerus eos mouet: quia non dic
 tum est: manus tua: sed manus tue: accipi
 ant manus dei virtutē z̄ sapientiaz̄ dei: qd̄
 vtrūq̄ vn⁹ dicit⁹ est christ⁹: q̄ etiā intelligit̄
 brachiū dñi: vbi legitur: **Et brachiu⁹ dñi
 cui reuelatū est: Aut accipiāt man⁹ dñi fi
 liū z̄ spiritū sanctuz̄: qz̄ spiritū sanctus co
 opator est patrī z̄ filij: Et ait Ap̄ls: Oīa
 hec operatur vnus atq̄ idē spirit⁹. Prop
 terca quippe dixit: vnus atq̄ idē spirit⁹:****

Alia lra. t bonitate.

Alia lra. t nō habet.

Alia lra. t acur.

Alia lra. t quia.

Alia lra. t bonū.

Alia lra. t plasmauerūt.

ne tot spiritus eius quot opera putarent: quod non sine patre et filio spiritus operetur. **L**iberum est igitur quomodo intelligantur manus dei: dum tamen nec ea que facit manibus verbo facere neget: nec ea que facit verbo manibus facere non putet. **N**ec propter manus forma corporis: aut alia manus sinistra: alia dextra: nec propter verbum sonus oris aut motus animi transitorius operanti deo in esse credatur. **N**ec defuerunt qui duo ista verba: fecerunt me: et finxerunt me sic distinguere ut animam deum fecisse: corpus autem finxisse dicerent: quod de anima dicit: **O**mnem statum ego feci: de corpore autem legitur: **E**t finxit deus hominem de pulvere terre: tanquam fiat omne quod fingitur: non tamen fingat omne quod fit: et ideo animam factam potius dicunt esse quam fictam: quia non est corpus sed spiritus: quasi non scriptum sit: qui finxit spiritum hominis in ipso. **V**erum tamen quoniam utrumque hoc verbum de homine in loco uno ponitur: et utrumque hominis: id est et anima et corpus diuinitus conditum non negatur: non in eleganter distribuuntur singulis singula: ut anima facta: corpus autem fictum intelligatur: siue formatum: siue plasmatum. **N**am quidam scripturas noluerunt dicere finxerunt me sed plasmauerunt me: magis diligentes minus latine declinare de greco: quam dicere finxerunt: quod aliquando etiam dissimulatio dici solet. **S**ed utrum hoc secundum **A**dam dictum est: ex quo cum sint omnes homines propagati: quis hominum quoniam ille factus est: etiam se factum non potest dicere originis seminisque ratione? **A**n etiam secundum hoc recte dici potuit: **M**anus tue fecerunt me et plasmauerunt me: quod unusquisque non sine ope dei etiam de parentibus fit ipso creante: illis generantibus? **Q**uoniam si operatoria dei potentia rebus subtrahatur intereunt: nec aliquid omnino siue de mundi elementis: siue de genitoribus: siue de seminibus nascitur si ea non operetur deus. **P**ropter quod ait propheta **I**eremie: **P**riusquam te formarum in utero noui te. **S**ed nunquid sine intellectu fecit hominem deus: siue primus: siue unumquemque nascentium: ut nunc dicat ei: **M**anus tue fecerunt me et plasmauerunt me: da mihi intellectum: **N**onne ipsi nature humane intellectus est inditus ut eo discernatur a pecore? **A**ut sic est deformata peccando: ut etiam hoc in ea reformandum sit? **P**ropter quod **A**postolus omnibus ad regenerationem pertinentibus dicit: **R**enouamini spiritu mentis vestre. **E**t utique intellectus in mente

est. **H**inc rursus ait: **R**enouamini in nouitate mentis vestre. **D**e his autem que huius regenerationis consortes non erunt: hoc inquit dico et testifico: in domino: ut non iam ambuletis sicut et gentes ambulat in vanitate mentis sue: obscurati intelligentia: alienati a via dei per ignorantiam que est in illis propter cecitatem cordis eorum. **P**ropter hos igitur interiores oculos quorum cecitas est non intelligere ut aperiantur: et magis magisque serenentur fide mundetur corda. **Q**uis enim nisi aliquid intelligat nemo possit credere in deum: tamen ipsa fide qua credit sanatur ut intelligat aliorum. **A**lia sunt enim que nisi intelligantur non credimus: et alia sunt que nisi credamus non intelligimus. **N**am cum fides sit ex auditu: auditus autem per verbum dei: quod credit predicanti fidem qui ut alia taceam linguam ipsam quam loquitur non intelligit: **S**ed nisi essent rursus aliqua que intelligere non possumus: nisi ante credamus: propheta non diceret: **N**isi crediderit non intelligetis. **P**rofitur ergo noster intellectus ad intelligenda que credit: et fides proficit ad credenda que intelligat: et eadem ipsa ut magis magisque intelligantur in ipso intellectu proficit mens. **S**ed hoc non fit proprijs tanquam naturalibus viribus: sed deo adiuuante atque donante: **S**ic medicina fit non natura: ut vitiatum oculum vim cernendi recipiat. **Q**ui ergo dicit deo: **D**a mihi intellectum ut discam mandata tua: non omnino expertus eius est velut pecora: nec ita quis homo ut in eorum numero deputandus sit: qui ambulat in vanitate mentis sue obscurati intelligentia: alienati a via dei. **N**am si talis esset nec hoc diceret. **N**on autem parui est intellectus nosse a quo poscendus est intellectus: et cogitandum est quanto sint alius intelligentia diuina mandata: quoniam ad ea discenda sibi adhuc dari intellectum petit qui iam sic intelligit: et qui eloquia dei se custodisse aut iam dixit. **Q**ui autem interpretati sunt nobis: da mihi intellectum: breuius dixit grece $\sigma\upsilon\pi\epsilon\tau\iota\sigma\omega\mu\alpha\iota$: quod uno verbo complexus est: da mihi intellectum: quod est $\sigma\upsilon\pi\epsilon\tau\iota\sigma\omega\mu$: quod latine uno verbo dici non potest: tanquam si non posset latine dici: sana me: et dicere: da mihi sanitatem: sicut hoc dictum est: da mihi intellectum: aut sanum me fac: sic etiam hoc dici potest: intelligente me fac: quod quidem potuit et angelus facere. **N**am dixit **B**anieli: **V**eni intellectum dare tibi: et hoc verbum est in greco: quod etiam hic est $\sigma\upsilon\pi\epsilon\tau\iota\sigma\epsilon$. tanquam si diceret latinus: sanitatem dare tibi: quod grecus diceret: sanare te. **N**on enim circuloqueretur

latinus interpres dicendo intellectū dare tibi: sed quēadmodū dici potest a sanitate sanare te: ita dici potest ab intellectu intellectuare te. Sed si potest hoc et angelus facere: quid est quod iste hoc a deo sibi poscit ut faciat? An quod deus angelo iusserat ut faceret? Ita vere: nā christus intelligit hoc iussisse angelo ut faceret eo loco: ubi ait propheta: Et factū est cū viderē ego Daniel visū: et querebam intellectū: et ecce stetit in conspectu meo ut visus viri: et audiui vocem viri: inter vlay: et vocavit et dixit: fac intelligere illum visionē: et ibi in greco verbum hoc ē quod et hic: id est *συνετίσιον*. Deus itaq; per seipsum: quod lux est illuminat piās mentes: ut ea que divina dicunt vel ostēdunt intelligāt. Sed si ad hoc ministro utitur angelo: potest quidē aliquid agere angelus in mente hoīs ut capiat lucē dei: et per hanc intelligat. Sed ita dicitur intellectus dare hoī: quāsi ut ita dicā intellectuare hominē quēadmodū quisquā dicit lucē dare domui: vel illuminare domū cui fenestras facit: cū eā nō sua luce penetret et illustret: sed tñ modo aditū quo penetret atq; illustret aperiat. Sed nec sol qui per fenestrā illustrat domū: ipse creavit eādē domū: aut hoīem qui fenestrā fecit in domo: aut ipse illi iussit ut faceret: aut adiuvit ipse facientē: aut aliqd egit ut aperiret qua suū lumē infunderet. Deus autē et hoīs mentē rationalem atq; intellectualē fecit que posset capere lumen eius: et angelū talem fecit qui operari posset aliquid vnde ad capiendū lumē dei mens adiuvaretur hūana: et eandē sic adiuvat mentē ut angelicaz recipiat operationē: et eam sic illuminat de seipso: ut nō solum illa que a veritate monstrantur: sed ipsam quoq; perficiendo perspiciat veritatē. Et quoniā res quidē necessarias quantū existimo tamē plura disputatiōe tractauim⁹: dilatis sequētib⁹ psalmi hui⁹ versibus: sermonē istū isto sine claudamus.

ExPLICIT sermo decimus octau⁹. **I**ncipit sermo decimus nonus: de versu psalmi: Qui timent te videbunt me et iocundabuntur: vsq; ad: Fiat cor meuz immaculātū in tuis iustificationib⁹ ut nō confundar.

Dominus Iesus in hoc psalmo per prophetam tanq; sibi petiuit intellectū dari a deo: et corpori suo quod ecclesia ad dei mandata discēda. Cum ipso enim vita corporis eius: hoc est populi eius abscondita est in deo: et ipse in eodem

corpore suo indigentiam patitur: et poscit quod membris suis est necessarium. **D**ominus tue inquit fecerunt me: et plasmaverunt me: da mihi intellectum ut discam mandata tua. Quia tu inquit formasti me: tu reformasti: ut fiat in corpore christi: quod ait Apostolus: Reformamini in nouitate mentis vestre. **Q**ui timet te: inquit: videbunt me et iocundabuntur: Vel sicut habent alij codices: letabuntur: Quia in verba tua speraui: Id est in ea que promissisti: ut sint promissionis filij semē Abrahe: in quo benedicunt oēs gentes. Qui sunt autē qui timet deū: et quē videbunt et letabunt quā in verba dei speraui: Si corp⁹ christi ē: id est ecclesia cui⁹ est vox ista per christū vel in ipsa et de seipsa tanq; de seipso ista vox christi ē: nunquā nō ipsi sunt in eis qui timent deū: Quis est ergo ille quē vident et iocundabuntur? An plus ipse se videt et iocundat? Et sic dictū est: Qui timet te videbunt me et letabuntur: quod in verba tua spauit: vel sicut alij diligenti⁹ expresserūt super spauit: tanq; diceret: Qui timent te videbunt ecclesiam tuā: et iocundabuntur: quod in verba tua supersperaui: cū ipsi sint ecclesia qui vident ecclesiam et iocundantur. Sed cur nō dixit: qui timent te vident me et iocundantur: sed timet te verbū presentis temporis posuit: videbunt autē et iocundabuntur futuri temporis verba sūt: An quod in presenti tempore timor est: quod diu temptatio est vita humana super terrā: Iocunditas autē quā voluit hic intelligi: tūc erit: quādo iusti fulgebunt in regno patris sui sicut sol. Hinc etiam illud in alio psalmo legitur: **M**ulta multitudo dulcedinis tui dñe: quā abscondisti timentibus te. Hunc ergo quod diu timent nondū vident: sed videbunt et iocundabuntur: quod et illic sequit: Perfecisti autē sperantib⁹ in te: et hic quod in verba tua spauit: vel supersperaui: ut in verbo ita composito: et cura interpretis diligentioris expresso: etiā illud intelligamus quod potens est deus facere supra quod petimus et intelligimus: ut quia supra quod petimus et intelligimus sunt: parus sit ea sperare: sed debeamus supersperare. Quia ergo adhuc timet ecclesia que in hac vita est: et nōdū se videt in eo regno ubi erit ei⁹ securā iocunditas: sed inter periculosas temptaciones in hoc mundo laborat ubi audit: Qui se putat stare videat ne cadat: cōsiderās hui⁹ mortalitatis miserā in qua iugū graue super filios Adam: a die exitus de ventre matris eorū: sic in omnib⁹ ptendit

Alia lra.
t equitas.

vsq; in diē sepulture in matrē omnib; : vt ppter carnē cōcupiscentē aduersus spm̄ etiā regenerati gemere sub ei⁹ grauitate cogantur: **Hec ḡ cōsiderans.** **Cognoui** inquit: dñe qz iusticia iudicia tua: z in veritate tua humiliasti me. **Fiat misericordia tua vt psoleatur me: bñi eloquiū tuū seruo tuo.** Misericordia z veritas ita diuino eloquio cōmendāf: vt cū in multis inueniant loci: maxime in psalmis quodā etiā loco legat: **Uniuerse vie dñi misericordia z veritas.** Et hic quidē pmo veritatē posuit: qz humiliati sumus in mortē: iudicante illo cui⁹ iudicia iusticia ē: deinde misericordiaz qua instauramur ad vitā: pmittē te illo cui⁹ bñificiū gratia est. **Itē ait:** Scdm̄ eloquiū tuū seruo tuo: id est scdm̄ qd pmissi seruo tuo. **Sue ḡ regeneratio qua hic in dei filios adoptamur: siue fides: z spes: z caritas: q̄ tria edificantur in nobis: q̄ uul de misericordia dei veniāt: tñ in hac erūnosa z pcellosa vita solacia sunt miserorū: nō gaudia beatorū: iō dictū est: Fiat misericordia tua vt psoleat me.** Sed qz post hec: z p hec etiā illa vētura sūt: **Itē sequit:** **Veniāt mihi miseratiōes tue z viuā: Lunc em̄ vere viuā: qñ nihil potero timere ne moriar.** Ipsa em̄ z sine villo additamēto dicitur vita: nec intelligit nisi eterna z beata: tāq̄ sola dicēda sit vita in cuius cōpatione ista quā ducim⁹ mors poti⁹ sit appellāda q̄ vita: **Quale illud ē in euāgelio: Si vis vēre ad vitā: serua mādāta.** Aliqd̄ addidit eterna vel beatā: **Itē de resurrectione carnis cū loqueret:** **Qui bñ fecerūt inquit: in resurrectione vite.** **Acq; hic ait: eterne seu beate.** **Sic z hic: Veniāt inquit mihi miseratiōes tue z viuā.** **Acq; hic ait: In eternū viuaz: vel beate viuā: quasi aliud nō sit viuere q̄ sine villo sine: z sine vlla miseria viuere.** **Sz b quo merito: Quia lex: inqt: tua meditatio mea est.** **Hec meditatio nisi cēt in fide que p dilectionē operat: nunq̄ ppter eam posset ad illā vitā quispiā puenire.** **Hoc dicendū putau: ne quisquā cū totaz legem memorie mādauerit eamq; creberri ma recordatione cātauerit: nō tacēs qd pcepit: nec tñ viuens vt pcepit arbitret se fecisse qd legit: quia lex tua meditatio mea est: z hinc se adepturū existimet: qd verbis superiorib; ppter hoc merituz postulauit: vbi dictū est: **Veniāt sup me miseratiōes tue et viuā.** **Hec meditatio amāns est cogitatio: z tñ amantis vt caritas non frige-****

scat hui⁹ meditationis sue quātalibet abundātia p̄stipetur iniquitatis aliene. **Beniq; sequit z dicit: Confundant superbi qm̄ iniuste iniquitate fecerūt in me: ego autē exercebor in mādatis tuis.** **Ecce quod ait: meditatio legis dei: vel poti⁹: meditatio lex dei.** **Couertatur inqt: ad me q̄ timent te: z q̄ cognoscūt testimonia tua.** **In nōnullis codicib; inuenimus z grecis z latinis: Couertant mihi.** **Qd tantūde valē existimo: quantū si dicatur ad me.** **Sed q̄s est iste q̄ hoc dicit: Nō em̄ q̄s hoim hoc dicere audebit: aut si dicat audiēdus est.** **P̄mirum ḡ ille est qui etiā superi⁹ interposuit pprietatē vocis sue dicēs: Particeps ego sum oim̄ timentū te: qz factus est p̄iceps: mortalitatis nostre: vt z nos p̄icipes diuinitis ipius fieremus. Nos vnus participes ad vitam: ad mortem vero particeps ille multorum.** **Ipsē est em̄ ad quē conuertuntur timentes deū: z qui cognoscunt dei testimonia: de illo per p̄phetas tanto ante p̄dicta in eius p̄sentia p miracula pauloante monstrata.** **Fiat: inquit: cor meū immaculātū in tuis iustificationib;: vt non confundar.** **Redit ad vocē corporis sui sancti: scilicet populi sui: z immaculātū fieri cor suū precatur: hoc est cor membrorū suorū in iustificationib; dei: nō in vrb; eorū.** **Proposuit em̄ b: non presumpsit.** **Quod autē addidit: vt nō confundar: tale aliqd̄ z in primis hui⁹ psalmi versib; inuenitur: vbi dixit: **Utinā dirigantur vie mee ad custodiendas iustificationes tuas: Lunc non confundar dum inspicio in oia mādāta tua.** **Quod ibi qz dixit: utinā: vno verbo significauit optantis: hoc isto loco apti oribus verbis exp̄ssit orantis dicēdo: fiat cor meū immaculātū: vt nec in illa: nec in ista sentētia que vtrāq; vna est: inueniatur audacia de libero arbitrio contra gratiam confidentis.** **Quod autē ait ibi: Lunc nō confundar: hoc ait hic: vt non confundar.** **Fiat ergo cor meū immaculātū membrorū z corporis christi: gratia dei per ipsum corporis caput: hoc est per Iesum christū dominū nostruz: per regenerationis lauachruz vbi abolita sunt omnia preterita peccata nostra p̄ spiritus adiutorū: per quod cōcupi scim⁹ aduersus carnē: ne vincamur in pugna nostra: p̄ dominice oratiōis affectū: in qua dicimus: **Dimitte nobis debita nra: ita donata nobis regeneratiōe: adiuta cō-******

Alia lra.
t quia.

Alia lra.
t mihi.
timētes.
t nouerūt.

Alia lra.
t quia.
Alia lra.
t mihi.
timētes.
t nouerūt.
Alia lra.
t quia.
Alia lra.
t mihi.
timētes.
t nouerūt.

fectione: fusa peccatiōe: fit cor nostrū imacu-
latū vt nō cōfundamur: qz z hoc ad iustifi-
cationes dei ptinet qñ inter eius alia pre-
cepta p̄cipitur: **Dimitte z dimitteretur vo-
bis: date z dabit vobis.**

**Explicit sermo decimus nonus. Incipit sermo vicesim⁹: de versu psalmi: Be-
fecit in salutare tuum anima mea: vsqz ad
Scdm misericordiam tuā viuifica me: z custo-
diā testimonia oris tui.**

**Biuuante dño istam magni hui⁹
psalmi partē considerandā expo-
nendamqz suscepimus: vbi dicit:**

*Alia tra.
lutarit tuo.
isp̄eraui.*

**Befecit in salutare tuum anima
mea: z in verbum tuū speraui.** Nō
omnis defectus vel culpe putandus est es-
se vel pene. Est etiam defectus laudabilis
vel optabilis. Nam cū sint inter se duo ista
cōtraria: p̄ficere z deficere: vsitatus pro-
fectus in bono accipitur: defect⁹ in malo:
quando nō additur vel subintelligitur in
quid p̄ficiatur vel deficiatur. Cum vero
additur: potest z malū esse p̄ficere: bonū
qz deficere. Aperte quippe dicit Ap̄stol⁹:
**Prophanas autē v̄boz nouitates euita:
multū enim proficiēt ad impietate: Aut et
de quibusdā: Proficient in peius. Ita et
defectus a bono in malū malus est: a ma-
lo in bonum bonus est. Bono quippe de-
fectu dictū est: Desiderat z deficit anima
mea in atriā dñi. Sic z hic nō ait: defecit a
salutari tuo: s̄ defecit in salutare tuū: s̄ est
ad salutare tuū aīa mea. Bon⁹ ē q̄ iste defe-
ct⁹: Indicat em̄ desiderū boni nō dū qdē
adepti: sed auidissime ac vehemētissime cō-
cupiti. Sed quis hoc dicit: nisi genus ele-
ctum: regale sacerdotiū: gēs sancta: popu-
lus acquisitionis: Ab origine generis hu-
mani: vsqz ad huius seculi finē: in eis qui
suo quiqz tempore hic vixerūt: viuūt vic-
turi sunt: desiderant christū: teste sanctissi-
mo sene Symeone: qui cū eū infantem ac-
cepisset in manus: dixit: **Hunc dimittē do-
mine seruū tuū secūdū verbū tuū in pace:
quoniā viderūt oculi mei salutare tuū. Ac-
ceperat em̄ respōsū diuinū: nō se gustaturz
morte: donec videret christū dñi. Quale
aut desiderū fuit in isto sene: tale fuisse cre-
dendū est in omnib⁹ sup̄iorz tēporz sanct⁹.
Unde z ipse dñs discipulis ait: **Multi p̄-
phete z reges voluerūt videre q̄ vos vide-
tis: z nō viderūt: z audire q̄ auditis: z non
audierūt: vt ipsoz etiā vox hoc loco agno-
sca: Befecit in salutare tuū aīa mea. Nec******

tūc ergo q̄euit hoc desiderū sanctorū: nec
nūc q̄escit in christi corpore qd̄ est ecclesia
vsqz ad terminū seculi: donec veniat desi-
derat⁹ cūctis gentib⁹: sicut p̄mittit p̄ p̄phe-
tā: **Prop̄ qd̄ dicit Ap̄ls: Superest mihi co-
rona iusticie quam reddet mihi dñs in illa
die iustus iudex: nō solū aut mihi: sed z oī-
bus qui diligūt manifestationem ei⁹. Hoc
itaqz desiderū de q̄ n̄sic agim⁹ de dilectiōe
p̄surgit manifestationis ei⁹: de q̄ itez dicit:
Cū christ⁹ apparuerit vita vestra: tūc z vos
cū illo apparebitis in gloria. Prima enim
tp̄a ecclesie ante v̄ginis partū sc̄tōs habu-
erūt: qui desiderarēt incarnationis ei⁹ ad-
uentū: ista vero t̄p̄a ex q̄ ascēdit in celū san-
ctos habēt q̄ desiderēt ei⁹ manifestationez
ad viuos z mortuos iudicādos. Nec hoc
ecclesie desiderū ab initio vsqz in finez secu-
li requieuit aliquantū: nisi q̄dū hic cū di-
scipulis in carne versat⁹ est: vt totū corpo-
ris christi in hac vita gemētis vox cōueniē-
ter intelligat: **Befecit in salutare tuū anima
mea: z in verbū tuū sp̄aui: hoc ē in p̄missū
que spes facit: vt p̄ patientiaz expectet qd̄
a credentib⁹ nō videt. Etā hic grecus il-
lud verbū habet: qd̄ qdā n̄ri interpres sup̄
speraui transferre maluerūt: qz p̄culdubio
pl⁹ futurū est qz dici pōt. **Befecerunt
in q̄t: oculi mei in eloquū tuū: dice-
tes: qñ cōsolaberis me. Ecce rursus
in oculis: sed vtqz interiorib⁹ laudabilis
z felix ille defect⁹: nō veniens ex infirmita-
te animi: s̄ ex fortitudine desiderij in p̄missū
dei. Hoc em̄ ait in eloquz tuū. Quō aut ta-
les oculi dicunt: qñ cōsolaberis me: nisi cū
tali intētiōe z expectatione oratur z gemitur:
Lingua em̄ loqui non oculi solent: sed
oculoz quodāmodo vox est desiderij ora-
tōis. Verū in eo qd̄ ait: qñ cōsolaberis me:
tanqz moras se p̄peti ostendit. Qñ est eti-
am illud: **Et tu dñe vsqzquo: Qd̄ aut ideo
fit vt dulcior veniat dilata iocunditas: aut
iste sensus est desiderantiū: cū in spacio tē-
poris etiā qd̄ subueniēti breue est: longū ē
amāti. Fluit aut dñs qd̄ qñ faciat: qui in
mēsura z numero z p̄dere cūcta dispōit.
Ardētib⁹ aut sp̄ialib⁹ desiderijs carnalia
desideria sine dubitatōe frigesūt: **Prop̄
s̄ sequit: **Qm̄ fact⁹ sum: tāqz vter
in pruina: iustificationes tuas nō
sum oblit⁹. Namqz em̄ p̄vtrē carnē mor-
tis huius: per pruina vero celeste benefici-
um vult intelligi: quo carnis p̄cupiscentie
velut frigore cobibēte torpescūt: A sit hic************

*Alia tra.
t̄ Quia.
t̄ sicut.*

vero ad euāgelium pertinēt. **Qu** autē nunc
 etiā istis gnationib⁹ vitas desit: velut apies
 cām: **F**undasti inq̄t terrā z pmanet: eos qui
 in terra sūt terrā nūcupās. **F**undamētum
 autē aliud nēo pōt ponē pter id qd positū ē
 qd est christ⁹ **J**esus. **N**ecq̄ em̄ z illi⁹ gnati-
 onis ad legē pphetasq̄z p̄tinētis fundamē-
 tū nō erat christus: testimoniū habēs a le-
 ge z p̄phetis. **A**ut vō **M**oyses z p̄phe si-
 lij deputādi sūt: in seruitutē generātis ancil-
 le fuisse: nō libere q̄ est mater nra: cui ma-
 ter syon dicit homo: z hō factus est in ea:
 z ipse fundauit eā altissimus: **I**pe est em̄ z
 apud p̄rem altissim⁹: z p̄ nos in ista m̄re
 fact⁹ humillimus: qm̄ q̄ de⁹ erat sup eā ho-
 mo factus est in ea. **H**oc itaq̄z fundamēto
 dñe fundasti terrā z pmanet: qz in tali fun-
 damēto p̄stabilita: nō inclinabit in sc̄lm se-
 culi: in eis vtiq̄z pmanēs quib⁹ es vitā da-
 turus eternā. **Q**uos autē ancilla pepit ad
 vetus testamētū p̄tinētēs: in cui⁹ tñ figurē
 latebat nouū: nihil aliud sapiēdo: q̄z p̄mis-
 sa terrena nō pmanēt. **S**eru⁹ .n. nō manet
 in domo in eternū: fili⁹ autē manet i eternū.
Ordinatio tua p̄seuerat dies:
Ita q̄ppe omnia dies: z iste est dies quez
 fecit dñs: exultemus z iocundemur in eo:
 z sicut in die honeste ambulemus. **O**m̄
 oia seruiunt tibi. **O**mnia sc̄z de quibus
 loquebat: oia q̄ p̄tinent ad hunc diē: serui-
 unt tibi. **I**mpij q̄ppe de quib⁹ dicit: **N**octi
 simulavi m̄rem vestrā: nō seruiūt tibi. **B**e-
 inde respexit vñ liberet̄ hec terra: vt funda-
 ta p̄maneat: atq̄z subiecit. **N**isi q̄ lex
 tua meditatio mea est: tūc forsitan
 perissem in hūilitate mea. **I**ta lex
 h̄dei ē: nō inanis fides: s̄ q̄ p̄ dilectionē ope-
 rat̄. **P**er hāc impetrat̄ grā q̄ fortes facit in
 tribulatioē tp̄ali: ne pereāt in hūilitate mor-
 tali. **I**n eternū non obliuiscar iu-
 stificationes tuas: qz in ipsis viuifi-
 casti me. **E**cce vñ factum est vt nō pe-
 rirer in hūilitate sua. **N**ā deo nro nō viuifi-
 cāte qd est homo q̄ se occidere potuit: viuifi-
 care autē nō potest: **S**ubiecit deinde ac-
 dicit. **T**u⁹ sū ego saluū me fac:
 qz iustificationes tuas exquisiui.
Nō trāseūter intelligendū ē: qd dicitur est:
Tu⁹ sū ego. **Q**uid em̄ nō est ei⁹? **A**n forte
 qz in celis esse dicit de⁹: ideo putanduz est
 aliqd nō esse ei⁹ in terra: cū clamet ali⁹ psal-
 mus: **B**ñi est terra z plenitudo ei⁹: orb̄ ter-
 rarū: z oēs q̄ habitāt in ea. **Q**uid ē q̄ iste
 ita se quodāmō familiar⁹ deo cōmēdandū

putauit vt dicit: **T**u⁹ sū ego saluū me fac:
 nisi itelligi volens q̄ malo suo su⁹ esse vo-
 luerit: qd est inobediētie primū z maximū
 malū: **E**t tanq̄z dicens meus esse volui z p-
 ditū me feci: **T**u⁹ sum iquit saluūz me fac:
 qz iustificationes tuas exquisiui: nō volūta-
 tes meas quib⁹ sūi meus: sed iustificatio-
 nes tuas: vt essem iā tu⁹. **A**dde: inq̄t: ex-
 pectauerūt p̄ctores vt pderet me:
 testimonia autē tua intellexi. **Q**uid
 est expectauerūt vt pderet: **A**n vō velut in-
 sidij⁹ obsiderēt viā: expectātes vt qñ trās-
 iret occiderent: **N**ūqd q̄ morte corpis pe-
 rire metuebat: **A**bsit. **E**t qd me expectaue-
 rūt: nisi vt eis ad malū p̄sentiret: **N**ūc em̄
 pderent. **S**i em̄ nō periret dixit: testimo-
 nia tua itelligi. **S**ed familiarius hic eccle-
 sie auribus grecū verbum sonat: martyria
 tua intellexi: quia sc̄z me sibi nō cōsentien-
 tem: etiā si occiderent tua martyria confi-
 tēs non periret: **S**ed illi qui vt pderent ex-
 pectabant qñ cōsentiret: torquebāt cū etiā
 cōfiterer: nec tñ qd itelligerat relinq̄bat: in-
 tuēs z vidēs vtiq̄z sine fine: z si pseue-
 raret vsq̄z in finē. **B**eniq̄z secut⁹ adiunxit.
Ois p̄sumatiōis vidi finē: latū
 mandatū tuū valde. **I**ntrauerat q̄p-
 pe in sanctuarū dei: z intellexerat in nouis-
 sima. **O**is autē cōsummatiō nubi videtur
 hoc loco intelligēda vsq̄z ad mortē p̄ veri-
 tate certare: z p̄ vero ac sūmo bono mala
 oia tolerare: **C**ui⁹ cōsummatiōis finis est ex-
 cellere in regno christi qd nō habet finē: et
 habere ibi sine morte: sine dolore z cū mag-
 no honore vitā: morte hui⁹ vite ac dolori-
 bus z opprobrijs acquisitā. **Q**uod autē ad-
 didit: **L**atū mādatū tuū valde: non intelli-
 go: nisi caritatē. **Q**uid enim p̄fuisset qua-
 cūq̄z morte iminēte: z inter quātaq̄z tor-
 menta illa martyria confiteri: si caritas in-
 confitente nō esset: **A**udiamus **A**p̄lm: **E**t
 si tradidero inquit corpus meum vt arde-
 am: caritatē autēz non habeam: nihil mibi
 p̄dest. **C**aritas autē dei diffusa est in cor-
 dibus nostris p̄ spiritū sanctū qui datus ē
 nobis. **I**n hac diffusionē latitudo est: in q̄
 sine angustijs viā quoq̄z ambulatur angu-
 sta: donāte illo cui dictū est: **D**ilatasti gres-
 sus meos subtus me: z non sunt infirmata
 vestigia mea. **L**atum est ergo mandatū ca-
 ritat̄ nimis: mādatū illud geminū quo iu-
 betur deus z proximus diligi. **Q**uid autē
 latius: q̄ vt ibi pendeat tota lex z omnes
 p̄p̄etez

Alia lra. t nō habet.

Alia lra. t nimis.

Alia lra. t forte.

Alia lra. t qm̄.

Explicit sermo vicesimus primus. Incipit sermo vicesimus secundus: de versu psalmi. Quod dilexi legem tuam domine: ut ad propterea odio habui omnem viam iniquitatis.

Sepe admonuimus laudabilem latitudinem: in qua nullas cum mandata dei faciamus patimur angustias intelligendam esse caritatem: propter quod etiam in magno isto psalmo cum superius dixisset Latum mandatum tuum valde: in hoc sequenti versu ostendit unde sit latum dicens **Quomodo dilexi legem tuam domine. Bilectio est igitur latitudo mandati. Unde quippe fieri potest ut diligat quod deus iubet diligere: et ipsa iussio non diligatur. Ipsa est enim lex. Tota inquit die meditatio mea est.**

Ecce quod eam dilexi ut tota die meditatio mea esset: vel potius sicut grecus habet: tota diem: ubi magis continuatio meditationis exprimitur. Id autem intelligitur per omne tempus quod est spiritus. Tali expugnat dilectione cupiditas: quae sepe faciendis legis iussionibus contradicit: concupiscite aduersus spiritum carnis: aduersus quam spiritus concupiscens ita debet diligere legem dei: ut tota die meditatio eius sit. Sicut ait apostolus: Tota ergo gloria tua: Exclusa est. Per quam legem: Factorum: Non: sed per legem fidei. Hoc est fides que per dilectionem operatur: quoniam querendo: petendo: pulsando: impetrat spiritum bonum: per quem dilectio ipsa diffunditur in cordibus nostris. Hoc enim spiritu dei quicumque agitur hi filii sunt dei: qui recipiuntur ut recubant cum Abraam Isaac et Jacob in regno celorum: expulso seruo qui non manet in domo in eternum: id est israel secundum carnem: cui dictum est: Cum videritis Abraham Isaac et Jacob: et omnes prophetas in regno dei: vos autem expelli foras: et veniet ab oriente: et occidente: et aquilone: et austro: et accubent in regno dei: et ecce sunt nouissimi qui erant primi: et sunt primi qui erant nouissimi. Sententia autem: sicut ait vas electiois: que non sectabatur iusticiam apprehenderunt iusticiam: iusticiam autem que ex fide est: israel autem persequens legem iusticie in legem iusticie non peruenit. Quare: Quia non ex fide: sed quasi ex operibus offenderunt in lapide offensionis: Ita facti sunt inimici huius qui hic in prophetia loquitur. Ac deinde colligitur: **Super inimicos meos sape me fecisti mandatum tuum: quoniam in eternum mihi est. Illi namque zelus dei habent: sed non scientiam. Ignorantes enim dei iusticiam: et suam querentes constituere iusticie dei non sunt sub**

iecti. Iste vero qui super suos istos inimicos sapit: mandatum dei inuenire vult cum apostolo: non habens iusticiam suam que ex lege est: sed iusticiam per fidem christi que est ex deo: non quia lex quam legunt inimici eius non est ex deo: sed quia eam non sapit sicut iste qui super inimicos suos eam sapit coheredo lapidi in quem illi offenderunt. **Finis enim legis christus ad iusticiam omni credenti: ut iustificetur gratis per gratiam ipsius: non sicut illi qui viribus suis se legem facere existimant: et ideo ex lege quidem dei sed suam iusticiam constituere querunt: sed quod filius promissionis qui esuriens et sitiens iusticiam petendo: querendo: pulsando quod amodo a patre medicat: ut adoptatus per virginem accipiat. Sic autem mandatum dei quando sapuisset: nisi cum ipse sic sapere fecisset cui dicit: Super inimicos meos sape me fecisti mandatum tuum. Inimici quippe eius illi velut ex Agar in seruitute generati ex eodem mandato temporalia premia quaesierunt: et ideo non fuit illis in eternum sicut est huic. Melius quippe intellexerunt qui interpretati sunt in eternum quam qui in seculo: tanquam finito isto seculo nullum iam legis posset esse mandatum. Jam vero nullum erit: sed in tabulis visibilibus libris conscriptum: in tabulis vero cordis dilectio dei et proximi manebit in eternum. In quo mandato gemino tota lex pendet et prophete: eritque premium custoditi mandati huius ipse mandator: et premium dilectionis ipse dilectus: quando erit deus omnia in omnibus. Sed quid est quod sequitur. **Super omnes docentes me intellexi: Quis est iste qui super omnes docentes se intellexit: Quis est inquam qui super omnes prophetas qui non solum loquendo eos qui secum vixerunt: verum etiam scribendo posteros tam excellenti auctoritate docuerunt: audeat se intelligendo proponere: Salomoni quidem tanta est donata sapientia: ut etiam his omnibus qui fuerunt ante illum videatur esse paratus. Sed non est credendum ipsius: hic a patre suo David potuisse prophetari: maxime quia dicit non posset ex persona Salomonis quod hic dicit: Ab omni via maligna prohibui pedes meos. Porro si quod est acceptabilius christum pronunciat iste propheta: nunc a capite quod est ipse saluator: nunc ab eius corpore quod est ecclesia: verba prophetica digerens: et tanquam vnus loquentem faciens: propter magnum illud sacramentum: ubi dictum est: Erunt duo in carne vna: agnosco enim plane qui super omnes docentes se intellexit: quoniam cum esset annorum duode-****

Alia ista.
† prudente.
† mandato tuo.
† quia.

cim remāsit puer Iesus i hierusalē: et a que-
rentib⁹ suis post tridū inuent⁹ est illic in
tēplo sedēs inf doctores: audiēs eos et in-
terrogās eos: vbi stupebāt oēs qui eū au-
diebāt sup prudētia et respōsis eius. **Nec**
immerito: qui p istū pphetā tāto ante dix-
erat: sup oēs docētēs me intellexi. **Omnes**
enī utiq; hoies vult intelligi: non deū pa-
trem: de quo dic ipse fili⁹: **Sicut docuit me**
pater hec loquor. **Quod difficillime ex p-**
sona verbi intelligit: nisi quis utiq; cape
valeat: id esse filiū a patre doctū qđ geni-
tū. **Cui enī nō est aliud esse: aliud doctum**
esse: sed qđ illi est esse: hoc est doctū esse: p
fecto a quo ei ē esse: ab illo simul ē ei doctū
esse. **Ex psona vero hois vbi formaz serui**
accepit: facili⁹ intelligit a patre didicisse qđ
dixit: in qua forma serui cōstitutū maxime
puez potueit eū hoies maioris etati docē
dū putare: s; ille quē pater docuit sup oēs
docētēs se itellerit. **Quia testiona: in-**
quit: tua meditatio mea ē: Ideo sup
omnes docentes se intelligebat: q; testimo-
nia dei meditabāt: que melius q̄ illi de se-
ipō nouerat qui dicebat: **Oios misistis ad**
Johannē: et testimoniū p̄hibuit veritati:
Ego aut nō ab hoie testimoniū accipio: sed
hec dico vt vos salui sitis. **Ille erat lucer-**
na ardēs et lucēs: vos aut voluistis exulta-
re ad horā in luce ei⁹: Ego aut habeo testi-
moniū maius Johāne. **Talia testimonia**
meditabāt: qñ super oēs docentes se intel-
lexit. **Ali aut doctores nō absurde intelli-**
gūtur etiā ipsi esse seniores: de quibus cō-
tinuo dic. **Sup⁹ seniores intellexi:**
Quod ideo mihi eo modo repetitū videt:
vt nobis hec legētib⁹ illa etas eius veni-
ret in mētē: q̄ nobis innotuit ex euāgelio:
qua etate puerili inter maiores etate: hoc
est iunior inter seniores sedebat: et super
omnes docētēs se intelligebat. **Solēt enī**
iunior et senior ad seiuicem dici minor et
maior: et si neuter eoz senili accessit aut p-
pinquauit etati: q̄q; si et exp̄ssum nomē se-
nioz in euangelio velimus iquirere supra
quos intellexit: inuenim⁹ qñ ei dixerūt scri-
be et pharisei: Quare discip̄li tui transgre-
dūnt traditiōes seniozū: Nō enī lauāt ma-
nus suas cū panē māducat. **Ecce obiecta**
est ei trāgressio traditiōis senioz. **Sed qā**
sup seniores intellexit: qđ eis responderit
audiamus. **Quare inqt et vos transgredi-**
mini mādatū dei ppter traditiōem vestrā:
Beinde paulopost: vt nō solū ipse qui ē ca-

put corpis: verū etiā corpus ipm et mēbra
eius super seniores illos intelligerēt: quoz
traditio de lauādis manib⁹ ferebāt: cōuo-
catis ad se turb⁹ dixit eis: **Audite et intelli-**
gite: tāq; diceret: Sup seniores illos et vos
intelligite: vt etiā de vobis illa pphā ap-
pareat esse pmissa: super seniores intellexi:
nec solū capiti: verū etiā corpi: ac si vnuer-
so cūsto aptata pueiat: Nō qđ intrat i os:
cōuinat hoies: s; qđ pcedit ex ore h cōi-
nat hoiem. **Hoc seniores illi nō intelli-**
bant: qđ de lauādis manib⁹ sua velut mag-
na mādata tradiderūt. **Ipa quoq; mēbra**
capitis hui⁹ sup seniores intelligētes nōdū
qđ ab eo dictū est intellererāt. **Beniq; p⁹**
pauca rñdens Petr⁹ dixit ei: Ediffere no-
bis pabolā istā. **Putabat adhuc esse pa-**
bolam: qđ dñs sine figurā fuerat elocutus.
At ille dixit: Adhuc et vos sine intellectu
estis: Nō intelligit quia omne qđ in os in-
trat in vētrē vadit: et in secessum emittitur:
Que aut pcedūt de ore: de corde excūt: et
ea cōiūnat hoiem. **Adhuc et vos sine in-**
tellectu estis: et sup illos seniores nō intelli-
gitis: Sed plane iam nūc audito tali ma-
gistro: capite nostro: pōt vnūsq; nostrū
dicere: sup seniores intellexi. **Nā etiā cor-**
pori pgruit qđ secur⁹ aditūrit. **Quia mā-**
data tua exquisiui: Mādata tua nō
mādata hoim: mādata tua nō mādata se-
niozū: qui volētes esse legis doctores: nō
intelligūt neq; que loquūtur: neq; de qđ
affirmāt. **Merito de mādatū dei q̄ sūt exq̄-**
renda vt sup seniores illos intelligātur: re-
sponsū est his qui eoz auctoritatē veritati
p̄ferebāt: et dictū est: cur et vos trāsgredi-
mini mādatū dei: vt traditiōes vestras sta-
tuatis? Jam vero qđ adiūgit: nō capiti vi-
detur puenire s; corpi. **Ab omni viā**
mala p̄hibui pedes meos: vt cul-
todiā verba tua. **Nec enī caput illud**
nostrū ipse saluator corpis in aliquā malig-
nam viā carnali cupiditate ferret: vt ei ne-
cesse esset pedes suos inde p̄hibere: quasi
illuc eites motibus suis: qđ nos facimus
qñ ea q̄ ille non habuit ne vias malignas
teneāt desideria nostra praua cōhibemus.
Sic enī verba dei possum⁹ custodire si p⁹
nostras nōeam⁹ cōcupiscētias malas: vt
ad mala cōcupita pueniāt: sed eas potius
aduersus carnē spū cōcupiscētie refrem⁹:
ne nos raptos atq; subuersos p malignas
vias p̄trabāt. **A iudicijs: inqt: tuis**
nō declinaui: qm tu legem posui.

Alia fra
t. quecui.

Alia fra.
t. senes.

isti mihi. Dixit quid timuerit: vt ab omni via maligna prohiberet pedes suos. Quid est eni a iudicij tuis non declinaui: nisi quod alio loco dicit: a iudicij autem tuis timui. Perseueranter eis credidi: quia tu legem posuisti mihi. Tu interiori intimis meis: tu intus in corde legem posuisti mihi: spiritu tuo tamquam digito tuo: vt eam non tamquam suam sine amore metuerem: sed casto amore diligerem: et dilectione casta timerem. Et ideo vide quid sequitur. **Quod dulcia faucibus meis verba tua:** vel quod de greco est **expisti: eloquia tua: Super mel et fauim ori meo.** Hec est illa suauitas quam deus dat vt terra nostra det fructum suum: vt bonum vere bonum: id est non mali carnalis formidine: sed boni spiritualis delectatione faciamus: Nonnulli sane codices non habent fauim: sed plures habent. Mellis autem est similis aperta doctrina sapientie. Fauo vero que de obstrusioribus sacramentis tamquam de cellis cereis ore differetis velut madentis exprimit: vtz ori cordis non carnis est dulcis. Sed quod est quod ait: **A mandatis tuis intellexi:** Aliud enim est mandata tua intellexi: aliud a mandatis tuis. Nescio ergo quid aliud se significat intellexisse a mandatis dei: hoc est quantum mihi videtur faciendo mandata dei peruenisse se dicit ad earum rerum intelligentiam quam percipuerat scire: propter quod scriptum est. **Concupisti sapientiam serua mandata:** et dominus prebet illam tibi. Ne quisquam pro posterius animum habeat humilitatem obediente: velit ad altitudinem sapientie peruenire: quam capere non potest nisi ordine venerit. Audiat ergo: **Altiora te ne quis fieris: et fortiora te ne scrutari fueris:** sed quod precepit tibi dominus illa cogita spiritus. Sic homo ad occultorum sapientiam peruenit per obedientiam mandatorum. **Quia ait dixisset: quod tibi precepit dominus illa cogita:** id addidit: spiritus: quia et custodienda est obedientia vt percipiat sapientiam: et precepta sapientia non est deserenda obedientia. Spiritus alium itaque membrorum christi vox ista est: a mandatis tuis intellexi. Hoc enim recte dicit christi corpus in eis: quibus mandata seruantibus propter istam custodiam mandatorum prebetur vberior doctrina sapientie. Propterea inquit: **odio habui omnem viam iniquitatis.** Necessesse est enim vt oderit omnem iniquitatem amor iusticie: quia tanto maior est: quanto est magis inflammat amplioris dulcedo sapientie: quam prebetur ei qui obtemperat reo et a mandatis eius intelligit. **Explicit sermo vicesimus secundus. Incipit sermo vicesimus tertius: de versu psal-**

Alia lra. non habet

Alia lra. Iodius.

mi: **Lucerna pedibus meis verbum tuum:** versus ad **Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas propter eternam retributionem.** **Crutados atque tractados per viribus quas deus donat: nunc istos versus psalmi huius aggredimur.** **Quorum primum est. Lucerna pedibus meis verbum tuum: et lumen semitis meis.** Quod est lucerna: hoc repetitum est lumen: quod pedibus meis: hoc semitis meis. Quid est ergo verbum tuum? **Aliquid nam illud quod in principio erat deus apud deum: verbum scilicet per quod facta sunt omnia: Non est ita.** Nam illud verbum lumen est: scilicet lucerna non est. Lucerna quippe creatura est non creator: qui participatio incommutabilis lucis accendit. Hoc erat Iohannes: de quo dicit verbum deus: Ille erat lucerna ardens et lucens. Sed lumen est et lucerna: et tamen in comparatione verbi: de quo dictum est: deus erat verbum: non erat ille lumen: sed missus est vt testimonium preberet de lumine. Erat enim lumen verum: non quod illuminat vt homo: sed quod illuminat omnem hominem. Nisi autem et lucerna et lumen esset: non diceret apostolus: **Vos estis lumen mundi.** Quo audito ne id se putaret esse quod ille qui dixit: **Ego sum lumen mundi:** ait illis de illis: **Non potest ciuitas abscondi supra montem constituta: neque accendit lucernam et ponunt eam sub modio: sed supra candelabrum vt luceat omnibus qui in domo sunt: sic luceat lumen vestrum coram hominibus: vt scirent se tanquam lucernas de illo lumine quod inmutabiliter lucet accensas.** Nulla quippe creatura quousque rationalis et intellectualis a seipsa illuminatur: sed participatione sempiternae veritatis accenditur: etiam si aliquando dies vocatur: non dies dominus: sed quem fecit dominus. Et id adhuc subdidit: **Accedite ad eum et illuminamini.** Propter quam participationem in quantum homo est: ipse mediator lucerna in apocalypsi nuncupatur: Sed singularis est ista susceptio. De nullo enim sanctorum dici diuinitus potuit: aut dici vllomodo fas est: verbum caro factum est: nisi de vno mediatore dei et hominum. Cum igitur lumen dicatur vnigenitum verbum: equale gignenti lumen dicatur: et homo ab illo verbo illuminatus qui dicitur et lucerna: sicut Iohannes: sicut apostoli: nec vllus eorum homo sit verbum: et illud verbum a quo illuminati sunt lucerna non sit: **Quid est hoc verbum quod ita lumen dicitur vt lucerna sit: Aut enim: Lucerna**

pedibus meis verbū tuū: et lumen semitis meis: nisi verbū intelligamus quod factū est ad prophetas: vel quod predicatū est per apostolos? Non verbū christi: sed verbū christi: de quo scriptū ē: Fides ex auditu: auditus autem per verbū christi. Nam et verbū propheti lucerne paratū apertis. **Habem** inquit certiorē propheti sermonē cui benefacitis: intendentes velut lucerne in obscuro loco. Quod itaque ait: Lucerna pedibus meis verbū tuū: et lumen semitis meis: verbū est quod scripturis sanctis omnibus continetur. **Iuravit** inquit: et statui custodire iudicia iusticie tue: **Tanquam bene ambulā** eadē illā lucernā: et rectas semitas habēs: **Sequēti** autem verbo illud quod ascedit expositū est. **Quasi enim querem** quod esset: iuravi: adiuravit et statui. **Hoc enim appellavit iuramentū** quod statuit per sacramentū: quia ita debet esse mens fixa in custodiēdis iudicijs iusticie dei: ut sit omnino per iuratiōē quod statuit. **Si de autem custodiatur iusticia iudicie dei:** cum sub deo iusto iudice: nec recte factū infructuosum: nec peccatū creditur impunitū. **Sed per hac fide** quod mira et gravissima mala corpus protulit christi. **Humiliatus sum** inquit: **valde**: **Nō autem ait:** humiliavi me: ut humiliatē que in precepto est intelligere sit necesse: sed ait humiliatus sum valde: maximā scilicet passus persecutiōem pro eo quod iuravit et statuit custodire iudicia iusticie dei. **Et ne in tāta humiliatiōe fides ipsa deficeret:** addidit. **Domine vivifica me secundū verbū tuū.** **Hoc est enim promissum tuū.** Nam et verbū promissorum dei lucerna ē pedibus: et lumen semitis. **Sic et superius** ut eius deus vivificet: oravit in humiliatiōe persecutiōis: ubi ait: **Paulomun** cōsumauerūt me in terra: ego autem nō dereliqui mandata tua: secundum misericordiā tuā vivifica me: et custodiā testimonia: id est martyria oris tui. **Ubi intelligat si ipse nō vivificet donando patientiā:** propter quod dictū est: **In vestra patientia possidebitur aīas vestras:** et de quo dictū est: **Quoniam ab ipso est patientia mea:** nō corpus in persecutiōe mortificari sed aīam: nō custodiēdo martyria et iudicia iusticie dei. **Voluntaria oris mei beneplacita fac dñe:** **Hoc est:** placeat tibi: noli reprobare: sed approba. **Bene autem intelligitur oris voluntaria sacrificia laudis confessione caritatis:** non timore necessitatis oblata. **Unde dictum est:** voluntarie sacrificabo tibi: **Sed quid est quod adiungit. Et**

iudicia tua doce me? **Nōne ipse in verbis superioribus dixerat:** **A iudicijs tuis nō declinaui:** **Quōd istuc si ea nō nouerat:** **Porro si nouerat:** quōd hō dicit: **Et iudicia tua doce me?** **An sicut illud ē:** suauitatē fecisti cum suo tuo: et postea dicit: suauitatē doce me? **Quōd ita exposuim** ut intelligerem verba proficiētis: et addi sibi ad id quod acceperat postulatis. **Quia anima mea in manibus tuis sp:** **Nōnulli codices habent in manibus meis:** **Sed plures in tuis:** et hoc quidem planū est. **Iustorum enim aīe in manu dei sūt.** **In cuius manu sūt et nos et sermoēs nostri.** **Et legis:** inquit: **tue nō sūt oblitus.** **Tanquam ad non obliuiscendā dei legem manibus ipsius adiuet ei** mēoria: ubi est ei anima: **Quia vero mea in manibus meis:** quōd intelligatur ignoro. **Iusti quippe ista verba sūt nō iusti:** redēnt ad patrē nō discedentis a patrē. **Nam potest videri ille iunior:** filius aīam suā in manibus suis habere voluisse quā dixit patri: **Da mihi substantiā meā quā me tangit:** **Sed ideo mortuus erat ideo perierat.** **An forte ita dictū ē:** anima mea in manibus meis: tanquam eam viuificandam offerret deo. **Unde alibi dicit:** **Ad te leuaui animā meam:** **Dixerat enim et hic superius:** viuifica me. **Posuerunt:** inquit: **peccatores laqueum mihi:** et **mandata tuis nō erraui.** **Quoniam hoc nisi quia eius aīa in manibus dei:** vel in suis viuificanda offert deo: **Hereditate acquisiui testimonia tua in eternū:** **Nōnulli vno verbo volentes dicere quod vno verbo in greco positū est:** hereditaui interpretati sunt. **Quod si et latinū esse posset:** magis significaret eū qui dedit hereditatem quam eum qui accepit: ut sic eēt: hereditaui: quōd dicitur. **Dei ergo duobus verbis insinuat in teger sensus:** siue dicat hereditate possedit: siue dicat hereditate acquisiui: nō hereditatē sed hereditate. **Si autem quis quod acquisierit hereditate:** testimonia inquit tua: quod volens intelligi: nisi ut testis dei fieret: eiusque testimonia profiteret: id eēt martyr dei fieret: atque ei martyria diceret: sicut martyres dicunt a patre sibi cui heres esse collatus. **Multi quippe voluerūt neque potuerūt:** nulli tamen potuerūt nisi qui voluerunt: **Quia nō potuissent si fidei testimonia negare voluissent:** **Sed etiam ipsorum preparata est voluntas a domino.** **Ideo hec hereditate se acquisisse iste testatur:** et hoc in eternū: quia nō est in eis gloria temporalis hominum vana querentiū:

Alia lra legem tuā.

Alia lra. oc.

Alia lra. l quaq.

sed eterna gloria ē breui tempore patienti
um: et sine fine regnantium. **U**n sequitur.
*Elia Iſa
t quie.* **Q**uonia exultatio cordis mei fuit.
Et si afflictio corporis: exultatio tñ cordis:
Beinde subiecit. **I**n clinavi cor me
um ad faciendas iustificatiōes tu
as in eternū: ppter retributiōem.
Qui dicit: inclinaui cor meum: ipse iam
dixerat: inclina cor meū in testimonia tua:
vt intelligamus simul hoc esse z diuini mu
neris et pprie voluntatis. Sed nūquid in
eternū facturi sum⁹ iustificatiōes dei: Ope
ra illa quidē q̄ opamur circa pximorū ne
cessitates eterna eē nō possūt: sic nec ipse ne
cessitates: sed si non diligendo ista facim⁹
nulla ē iustificatio: Si autē diligēdo eterna
est ipsa dilectio: ei⁹ eterna ē pata retribu
tio. Prop̄ quā retributiōem dicit se incli
nasse cor suū ad faciendas iustificatiōes
dei: vt i eternū diligens: in eternum mere
atur habere quod diligit.

Explicit sermo viceſimustertius In
cipit sermo viceſimusquartus: de versu
psalmi: Iniquos odio habui: vsq; ad id
Propterea dilexi testimonia tua semper.

D Salmi huius locus de quo in vo
luntate dei deputatum sumus: sic
incipit. **I**niquos odio ha
bui: z legem tuam dilexi. **N**ō ait: in
quos odio habui: z iustos dilexi: aut inq̄
tatē odio habui z legem tuā dilexi: sed cū
dixisset: inq̄s odio habui: exposuit q̄re: ad
dendo: z legem tuam dilexi: vt demonstrā
ret: non se in hoibus iniquis odisse naturā
qua hoies sūt: sed iniquitatē quā legi quā
diligit inimici sūt: Beinde sequit. **A**d
iutor meus et susceptor me⁹ es tu:

ja
*Elia Iſa.
tct.* **A**diutor ad bona faciēda: susceptor ad
mala euadēda. **O**z autē adiūgit. **I**n ver
bū tuū sup̄ speraui. **T**anq̄s filius pro
missionis loquit. Sed quid sibi vult ver
sus qui sequit. **D**ecline a me ma
ligni: z scrutabor mādata dei mei.
Non enim ait: faciam: sed scrutabor. **U**t
ergo perfecte ea diligenterq; nouerit: ma
lignos a se declinare desiderat: eosq; etiā
compellendo a se abigit. **N**ā maligni ex
ercent ad faciēda mandata: a scrutandis
autē auocāt: non solum cū psequūtur: aut
litigare nobiscū volūt: verū etiā cū obse
quūtur et honorāt: z cū suis vitiosis et ne
gociosis cupiditatibus adiuuādīs vt oc
cupemur: z eis nostra tpa impēdam⁹ effla
gant: aut certe infirmos p̄mūt: et causas

suas ad nos deferre compellūt: Quibus
dicere non audemus: **S**ic hō quis me cō
stituit iudicē aut diuisorē inter vos: **C**on
stituit enī talibus causis ecclesiasticos ap
postolus cognitores: in foro: prohibens
iurgare christianos: **N**ec illis quidem qui
aliena rapiunt sed sua cupide repetūt di
cimus: caute ab omni cupiditate: consti
tuentes eis ante oculos hoīem cui dictū ē:
Stulte hac nocte auferet a te aīa tua: que
preparasti cui⁹ erūt: quia z quādo dicim⁹:
non recedunt nec declināt a nobis: sed in
stant: vrgent: p̄cantur: tumultuātur: extor
quēt: vt ipis potius ad ista que diligūt q̄s
scrutandis dei mādatīs que diligim⁹ oc
cupemur: **Q**ūto tedio turbaz turbulen
tarū: et q̄to desiderio diuinorū eloquio
rū dictū ē: **D**ecline a me maligni z scru
tabor mādata dei mei. **I**gnoscant obedi
entes fideles: qui p suis secularib⁹ causis
raro nos querunt: z iudicijs nostris facil
lime acquiescūt: nec nos p̄terunt litigādo:
sed obtēperādo potius consolātur. **C**erte
ppter eos qui et inter se p̄tinaciter agunt:
et quādo bonos p̄mūt: nostra iudicata cō
temnūt: faciuntq; nobis p̄ire tempa rebus
erogāda diuinis: certe inq̄s ppter istos et
nobis liceat exclamare in hac voce corpo
ris christi: **D**ecline a me maligni z scru
tabor mādata dei mei. **B**einde posteaq;
velut ab oculis cordis sui muscas irruen
tes abegit: redit ad euz cui dicebat: adiu
tor meus z susceptor meus es tu: in verbū
tuū speraui p̄cemq; continuans. **S**us
cipe me: inquit: secundum eloquium
tuū et viuā: z **n**e confundas me ab
expectatione mea. **Q**ui iā dixerat: sus
ceptor me⁹: poscit magis magisq; suscipi:
et ad illud pp̄ qd̄ tolerauerat tā mīta mo
lesta perducī: verius ibi se q̄s in istis buā
narū reruz somnijs fidens esse victurum.
Sic enī de futuro dictū est: et viuā: tāq; in
hoc corpe mortuo nō viuatur. **C**orpus enī
mortuū est ppter peccatum: z expectātes
redemptiōem corporis nostri: spe salui facti
sumus: et quod nō videmus sperātes: per
patientā expectam⁹: **S**z spes nō p̄fundit:
si caritas dei diffundit in cordibus nostris
p̄ spiritū sanctū qui dat⁹ est nobis. **P**rop̄
que largius accipiēda clamat ad patrē: ne
cōfundas me ab expectatione mea. **E**t tā
q̄s ei respōsum fuerit in silentio: si non vis
cōfundi ab expectatiōe tua: nō intermitte
meditari iustificatiōes meas: sentiens istā

*Elia Iſa
tct.*

meditationem plerūq; aie languorib; impē
 diri. **Adiuua me:** inquit: **et saluus
 ero: z meditabor in iustificatiōib;**
tuis semper. **Spreuisti omnes:**
Uel quod de greco diligēt; videt exp̄ssū.
Ad nihilū deduxisti oēs disceden-
tes a iustificatiōibus tuis: quia i-
iusta cogitatio eorū. Ideo ergo clama
 uit: adiuua me z saluus ero: et meditabor
 in iustificatiōibus tuis semp: quia in nibi
 lū redigit deus omnes discedētes a iustifi
 catiōib; suis. Quare aut discedūt: Quia
 iniusta est inquit cogitatio eorū. Ibi acce
 ditur: ibi discedit. Omnia opa vel mala:
 vel bona a cogitatione pcedunt. In cogi
 tatiōe quisq; innocens: in cogitatiōe reus
 est: p̄ quod scriptū est. Cogitatio sancta
 seruabit te. Et alibi legit. In cogitatiōib;
 impij interrogatio erit. Et ap̄s: Cogitatio
 nibus ait accusantibus: aut etiā excusanti
 bus. Ubi aut felix est: qui in cogitatiōe mi
 ser est: Aut quō ibi nō miser ē: qui ad nibi
 lum redactus est: Magna quippe est steri
 litas iniquitas: merito dictū est: cōfundāt
 iniqui faciētes vane: id est inaniter: tanq̄
 redacti in nihilū. Seq̄ in psalmo: **Pre**
uaricātes ⁊ deputaui vel putauī vel
existimaui omnes peccatores ter-
re: Multis enī modis nostri interpretati sūt
 vñū verbū grecū: quod ē. ἀλογισα. uai: s;̄
 pfunda est ista sentētia: et si adiuuerit do
 minus opoli; disputatiōe alia penetrāda
 est. Nā et quod additū est. **Propterea**
dilexi testimonia tua semp. Multo
 amplius eam pfundā facit. Dicit enī ap
 postolus: Lex iram opatur. Huiusq; dicti
 rationē reddēs: vbi enī nō ē lex inquit nec
 p̄uaricatio: ita on̄dēs nō oēs esse p̄uarica
 tores. Nō enī omnes habēt legē. Nō aut
 omnes habere legē: alio loco euidēt; ait:
 Qui sine lege peccauerūt sine lege p̄būt.
 Quid sibi ergo vult: p̄uaricatores deputa
 ui oēs peccatores terre: S;̄ hic questionē
 p̄posuisse suffecerit: alio si deus donauerit
 sermone tractādam: ne hui; p̄lixitas eam
 cogat angustius explicari: q̄ vt bene possit
 quod explicatur intelligi.

Explicit sermo vicesimusquart. **In**
cipit sermo vicesimusquintus de versu psal
mi: Preuaricātes reputaui oēs peccato
res terre vsq; ad iudiciū enī tuis timui.
Querimus si deo largiēte inuenire
possim; quō intelligendū sit qd̄ in
isto psalmo magno dictū est: Pre

uaricatores: v;̄ pot; p̄uaricātes: **Breues**
 enī τὸ παρὰ πᾶσι ποῦτες ait: nō παρὰ βῆτας
 Querim; q̄ quō intelligēdū sit. **Preua**
 ricātes ⁊ deputaui oēs pctos terre: **Alia lra**
 reputaui.
 Propter quod ait ap̄s: Ubi enī lex nō ē:
 nec p̄uaricatio. Hoc aut dixit cū a lege p
 missa distingueret. Nā vt de supiorib; sen
 sus plenior colligat: nō enī p legem inquit
 pmissio Abrae: aut semini eius vt heres
 esset mūdi: sed per iusticiā fidei. Si enī qui
 p legem heredes sūt: exinanita est fides: et
 euacuata est pmissio: lex enī iram opatur.
 Ubi enī non est lex nec p̄uaricatio. Ideo
 ex fide: vt scdm gratiaz firma sit promissio
 omni semini: nō ei tantū quod ex lege est:
 sed z ei quod ex fide est Abraham: qui est
 pater omniū nostrū. Cur hoc ap̄s ait: ni
 si vt ostenderet legem sine p̄missionis gra
 tia: nō solū nō auferre verū z augere pecca
 tum: Unde et illud est: Lex subintravit vt
 abūdaret delictū. Sed quia omnia p grati
 am dimittūtur: non solū que sine lege: ve
 rū etiam que in lege cōmissa sunt: ideo ibi
 secut; adiūxit: Ubi autem abūdauit deli
 ctum sup abūdauit z gratia: Non itaq; p̄
 uaricantes deputat oēs peccatores ap̄s:
 sed eos tātm; p̄uaricātes deputat qui trans
 grediūtur legē. Ubi enī nō est lex inq̄t: nec
 p̄uaricatio: ac per hoc secundū aposto
 lum: omnis quidem p̄uaricator est pecca
 tor: quia peccat in lege: sed non oīs pecca
 tor est p̄uaricator: quia peccant aliq; sine le
 ge: vbi aut nō est lex nec p̄uaricatio. Por
 ro si nemo sine lege peccaret: nō idem ipse
 apostolus diceret: Quicūq; sine lege pec
 cauerūt: sine lege p̄bunt. Scdm vero istū
 psalmū. si p̄uaricantes sunt omnes pecca
 tores t̄re: nullū ē vtiq; sine p̄uaricatiōe pec
 catū. Nulla ē aut p̄uaricatio sine lege: nul
 lum est igitur nisi in lege peccatū. Qui er
 go dicit: p̄uaricantes deputaui oēs pecca
 tores terre: nullos esse omnino nisi qui le
 gent; trāsgressi sunt vult intelligi peccato
 res: z ob hōc aduersatur ille q̄ dixit: Qui
 cūq; sine lege peccauerūt sine lege p̄būt.
 Secundū illud quippe sunt aliqui pecca
 tores: q̄uis nō sint p̄uaricatores: id est qui
 sine lege peccauerūt. Ubi enim nō est lex:
 nec p̄uaricatio. Scdm istum autem nul
 lus est sine p̄uaricatione peccator: quia p̄
 uaricantes deputat oēs peccatores terre.
 Nullus ergo secūdū istum sine lege pecca
 uit: quia vbi non est lex: nec p̄uaricatio.
 An forte dicturi sum;: verū quidē esse qd̄

Alia lra. iustificis.

Alia lra. reputaui

Alia lra. Ideo. non habet.

nec p̄uaricatio sit vbi non est lex: sed verū nō esse quod aliqui sine lege peccauerint: aut verū q̄dē esse aliq̄s sine lege peccasse: sed verum nō esse vbi lex non est: p̄uaricatiōem esse non posse. Ad vtrūq̄ apl̄us dixit: **Uerū ē ergo vtrūq̄: q̄ vtrūq̄ p̄ apl̄m veritas dixit. Quō ergo erit verū quod in psalmo isto eadē p̄culdubio veritas dixerat: P̄uaricātes deputaui omnes peccatores terre: Respōdet enī nobis. Qui sunt ergo illi qui sc̄dm apostolum sine lege peccauerunt: Non enim ex eis quisq̄ p̄uaricās deputandus est: cum sc̄dm eundē apostolū: p̄uaricatio non sit vbi lex nō est. Sed nimirū cum diceret apostolus: Qui cūq̄ sine lege peccauerūt sine lege p̄bunt: de illa lege aiebat quā de^o dedit p̄ **Moysen** famulū suū populo suo isrl̄. **Hoc ip̄a q̄ circūstant verba eius ostendūt. Disputabat enī de iudeis et grecis: id est gentibus non ad circūcisionē: sed ad p̄reputiū p̄tinentibus: ideo sine lege eos dicens: quia non acceperāt legē quā se accepisse gloriabantur iudei. Tū illis ait: Si aut tu iude^o p̄gnominaris: et requiescis in lege et gloriaris in deo. Beni^{q̄} vnde ad hanc sententiam venerit intue^{dū} est: vt diceret: Qui cūq̄ sine lege peccauerūt sine lege p̄būt: Ira inquit et indignatio: tribulatio: et angustia in omnē aiām hoīs operātis malū: iudei primū et greci: **Gilia autē et honor et pax oī operātū bonū: iudeo primū et greco. Nō ē enī p̄sonaz acceptio apud deū. Ad hec addidit: vñ nūc q̄stio ē et ait: Quicūq̄ enim sine lege peccauerūt sine lege peribunt: et quicūq̄ in lege peccauerunt p̄ legem iudicabūtur. Hos vtiq̄ iudeos: illos aut grecos volēs intelligi: quoniā de his agebat: vtrōsq̄ sub peccato esse demonstrans: vt egere se gratia vtriq̄ fateantur: Propter q̄d dicit: Non enī est distinctio: Oēs enim peccauerūt et egent gloria dei: iustificati gratis per gratiā ipsi^o p̄ redēptionem que est in christo **Jesus**. Quos itaq̄ dicit omēs peccasse: nisi iudeos et grecos: de quibus dixerat: nō enim est distinctio. Nā et de his paulo ante: causati enī sum^o inquit iudeos et grecos omnes sub peccato esse: ac per hoc quicūq̄ sine lege peccauerunt: illa scilicet de qua iudei gloriabāt sine lege p̄bunt: et quicūq̄ in lege peccauerūt: id est ipsi iudei p̄ legem iudicabunt: nec ideo non p̄bunt: nisi credāt in euz qui venit querere quod pierat. Nōnulli quip-******

pe etiā catholici tractatores in his apostoli verbis aliter q̄ se res habet: parū attendendo sapuerūt: vt dicerent illos p̄ire qui sine lege peccauerūt. **Hos aut qui in lege peccauerūt iudicari tantūmodo nō p̄ire: tanq̄ per penas trāsitorias, credantur esse purgādi. Sicut ille de quo dictū: Ip̄e aut saluus erit sic tñ quasi per ignē. Sed hoc merito fundamenti bene intelligit: de quo agebat apostolus vt hoc diceret. Superius quippe dixerat: vt sapiēs architectus fundamentum posui: ali^o supedificat: vnusq̄q̄ aut videat quomodo supedificet. Fundamentū enim aliud nemo potest ponere p̄ter id quod positū est: q̄d est christus **Jesus**: et cetera: vsq̄ ad eū dē locum vbi eum dixit p̄ ignem saluari qui sup hoc fundamentū: nō aurum: argentū: lapides preciosos: sed ligna: feni: supulā edificat: nō tñ respuit ne recipiat nec receptū deserit fundamentū idq̄ omnibus carnalibus suis quibus capit atq̄ succūbit delectatōibus añponit: cum ad hunc articulū v̄tūm fuerit vt aut ille deseratur aut christus: vbi si non antepōnit christus nō ille ē fundamentum. Omnib^o quippe structure posterioribus p̄tibus antepōnit fundamentum: nec cogitasse existimo eos qui senserunt nō perire: de quibus dictum est: p̄ legem iudicabuntur: nisi quia sūdamētū habēt christū. Parū ergo attenderūt quod demonstrauimus: atq̄ ip̄a scriptura clamat de iudeis: hoc apostolū dicere: qui sine fundamento sunt christo. Quis autē christian^o dixerit: non p̄ire iudeum si nō credat in christum: sed tantūmodo iudicari: euz christus ipse ad eadē gētem p̄pter oues que inde perierunt se missum esse testetur: et tolerabilius dicat futurū sodomitis in die iudicij: qui vtiq̄ sine lege perierūt: q̄ ciuitati iudee q̄ in eum non credidit tāta virtute mirabilia facientem: Si ergo apostolus sc̄dm legem quā deus p̄ **Moysen** populo isrl̄ dedit: ceteris autē gentibus non dedit: sine lege dixit esse ceteras gentes: quid intellecturum in isto psalmo dictū esse: p̄uaricātes estimāui oēs pctōres terre: nisi intelligamus aliquā legē nō per **Moysen** datā: sc̄dm quā sunt p̄uaricātes ceteraz gentiū pctōres: **Eibi enī lex nō ē nec p̄uaricatio. Que ista lex est: nisi forte illa de qua idem dicit apl̄s: Gentes que legē nō habēt: naturaliter que legis sūt faciūt: hi legē nō habēt ipsi sibi sunt lex: Sc̄dm hoc q̄ q̄d dicit****

cit: legē nō habētes: sine lege peccauerūt: sine lege peribūt: s̄m id vero qđ ait: ipsi sibi sunt lex: nō immerito p̄uaricatores estimant om̄es pctōres terre. Nullus enī est qui faciat alteri iniuriā: nisi qui fieri sibi nō lit: et in hoc trāsgredif nature legē: quā nō sinit ignorare duz id qđ facit nō vult pati. Nūqd̄ aūt lex ista naturalis nō erat in populo israel: Erat plane: quoniā et ipsi homines erāt. Sine lege aūt naturali essent: si preter naturam humani generis esse potuissent. Multo magis ergo p̄uaricatores facti sunt lege diuina: qua naturalis illa siue instaurata: siue aucta: siue firmata sit. Jam vero si in om̄ib⁹ peccatorib⁹ terre nō incōgrue deputātur et paruuli p̄pter originalis vincula peccati: etiā ipsi in similitudine p̄uaricatiōis Ade: ad illā p̄uaricatiōem pertinere mōstrant: que data lege in paradiso p̄ma cōmissa est: ac per hoc recte nullo prozsus excepto p̄uaricatores estimant om̄es peccatores terre. Omnes autē peccauerūt et egent gloriā dei. Omnes igif p̄uaricātes gratia saluatoris inuenit: alios maius: alios min⁹. Quāto enī legis maior in quocūq; cognitio: tāto minor peccati excusatio: quāto minor peccati excusatio: tanto manifestior p̄uaricatio. Restabat ergo vt om̄ib⁹ non sua sed dei: id ē a deo donata iusticia subueniret. Uñ ait apostolus: Per legē cognitio peccati. Non ergo ablatio sed cognitio. Nunc aūt sine lege inqt iusticia dei manifestata est: testificata per legē et p̄betas. Proinde etiā iste subiunxit: Propterea inquit: dilexi testimonia tua. Tāq; dicret. Quoniā lex: siue in paradiso data: siue naturaliter insita: siue litteris pmulgata: p̄uaricatores fecit omnes peccatores terre: p̄pterea dilexi testimonia tua: que sunt in lege tua de gratia tua: vt non sit in me iusticia mea sed tua. Lex enī ad hoc prodest vt mittat ad gratiā: nō solū enī quod attestat manifestā de iusticie dei que sine lege est: verū etiam hoc ipso qđ p̄uaricantes fecit: ita vt etiā quos littera occidit ad viuificantē spiritū cōfugere timore cōpellat: per quez peccatorū delectat vniuersitas: et recte factorū caritas inspiret. Propterea inquit dilexi testimonia tua. Quidā codices habēt sp: quidā nō habēt. S; si est sic: accipiē dū est sp: vt sic intelligat: qđ diu hic viuif. Hic sūt enī testimonia necessaria de lege et p̄betis attestātia iusticie dei qua iustifica-

mur gratis: hic sūt et nra testimonia necessaria: pro quib⁹ ipsam que hic agitur vitā martyres finierunt. Cognita itaq; dei grā que sola liberat a p̄uaricatiōe: que legis cognitiōe cōmittit: orando dicit: **Confige clauis a timore tuo carnes meas.** Sic enī expressius interpretati sunt quidam nostri: qđ grece vno verbo dici potuit: id est κἀθηλοσομ: Hoc alij cōfige dicere voluerūt: nec addiderūt clauis: atq; ita dum volūt vno verbo greco vñū latinum interpretando reddere sententiā minus explicauerūt: qm̄ in eo quod est cōfige nō sonant clauis: κἀθηλοσομ autē sine clauis intelligi nō pōt: nec nisi duob⁹ verbis latine dici pōt: sicut dictum est: cōfige clauis. Ubi quid vult intelligi: nisi qđ ait apostolus: **Adhibi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nri Iesu christi: per quē mihi mūdus crucifixus est: et ego mundo: Et iterū christo inquit confixus sum cruci: Vno autē iam nō ego: viuit vero in me christus.** Qđ qđ est aliud: nisi nō est in me iusticia mea: que ex lege est: in qua p̄uaricator effectus sum: sed iusticia dei: id est que mihi ex deo est: non ex me: Sic quippe in me viuit non ego s; christus: qui factus est nobis sapiētia a deo: et iusticia: et sanctificatio: et redēptio: vt quēadmodū scriptū est: qui gloria tur in dño gloriatur. Item dicit: **Qui autē sunt Iesu christi: carnē suā crucifixerūt cū passionib⁹ et concupiscētis.** Cum hic dictum sit qđ ipsi crucifixerunt carnes suam: in isto tñ psalmo deus rogat vt id faciat: cui dicit: **Confige clauis a timore tuo carnes meas: vt intelligam⁹ etiaz id qđ recte facim⁹ gratie dei esse attribuenduz: qui in nobis operat et velle et operari pro bona voluntate.** Sed quid sibi vult quod cū dixisset: **Confige clauis a timore tuo carnes meas: Addidit: A iudicijs enī tuis timui: Quid ē cōfige a timore tuo: Timui enim.** Si enī iaz timuerat vel timebat: cur adhuc vt a timore suo de⁹ crucifigeret carnes suas orabat: An addi sibi volebat timorem: vt tantū timeret: quantū sufficeret crucifigēdis suis carnib⁹: id est cōcupiscētis: affectibusq; carnalib⁹: Tāq; dicēs: **Perfice in me timorē tuū: timui enī a iudicijs tuis.** S; ē hic ali⁹ altior sensus quātū de⁹ donat scrutato sinu scripture hui⁹ eruedus. **Cōfige inquit clauis a timore tuo carnes meas: a iudicijs enī tuis timui: hoc est a timore tuo casto: qui p̄manet in sc̄m se-**

Alta lfa.
† nō habet.

Alta lfa.
† Deo.

culi: carnalia mea desideria cōprimātur: a iudicijs enī tuis timui: cū mihi lex minaretur penā: que mihi nō poterat dare iusticiam. Sed hunc timorē quo pena metuis cōsummata caritas foris mittit: que nō timore pene: sed delectatiōe iusticie liberos red dit. Timor namq̄ iste quo non amatur iusticia s; timetur pena: seruilis est: quia carnalis est: et ideo non crucifigit carnē. **U**it enim peccandi voluntas: que tunc apparet in opere quando speratur impunitas. Cum vero pena creditur secutura latēter uiuit: uiuit tamē. **M**allet enim licere et dolet nō licere quod lex vetat: qz nō spiritualiter delectat eius bono: sed carnaliter malū metuit quod minat. Timore autē casto ipsa que hūc timorē foras mittit: peccare timet caritas etiaz si sequat impunitas: qā nec impunitatē iudicat secuturā: quādo amore iusticie peccatū ipm deputat penam. Tali timore carnes crucifigunt: quoniam carnales delectatiōes que legis littera vetantur potius q̄ vitantur: spiritualiū bonorū delectatiōe vincuntur: et eadem vsq̄ ad pfectionē crescēte victoria perimuntur. Ergo confige clauis inquit a timore tuo carnes meas: a iudicijs enī tuis timui: hoc est da mihi castū timorē: ad quē petendus me tāq̄ pedagogus timor legis ille perduxit: quo timore a iudicijs tuis timui.

ExPLICIT sermo vicefimus quintus.

Incipit sermo vicefimus sextus de versu psalmi: Feci iudiciū et iusticiam: ne tradas me calūniātib⁹ me: et reliqua.

Istos magni psalmi huius versus considerādos nūc suscepim⁹ atq̄ tractādos. **F**eci iudiciū et iusticiā: ne tradas me nocētib⁹ me. Non mirū est eū fecisse iudiciū et iusticiā: qui super⁹ poposcerat a timore dei utiq̄ casto cōfigi clauis carnes suas: hoc est carnales cōcupiscētiās: que solēt quo minus rectuz sit nostrū impedire iudiciuz. Quis autē siue rectū siue prauū in nostri sermonis vsu iudiciū nuncupet: vnde hominib⁹ in euāgelio dicit: Nolite iudicare personā liter: s; rectū iudiciuz iudicate: tñ hoc loco ita positū est iudiciū: tāq̄ si hoc rectū nō fuerit: non debeat iudiciū noiari: alioquin nō sufficeret dicere: feci iudiciū: sed dicere tur: feci rectū iudiciuz. Hoc genere locut⁹ est dñs Iesus: vbi ait: Reliquistis grauiora legis: iudiciū: et misericordiā: et fidem. Et hic enī iudiciū sic positū est: tanq̄ non

sit iudiciū si peruersum est: Et multis diuinarū scripturarū locis ita ponit: quale illud est: Misericordiā et iudiciuz cantabo tibi dñe: Et illud apud Esaiam: Expectaui ut faceret iudiciū: fecit autē iniquitatē: non aut expectaui ut faceret iudiciū iustū: fecit autē iniquū: sed tanq̄ ideo iam iudiciū sit: quia iustum est: nec sit iudiciū: quia iniustum est. Iusticia vero non solet dici bona iusticia vel mala iusticia: sicut aliquando dicitur bonum malumve iudiciū: sed eo ipso iam bona est: qz iusticia est. Sic ergo habet cōsuetudo loquēdi: ut dicatur et bonū iudiciū: et malum iudiciū: quēadmodū habet ut dicatur et bonus iudex: et malus iudex. Sic autē non dicitur bona iusticia vel mala iusticia: sicut non dicitur bonus iustus vel malus iustus: qz continuo bon⁹ quisq̄ si iustus. Iusticia ergo virtus est animi magni p̄cipueq̄ laudabilis: de qua nūc nō est copiosius disputādi necessitas. Iudiciū vero qñ non nisi in bono ponit: distinctior loquēdi ratio huius virtutis est operatio. Qui enī habet iusticiam recte iudicat: imo fm istam locutionem qui habet iusticiā iudicat: qz nec iudicat si nō recte iudicat. Iusticie nomie hoc loco nō ipsa virtus: sed opus eius significatū est. Quis enim facit in hoīe iusticiā: nisi qui iustificat impiū: Hoc est per gratiam suā ex impio facit iustum. Unde ait apostolus: Iustificati gratis per gratiam ipsius. Facit ergo iusticiā: id est opus iusticie: qui habet in se iusticiā: id est opus gratie. Feci inquit iudiciū et iusticiam: ne tradas me nocētib⁹ me: id est feci iudiciū iustum: ne tradas me illis: qui propterea me persequunt. Nam etiaz quidā codices habent: ne tradas me persequentib⁹ me. Quod enim grece dictuz est τοιοσ επτιδιοισι: quidā interpretati sūt nocētib⁹: quidā persequentib⁹: quidā calūniātib⁹. **A**dior autē oīm quos in p̄mptu habere potui codicū nunq̄ me legisse aduersantib⁹: cuz sine cōtrouersia quod grece επτιδιοισι: hoc latine aduersarius appellat. **O**rans itaq̄ ne tradatur a domino aduersantib⁹ sibi: quid orat: nisi quod oram⁹ cū dicim⁹: ne nos inferas: ni tēptationē: Aduersarius est enī de quo dicit apostolus: Ne forte temptauerit vos qui temptat. Et tradit deus quē deserit. Eum quippe ille non decepit quez iste non deserit: in volūtate sua prestans deo in hominis virtutē: Ab illo autē qui dixit

Alia lra.
† non.
† calūniātib⁹.

rat in abundantia sua: nō moueboz in eternum: auertit faciē suā z factus est cōturba tus: sibiq; monstra. Quisquis igit a timo re dei casto crucifixas habet carnes suas: et nulla carnali corrup^o illecebra: facit iu dicū opusq; iusticie: orare debet ne aduer santib⁹ tradat: id est ne timēdo perpeti ma la: ad faciēda mala persequētibus cedat. **A** quo enim accipit victoriā cōcupiscētie ne voluptate pertrahat: ab illo etiā robur patiētie ne dolore frangat: qm̄ de quo di citur: dñs dabit suauitatē: de illo etiā dici tur: ab ipso est enī patiētia mea. **B**enēq; se quit. **E**xcipe seruū tuū in bono: **vt non calūniēnt me superbi.** Illi impellūt vt cadā in malū: tu excipe in bo num: Qui aut̄ interpretati sunt nō calūniē tur me: grecā locutionē secuti sunt: latine lingue minus vsitata. An forte hāc habet vim: cū dicit non calūniēnt me: q̄ habe ret si diceret: non me capiant calūniādoz. **M**ulte aut̄ posset intelligi calūnie super boz: a quib⁹ humilitas christiana respicit: sed illa vel maxima est: si hoies hoc loco excipiūtur superbi: q; a nobis mortuū ca lūniēnt coli. **H**umilitas quippe ipsa chri stiana christi morte insinuat: cōmendatq; diuinū. **H**ec aut̄ calūnia vtriusq; infideli bus: id est iudeis: gētib⁹q; cōmunis est. **H**abent calūnias suas etiā heretici singu lis quibusq; heresib⁹ pprias: **H**abēt z scis mati: quos omnes superbia de membroru christi cōpage precipit. **I**psius aut̄ diabo li calūnia quāta vel qualis sit: qua calū niatus est iusto dicēs: **H**unqd̄ gratis colit **J**ob dñm: **Q**uozū omniū calūnie super bozū tanq; colubrozū venena dicūtur: cū vigilantissima z diligētissima pietate chri stus crucifixus attendit. **P**ropter qd̄ figu randū **M**oyse deo miserate ac iubēte ex altauit in heremo similitudinē serpētis in ligno: vt similitudo carnis peccati crucifi genda pfiguraret in christo. **H**anc intuē tes salutiferā crucē omne calūniatū super boz virus expellim⁹. **Q**uam prozsus etiā iste quodāmodo valde intente intueō aut̄: **O**culi mei defecerūt in salutare tuū: et i eloquin iusticie tue. **C**hristū quippe ipsum deus ppter similitudinē car nis peccati: pctm̄ p nobis fecit: vt nos si mus iusticia dei in ipso. **I**n huius igit elo quiū iusticie dei defecisse dixit ardēter oculo suos: z sitienter intueno dum memor infirmitatis humane: diuinā christi relide

rat gratiā: **P**ropter qd̄ sequit: **F**ac cū seruo tuo fm̄ misericordiā tuā: **N**ō vtiq; fm̄ iusticiā meā. **E**t iustificatōes inquit: tuas doce me. **I**llas proculdu bio quibus deus facit iustos: non ipsi se. **S**eruus tuus sum ego: **R**ecq; enī bene mihi cessit: qm̄ esse volui liber meus: nō seruus tuus. **D**a mihi intellectus vt sciam testimonia tua. **N**ūq; inter mittēda est ista petitiō. **N**on enī sufficit ac cepisse intellectū: z dei testimonia didicisse: nisi semper accipiat: et quodāmo semp bibatur de fonte lucis eterne. **T**estimonia quippe dei quāto sit quisq; intelligētior: tā to magis magisq; sciuntur. **T**empus inquit: faciēdi dño: **I**d enī plures codi ces habēt: nō vt quidā dñe: **Q**uod ergo tēpus vel qd̄ faciēdi voluit intelligi dño: **I**llud quidē quod pauloate dixerat: **F**ac cum seruo tuo fm̄ misericordiā tuā: hoc faciēdi tempus dño. **Q**uid est aut̄: nisi gra tia que in christo suo tpe reuelata est: **B**e quo tpe ait apostolus: **C**um aut̄ venit ple nitudo tps misit deus filiū suū. **P**ropter qd̄ alibi etiā testimoniū suū pphetiā adiu gens: vbi dixit: **T**empore acceptabili ex audiui te: et in die salutis adiuui te: **E**cce nunc inqt̄ tps acceptabile: **E**cce nūc dies salutis. **S**ed quid est q; tanq; volēs ostē dere tempus dño esse faciēdi: cōtinuo sub iunxit: **D**issipauerūt legē tuā. **V**elut ppterea tempus esset faciēdi dño: q; eius legem dissipauerūt superbi: qui ignorātes dei iusticiā z suā querētes statuere: iusticie dei nō sunt subiecti. **Q**uid est enī: dissipa uerūt legē tuā: nisi puaricatiōis iniquita te eius integritatē nō custodierūt: **O**por tebat ergo vt superbis z de libertate sui ar bitrij presumētib⁹ lex daret: qua puarica ta quicūq; cōpuncti humiliarent: nō iam per legē: sed per fidē ad subueniētē curre rent gratiā. **D**issipata ergo lege tēpus fuit vt per vnigenitū filiū dei misericordia mit teret. **L**ex enī subintravit vt abūdaret de lictū: quo delicto lex dissipata est: et oportuno iaz tempore christus aduenit: vt vbi abundauit delictum superabūdaret gra tia. **I**deq; inqt̄: dilexi mādata tua: **super aurū z topazion.** **I**d agit gra tia: vt dilectōe impleant mādata dei: que timore nō poterāt. **G**ratia quippe dei dis sun dit caritas in cordib⁹ nris per spirituz sc̄m̄ qui dat⁹ est nobis. **P**ropter qd̄ z ip̄e dñs dicit: **N**ō veni legē soluere: sed adim

Alia ka. Sūcāpe. bonū. nō habet.

plere. Et idē apostolus: Plenitudo legis caritas est. Ideo super aurū et topazion. Hoc enī et in alio psalmo legimus: Super aurum et lapidē preciosum multū. Topazion quippe lapidē multū perhibent esse preciosum. In testamēto autē veteri latentem gratiā tanq̄ velo interposito nō intelligetes: quod significabat quādo in facie Moysi intendere nō valebāt: ppter mercedē terrenā atq̄ carnalē dei mādāta face re conabant: neq̄ faciebāt: qz nō ipsa sed aliud diligebāt: vnde illa non erant opera volentū: sed onera potius inuitorū. Cum vero ipā mādāta diligunt sup aurum et lapidē preciosum multū: omnis pre ipsis mādatis terrena vilis est merces: nec vlla ex parte comparatur quecūq̄ alia hominis bona: his bonis quibus ipse fit bonus homo. **Propterea inquit: ad omnia mādāta tua corrigebar: Et q̄q̄ corrigebar: quia diligebam: atq̄ illis rectis vt etiā ipse rectus fierem: dilectōe coherēbā.** Nam illud quod adiungit cōsequēs erat. **Quoniam inquit: viam iniquitatis odio habui.** Unde enī fieri poterat vt iniquā viam non odisset: diligēs rectam: Nam sicut aurū et lapidē preciosum si diligeret: odisset profecto quicquid ei talium rerū damnū posset inferre: Ita quoniā dei mādāta diligebat: iniquitatis viam odio habuit: quē admodū aliq̄ immanissimū marini itineris saxum: vbi tam preciosarū rerum necesse est pati naufragiū: Quō vt nō cōtingat longe inde velificat: qui in ligno crucis cū madorū diuinorū mercibus nauigat.

Alia lra.
t dirigebar.

Alia lra.
t iniquam.

Explicit sermo vicesimus sextus.
Incipit sermo vicesimus septimus de versu psalmi: Mirabilia testimonia tua domine etc.

Alia lra.
t domine.
t ideo.

Uerba psalmi hec sunt: de quib⁹ adiuuante dño disputaturi sumus. **Mirabilia testimonia tua: propter hoc scrutata est ea anima mea.** Quis enumerat saltē generatim testimonia dei: Celum et terra visibilia opera eius: dicūt quodāmodo testimoniū bonitatis et magnitudinis eius: et ipse cursus frequēs vsitatusq̄ nature: quo tempoz rapacitas voluit: in rerum quarūcūq̄ generibus: quib⁹ temporalib⁹ atq̄ mortalibus que certe cōsuetu dine viluerūt: si pius cōsiderator aduertat: prohibet testimoniū creatori. **Quid autē horū est quod nō sit mira-**

bile: si vniquodq̄ nō vsu sed ratione metiamur: Si vero tanq̄ sub vnus contemplatiōis aspectu velut audeam⁹ cuncta cōtueri: nonne fit in nobis quod ait p̄beta: **Consideraui opera tua et expaui: Et tamē iste nō est ipsa rerum admiratiōe perterritus: sed etiaz potius dixit esse causam: cur ea debuerit scrutari: quia mira sunt: Cum enī dixisset: Mirabilia testimonia tua: secut⁹ adiūxit: ppter hoc scrutata est ea anima mea: quasi factus sit ipse per inuestigādi difficultatē curiosior. Quāto enī queq̄ res abstrusiores habet causas: tāto est mirabilior. Si ergo nobis homo talis occurrat: qui ppter hoc dicat se scrutari testimonia dei: qz mirabilia sunt: cū plena sit eis: et que conspicit: et que nō cōspicit vniuersa creatura: nonne compeſcim⁹ eum dicētes: **Altiora te ne quesieris: et fortiora te ne scrutatus fueris: sed que precepit tibi dñs illa cogita semp: Sed si nobis respōdeat et dicat: Hec que precepit dñs: et que iubet vt cogitetur: mirabilia sunt eius testimonia: eum quippe et dñm qz iubet: et bonū et magnū: qz talia iubet: esse testant: nunq̄ audebim⁹ boiem ab eoz scrutatiōe reuocare: ac nō potius vt sedulo id agat: et tante rei operā: quātū potest impēdat hortabimur: An forte dei p̄cepta testimonia quidē bonitatis ei⁹ esse fatebimur: sed mirabilia esse negabim⁹? Quid enī mirū: si bona imperat bonus dñs: Immo vero idiōm est omnino mirandū: et cur ita sit perſcrutandū: qz cū deus bonus bona precepit: eis tñ dederit bonā legē: quos eadē lex viuificare nō posset: nec vlla esset ex bona lege iusticia. Si enī data esset lex que posset viuificare: omnino ex lege esset iusticia. Cur ergo data ē que viuificare nō posset: ex qua esset nulla iusticia: Nempe mirandum est: nempe stupēdū. Hec sunt ergo mirabilia testimonia dei: ppter hoc hui⁹ anima scrutata est ea: quoniā deinde nō ei dici possit: **Fortiora te ne scrutatus fueris: et que precepit tibi domin⁹ illa cogita semp.** Ipsa sunt enī que p̄cepit nobis domin⁹: et ideo cogitāda sunt semp. **Potius itaq̄ videamus hui⁹ anima que scrutata est: quid inuenit: et manifestatio inquit: verborū tuorum illuminat: et intelligere facit paruulos.** Quid est paruulus: nisi humilis et infirm⁹? Noli ergo superbiere: noli de tua que nulla est virtute p̄sumere: et intelliges quare sit a bono deo bo-****

Alia lra.
t Declarat
sermonū.
t intellectu
dat paulis.

na lex data: que tamē viuificare nō possit. Ad hoc enī data est: vt te de magno paruulū faceret: vt te ad faciendā legē vires de tuo non habere mōstraret: ac sic inops indignus et egenus ad gratiā cōfugeres et clamares: **Miserere mei dñe qm̄ infirmus sum.** Hoc ergo scrutādo intellexit hic paruulus: quod minim⁹ apostolorū Paulus: id est paruulus ostēdit: ideo datā legē que viuificare non possit: qz cōclūdit scriptura omnia sub peccato: vt pmissio ex fide Iesu christi dare credētib⁹. Ita dñe: ita fac misericors dñe: impera quod nō possit impleri: imo impera quod nō nisi per tuā gratiā possit impleri: vt cū hoies p suas vires id adimplere nequuerūt: omne os obstruat et nemo sibi magnus videat. **Sunt omnes paruuli: et reus fiat omnis mundus tibi: qz non iustificabit ex lege omnis caro corā te.** Per legē enī cognitio pcti: nūc autē sine lege iusticia tua manifestata est: testimoniu⁹ habēs a lege et pphetis. **Hec sunt mirabilia testimonia tua: que scrutata est anima paruuli hui⁹: et ideo inuenit: qz humiliat⁹ est: et paruulus fact⁹ est.** Quis enī facit mā data tua sicut faciendā sunt: id est ex fide que per dilectionē dei operat⁹: nisi eius in corde per spiritū sanctū ipa dilectio diffundat⁹. **Hoc etiā iste paruulus cōfiteb⁹.** **Os meū inquit: aperui et attraxi spūm: qz mā data tua desiderabā.** Quid desiderabat: nisi facere mā data diuina: Sed nō erat vñ faceret: infirm⁹ forma: et paruulus magna. **Aperuit os confitēs qz per se ipse nō faceret: et attraxit vñ faceret.** **Aperuit os petendo: querēdo: pulsando: et sitiēs hausit spiritū bonū: vnde faceret: qd p seipm̄ nō poterat: mā datū sc̄m̄: et iustū: et bonū.** Si enī nos cū sim⁹ mali: nouim⁹ bona data dare filijs nr̄is: quantomagis pater noster de celo dabit spiritū bonū petentib⁹ eū. Non enī qui spiritu suo agūt: s; quotquot spū dei agunt: hī filij sunt dei: nō qz ipi nihil agūt: sed ne nihil boni agant a bono agūtur vt agant. **Hanc tantomagis efficit quisqz filius bon⁹: quāto largius ei dat a p̄re spirit⁹ bon⁹.** **Benig⁹ iste adhuc petit: Os quidē aperuit et attraxit spiritū: s; adhuc ad patrē pulsat et querit: Bibit: sed quāto suauius sensit: tanto ardentius adhuc sitit. Audi vba sitiētis.** **Respice in me et miserere mei: fm̄ iudicium diligētū nomē tuū.** Id est fm̄ iudiciū quod in eos fecisti: qui diligūt no-

men tuū: quoniā vt diligerēt te prius dilexisti eos. Sic enī Joānes ap̄lus: **Nos diligim⁹ inquit: Et velut causa quereret: quare nos diligere fecit: adiūxit: Quoniā ipse prior dilexit nos.** **Vide et iste quid apertissime dicat: **Bressus meos dirige fm̄ eloquiū tuum: et non dominet mei omnis iniquitas.**** **Ubi qd aliud dicit: qz rectū et liberū me fac fm̄ pmissum tuū: Quāto enī magl regnat in vnoquoqz dei caritas: tāto minus ei dominat iniquitas.** **Quid ergo aliud petit: qz vt donante deo diligat deū: Diligēdo enī deum: diligit seipsum: vt diligere salubriter possit: et proximū sicut seipm̄: In quib⁹ preceptis tota lex pendet et pphete. Quid igit orat: nisi vt p̄cepta que deus imponit iubendo: impleri faciat adiuuādo: Sed quid est qd dicit: **Redime me a calūnijs hominū: vt custodiā mā data tua: Si vera illi hoies crimina obijciunt nō calūniant. Si falsa: quid est qz se redimi desiderat a calūnijs: id est a criminib⁹ falsis: que illi nocere nō possunt: Crimen quippe falsum quod est calūnia: reum nō facit hominē: nisi apud iudicē boiem. Ubi autē deus iudex est: nullus falso crimine ledit: qz nō cui obijciat: sed obijcienti potius imputat. An hic ecclesie presignat oratio et vnuer si populi christiani qui redemptus est a calūnijs hominū: quibus exagrabant vsqz quaqz christiani: Sed nunqd p̄pterea dei mā data nō custodit: Nōne inter ipsas calūnias qm̄ feruebāt: multo gloriose populus sanctus in tribulatiōib⁹ dei mandata seruabat: cum ad perpetrādas impietates persequētib⁹ nō cedebat: Sed nimirū hoc est: redime me a calūnijs hominum: vt custodiam mā data tua. Tu age infuso spiritu tuo: ne me calūnie hominum terribus vincāt: et a tuis mā datis ad sua mala facta traducāt. Si enī hoc mecū egeris: id est hoc modo me ab eorum calūnijs: ne criminatōes eoz falsas quas obijciūt per timeam: cū paciētia donata redemēns: inter ipas calūnias custodiā mā data tua. **Faciē tuā inquit: illumina sup seruum tuū: Id est tuam manifesta: subueniēdo et opitulādo presentā. Et docēdo iustificationes tuas. Boce vtiqz vt faciā quod euidētus alibi legit: Boce me vt faciā volūtatē tuā. Qui enī audiūt licet memoria teneant quod audiunt: ne quaqz didicisse putādi sunt si non faciūt.******

Alia lra.
t in iusticia.

Alia lra
t doce me.

Alia lra
aspice.

Veritatis nãq; verbũ est: Omnis qui audiuit a pfe z didicit: venit ad me. Qui g̃ nõ facit: id est nõ venit: nõ didicit. Recolens aut̃ iste dolorẽ penitẽtiẽ puaricationis sue.

Alia lfa. f̃ deduxerũt.

4 Exitus aquarũ inquit: descenderunt oculi mei: qz nõ custodierũt legẽ tuã. Ad est ipsi oculi mei. Nam in quibusdã codicib⁹ z hoc legif: qz nõ custodiui legẽ tuã. Bescederũt g̃ exitus aquarum: id est effusiones lachrymarum: Et ea locutiõẽ qua dicere potuit: montes descenderunt pedes mei: z si nõ diceret per montes vel in montes: ea locutiõẽ dicit scalas descẽdit: z si nõ dicat per scalas: aut piscinã descẽdit: z si non dicat in piscinã. Et bene ait: descenderũt: humilitate scz penitendi. Ascenderũt enĩ: qñ per superbiã cõtumacẽ erecti fuerãt z elati. Sursũ enim sibi esse vi debant: qñ ignorãtes dei iusticiã cõstituerẽ volebãt suã: In qua fatigati z legis puaricationẽ confusi: ab illa elatiõẽ descenderũt flendo: vt iusticiã dei potius impetrarẽt petendo. Sunt codices qui nõ habẽt descenderũt: sed trãsierũt: tanq; exaggerãter diceret trãsisse se flẽdo fontes aquarum: vt hoc intelligam⁹ exitus aquarum: plus fleuisse q; manãt aque de suis exitib⁹. Cur aut̃ nõ custodita lege sic fletur: nisi vt impetret gratia que penitẽtis delet iniquitatẽ: et credẽtis adiuuat voluntatẽ.

Explicit sermo vicesimuseptimus. Incipit sermo vicesimusoctauus.

Dixerat superius qui cantat hunc psalmũ: Exitus aquarũ descenderunt oculi mei: qm̃ nõ custodierũt legẽ tuã: vbi se multũ fleuisse testat⁹ est puaricationẽ suã. Proinde velut rationẽ reddẽs: cur multũ flere debuerit: z suũ grauius dolere pctm̃. Iustus es inquit: dñe: z rectũ iudiciũ tuũ. Mandasti iusticiã testimonia tua: z veritates tuã valde. Hec itaq; iusticia dei rectũq; iudiciũ z veritas: om̃i ẽ metuẽda peccãti. Hac enĩ dãnant diuinit⁹ quicũq; dãnãt: nec est om̃ino q̃ de sua dãnatiõẽ cõtra deũ iustũ recte cõqueri possit. Inde fletus rectus est penitẽtis: qm̃ si cor eius impenitẽs dãnaret: iustissime vtq; dãnaret. Sane iusticiã dicit testimonia dei. Iustũ quippe se probat mandãdo iusticiã. Et enĩ hec veritas vt deus testimonijs talib⁹ innotescat. S; qd est qd sequit⁹: z Tabefecit me zelus meus: Uel sicut alij codices habet zelus tuus. Habẽt nõnulli etiã do

Alia lfa. f̃ Tabescere me fecit.

mus tue. Et nõ tabefecit me: sed comedit me. Quod ex alio psalmo quãtũ mihi videt putandũ est emẽdandũ: vbi scriptum est: Zelus domus tue comedit me. Quod cõmemoratũ etiã in euãgelio nouimus. Simile tñ aliquid esse tabefecit ei: qd̃ ibi est comedit. Zelus aut̃ me⁹ qd̃ plures codices habẽt: nullam ingerit questionẽ. Quid enĩ mirũ ẽ: si zelo suo q̃sq; tabescat: Qz vero habẽt aliqui: zelus tuus: significat hominẽ deo zelantẽ: nõ sibi: sed nõ repugnat si ipse dicat z me⁹. Nã quid aliud dicit apostolus: Emulor enĩ vos deo emulatione dei: Nam dicendo: Emulor vos: quid nisi emulationẽ demõstrat suã: Sed qz dixit deo: id est nõ sibi sed deo: ideo addidit: emulatione dei. Hanc quippe suo spũ fidelib⁹ suis inspirat deus: Amoris enĩ est nõ liuoris. Nã que fuit causa vt hoc apostolus diceret: Aptau enĩ vos inquit vni viro vginẽ castã exhibere chusto. Timeo aut̃ ne sicut serpẽs Euam seduxit versutia sua: sic z vestre mẽtes corrũpanẽt a simplicitate et castitate que est in chusto. Come debat eum zelus domus dei: quã tñ zelabat chusto nõ sibi. Sponsus enĩ sibi zelat sponsam suã: amicus aut̃ spõsi: nõ eã sibi zelare debet: sed spõso. Bonus g̃ z huius intelligẽdus est zelus. Causam aut̃ subiungit z dicit: Quia obliti sunt verboz tuorũ inimici mei. Retribuebãt g̃ mala p̃ bonis: qm̃ zeabat illos deo tam rebe mẽter z ardẽter: vt eo zelo tabefactũ se diceret: Illi aut̃ ob hoc in ipm̃ inimicitias exercebãt: qz vtq; vt deũ amarẽt volebat: quos amãdo zelabat. Non ingrãt enĩ grẽ dei: per quã fuerat ex inimico reconciliat⁹ deo: etiam ipse suos diligebat inimicos: et eos zelabat deo: dolẽs z tabescẽs qz essent verboz eius obliti. Beinde cõsiderãs ipẽ in verbis dei: qua flamma dilectiõis ardet. Ignitũ inquit: eloquiũ tuũ valde: z seruus tuus dilexit illud. Merito zelabat in suis inimicis cor impetẽs: qui fuerãt obliti verboz dei. Ad hoc enĩ flagrabat eos adducere: quod ipse flagrantissime diligebat. Junior ego su inquit: et cõtemptus: iustificatiões tuas nõ sum oblitus. Non sicut inimici mei qui obliti sunt verbozũ tuorũ. Uidetur autẽ minor etate non oblitus iustificatiões dei dolere pro inimicis suis etate maioribus qui obliti sunt. Nam quid est: iunior ego non sum oblitus: nisi illi maio

Alia lfa. f̃ verban

Alia lfa. f̃ verban

Alia lfa. f̃ z dolẽtulus.

res obliuī sūt: πεω Τεπόσ est enim grecus: qđ est etiā in illo loco vbi dictus ē: In quo corrigiū iunior viā suā. Hoc autē nomē cōparatiuū est: et ideo bene intelligit in cōparatione maioris. Vos qđ p̄p̄os hic agnoscamus: qui etiā in Rebecce vtero luctabant: qñ nō ex operibus: sed ex vocante dictum est ei: Maior seruiet minori. Sed cōtemptū se dicit hic iunior: ideo factus ē maior: qz ignobilia et cōtempnibilia mūdi eligit de^o: et ea qđ non sunt tanqđ sint: vt qđ sunt euacuent: et ecce sunt nouissimi qui erāt primi: et p̄mi qui erant nouissimi. Nec in merito obliuī sunt verborū dei qui suā iusticiā cōstituere voluerūt ignorātes iusticiam dei. Iste autē iunior nō est obliuī: quia nō suā voluit habere iusticiā: sed dei. De qua etiā nūc dicit: **Iusticia tua iusticia i eternū: et lex tua veritas.** Quō em̄ nō veritas lex: p̄ quā cognitio peccati: et que testimoniū p̄hibet iusticie dei. Sic em̄ dicit apostolus: Iusticia dei manifesta est: testificata p̄ legē et p̄phas. Propter hāc passus ē p̄secutione iunior a maiore: vt diceret iunior qđ sequit: **Tribulatio et necessitas inuenerūt me: mādāta tua meditatio mea est.** Seuiāt: p̄sequātur: dñi tamē mādāta dei nō relinquātur: et ex ip̄is mādatis etiā qui seuiunt diligant. **Iusticia testimonia tua in eternū: intellectu da mihi et viuā.** Intellectū poscit iste iunior: quē si nō hiet: non sup̄ seniores intelligeret: sed eum poscit in tribulatione et necessitate: quo intelligat qđ sit cōtempnēdū qđ ei possunt auferre p̄sequentes inimici: a quib^o se dicit esse cōtemptū: Ideo dixit: et viuam: qz si eo vsqz tribulatio necessitasqz puenit: vt p̄ inimicorū p̄sequētuz manus vita ista finiat: viuēt i eternū qui t̄p̄alibus p̄ponit iusticiā que manet in eternū: qđ iusticia in tribulatione et necessitate martyria sūt dei: hoc est testimonia: pro quib^o sunt martyres coronati.

Explicit sermo vicesimoseptimus. Incipit sermo. XXIX. de eo quod sequitur: Exclamaui in toto corde: exaudi me domine etc.

Clamor ad dñm qui fit ab orātibus: si sonitu corporalis vocis fiat: nō intento i dñm corde: quis dubitet inaniter fieri: Si autē fiat corde: etiāz silente corporis voce: alium quēlibet hominē potest latere: non deū. Sive ergo cū voce carnis qñ id opus est: siue cū silentio ad deū cum

oramus: corde clamandū est. Est autē clamor cordis: magna cogitationis intentio. Qui cū est in oratione: magnū exprimit desiderātiōis et petentis affectū: vt nō desperet effectū. Tunc porro in toto corde clamat: qñ aliunde nō cogitat. Tales orōnes rare sunt multis: crebre autem pacis: Utrū vō cuiqz: nescio. Talē suā cōmemorat orationē qui cantat hūc psalmū: dicēs. **Exclamaui i toto corde exaudi me domine: Cui em̄ rei suus clamor p̄ficiat: adiu-** **xi. Justificationes tuas exquirā.** Ad hoc ergo clamaui in toto corde suo: et hoc sibi desiderauit a domino exaudiente p̄stari: vt iustificatiōes eius exquirat. Pro inde qđ vt faciamus iubet: vt exquiramus orat. **Quilongē est adhuc a faciēte qđ exquirat: Non em̄ ē p̄sequēs vt qđ exquirat: inueniat: aut qui inuenit: faciat.** Nō autē potest nisi inuenit: facere: et nisi quesierit: inuenire. Sed magnaz spem dñs Iesus dedit dicēde: **Querite et inuenietis.** Rursus autē dicit sapiētia (que quid ē nisi ip̄e) **Querēt me mali: et nō inueniēt.** Nō ergo malis sed bonis dictū ē: **Querite et inuenietis.** Immo vō eis dictū ē quib^o eodē loco paulopost: **Si ergo vos inquit cū sitis mali: nostis bona data dare filiis vestris: quomodo igitur malis dicis: Querite et inuenietis: cum rursus dicat: Querēt me mali et nō inuenient.** An aliud eos dñs qđ sapiētiam querere volebat: qñ eos inuēturos si quererēt p̄mitteret: In ea quippe sunt omnia que ab eis qđ beati esse cupiūt inquirenda sunt. Ibi ergo sunt et iustificatiōes dei. Quapropter restat vt intelligam^o nō omnes malos nō inuenire sapiētiam si q̄sierint: sed eos qđ intātū sunt mali vt oderint eam. Sic em̄ et dixit: **Querent me mali et nō inueniēt: Oderūt em̄ sapiētiam.** Ideo ergo nō inueniūt: qz oderūt. Sed rursus si oderūt quomō querunt: nisi qz non eam querūt p̄pter ipsam: sed p̄pter aliquid quod mali amant: et ad hoc se facilius putant p̄uenturos p̄ ipsam: **Multi em̄ sunt qui dicta sapiētie studiosissime inquirent: eāqz in doctrina nō in vita volunt habere: vt non p̄ mores quos iubet sapiētia pueniant: ad dei lucē qđ ē ipsa sapiētia: sed p̄ sermones quos habet sapiētia pueniant ad hominū laudē: qđ est vanagloria.** Nō ergo sapiētiam querunt: et quādo eam querunt: quia nō querūt ipsam: alioquin uiuerent fm̄ ipsam: sed volunt verbis eius inflari. **Et quātomagis inflant: tantomagis**

Alia lra. requirā.

Alia lra. angustia.

Alia lra. Equitas.

efficiunt extra ipsas. Iste autem hoc ipsum pos-
cens a domino quod eum iubet facere domi-
nus: ut ipse in illo etiam quod impat operet. **Be-**
est enim qui operatur in nobis: et velle: et operari
per bona voluntate: **Clamavi** inquit in toto
corde meo exaudi me domine: iustificatio-
nes tuas exquiram: utique faciendas non timore
sciendas: ne similis fiat illi seruo duro: qui
etiam si intellexerit non obaudiet: **Clama-**
ui **salvum me fac:** Vel sicut nonnulli ha-
bent et greci et latini: **Clamavi te: salvum**
me fac: Quid est clamavi te: nisi clamando
inuocaui te: **Sed cum dixisset: salvum me fac:**
quid adiunxit: **Ut custodiam testimonia**
tua. Ne te scilicet per infirmitatem negem.
Salus quippe anime facit: ut fiat quod facie-
dum esse cognoscit: et usque ad mortem corpo-
ris: si hoc flagitat extrema temptatio per te-
stimonia diuinorum veritate certetur. **Ubi**
autem non est salus: succubit infirmitas: et de-
seritur veritas. **Sed quod sequitur habet aliquid**
obscuritatis: quod aliquanto diutius exponen-
dum est. **Preueni in tempesta nocte et clamavi.**
Plures codices non ha-
bent: **intempesta nocte: sed Immatu-
ritate.** **Uir** autem vnus inuentus est qui haberet
geminatam propositionem: id est **In imaturi-
tate.** **Immatunitas** itaque in hoc loco noctur-
num tempus est: quod non est maturum: id est
opportunitate ut agatur aliquid vigilando. **Quod**
etiam vulgo dici solet: hora importuna. **Hor**
quoque **intempesta:** id est media: quoniam descen-
dit est: hinc proculdubio nuncupata est: quia
importuna est actionibus vigilantibus. **Tem-**
pestiuum enim: dixerunt veteres oportunitate.
Et intempestiuum: importunitate. **A** tpe ducto
vocabulo. **Non** ab illa tempestate: que con-
suetudine latine lingue celi perturbatio iam
vocatur. **Quod** isto verbo libenter vtunt hi-
storici: ut dicant ea tempestate: quod volunt
eo tempore intelligi. **Et** quod ait locutor egre-
gius. **Unde** hec tam clara repente tempe-
stas. **Non** celum nimbis ventisque turbatum:
sed magis subita et splendida serenitate ful-
gidum significauit hoc nomen. **Quod** ergo gre-
ce dictus est: $\epsilon\upsilon\ \alpha\omega\pi\iota\alpha$: non vno verbo: sed
duobus: id est propositione et nomine: hoc in-
terpres nostri quidam dixerunt **intempesta**
nocte. **Plures** **imaturitate:** non duobus ver-
bis: sed vno: cuius vocabuli nominatiuus est im-
maturitas. **Nonnulli** vero in duobus verbis:
sicut grecus posuit in imaturitate: $\alpha\omega\pi\iota\alpha$
quippe immaturitas est: $\epsilon\upsilon\ \alpha\omega\pi\iota\alpha$ in imatu-
ritate. **Tanquam** si vellet etiam ille qui dixit in-

Alia lfa.
t ad re.

Alia lfa
t madata.

Alia lfa.
t in maturitate

Alia lfa
t in verbis
supra

Alia lfa.
t rephila

Alia lfa
t audi.

tempesta nocte: propositione dicere gemina-
ta: in tempesta: ut vna propositio significet
in qua hora: altera pertineat ad compositionem
nominis. **Nihil** sane interest ad sententiam:
vtrum quis dicat egisse se aliquid gallicatum:
an in gallinatu. **Ira** nihil interesset: vtrum
intempesta nocte: an vero in tempesta no-
cte: id est in nocte intempesta clamasse se di-
ceret. **Secus** tamen in nocte intempesta dixit:
quod idem valet si dicat: in immaturitate: id est
in tpe nocturno et immaturo. **Hactenus** de
obsuro verbo fuerit disputatum. **Nunc** vide-
amus quis ipse sit sensus. **Preueni** inquit
nocte intempesta: et clamavi. **In verbis**
tuis speravi. **Si** hoc ad vnumquemque si-
delium referamus: et ad proprietatem rei ge-
ste: sepe contingit ut tali nocte tempore vige-
let amor dei: et magno urgente orationis af-
fectu non expectet: sed preueniat: quod post gal-
licantium consuevit esse tempus orandi. **Si** autem
accipiamus hoc totum seculum noctes: utique in-
tempesta nocte clamamus ad deum et preueni-
mus maturitate temporis: in quo nobis red-
ditur est quod promissit: sicut alibi legitur: **Preue-**
niamus faciem eius in confessione: quoniam si veli-
mus intelligere: immaturum tempus noctis
huius antequam venisset plenitudo temporis: id
est ipsa maturitas: quoniam christus manifestaret
in carne: nec tunc ecclesia tacuit: sed preueni-
ens istam maturitatem prophetando clamauit: et
in verbis dei sperauit poteris facere quod
promissit: ut in semine Abrahe benedicerent omnes
gentes. **Ipsa** et quod sequitur dicitur: **Preue-**
nerunt oculi mei ad matutinum: ut
meditarer eloquia tua. **Donamus** enim
matutinum quoniam qui sedebant in umbra mor-
tis: lux orta est eis. **Non** in sanctis qui prius
erant in terra ad hoc matutinum oculi eccle-
sie preueniunt: quia hoc futurum ante preuiderunt:
ut meditentur eloquia dei que tunc erant: et in
lege ac prophetis hec futura nunciabantur: **Alia lfa**
Voce mea: inquit: **exaudi me do-**
mine secundum misericordiam tuam: et secundum
iudicium tuum viuifica me. **Prius** enim
deus secundum misericordiam aufert a peccatoribus
penam: eisque postea iustis secundum iudicium da-
bit vitam: quia non frustra illi hoc ordine
dicitur: **Misericordiam et iudicium cantabo**
tibi domine: quoniam et ipsum tempus miseri-
cordie non est sine iudicio: de quo dicit apo-
stolus: **Si** enim nos ipsos iudicaremus: a do-
mino non iudicaremur: cum iudicamur autem
a domino corripimur: ne cum mundo dan-
nemur: **Et** eius coapostolus: **Tempus** est inquit vt

Alia lfa
t audi.

iudicium incipiat a domo domini: Et si initium a nobis: quibus finis erit eis qui non credunt domini euangelio: et ultimum tempus iudicium non erit sine misericordia: quia coronat te: ait psalmus: in misericordia et misericordia. Iudicium autem sine misericordia: sed sinistris qui non fecerunt misericordiam. **Appropinquauerunt: inquit: persequetes me iniquitate:** Vel sic nonnulli codices habent: **Iniquitate:** Tunc appropinquat qui persequitur: qui usque ad carnes cruciandam pimentam puenit. **Ubi psalmus vicesimus primus ubi passio domini prophetata est: Ne discedas inquit a me: quoniam tribulatio prima est: cum ea dicantur que non imminente: sed iam presente ipsa passione percussus est. Sed proxima dixit tribulationem que fiebat in carne. Nihil est quippe anime prius carne quam gestat. Propinquauerunt ergo persequetes: affligendo eorum carnem quos persequabant. Sed attende quod sequitur. A lege autem tua longe facti sunt. Quantomagis propinquauerunt persequedis iustis: tanto longe facti sunt a iusticia. Sed quid nocuerunt eis quibus persequedo propinquauerunt: quando interior est propinquo domini eorum a quo nullatenus deserunt: Denique sequitur. Prope es tu domine: et omnes vie tue veritas. Etiam in tribulationibus suis quod eas non immerito patitur tribuere deo veritatem sanctorum est visitata confessio: Ita regina Hester: ita sanctus Daniel: ita tres viri in camino: ita eorum sanctitatis alij socij confitentur. Queri autem potest quomodo hic dictum sit: Omnes vie tue veritas: cum in alio psalmo legatur: Uniuerse vie domini misericordia et veritas. Si erga sanctos et uniuerse vie domini misericordia: et uniuerse vie domini veritas: quod et in iudicio subuenit: atque ita non deest misericordia: et in miserando id exhibet quod promisit: ne veritas desit. Erga autem omnes et quos liberat et quos damnat: omnes vie domini misericordia et veritas: quia ubi non misere vindicte veritas exhibet. Multos quippe immeritos liberat: immeritum autem neminem damnat. **Ab initio cognoui: inquit: de testimonijs tuis: quia in eternum fundasti ea.** Quod grecus ait: κατ' ἀρχῆς: aliqui nostri ab initio: aliqui initio: aliqui in initijs: interpretati sunt: Sed qui pluraliter hoc dicere maluerunt: grecam locutionem secuti sunt: Latine autem lingue illud potius visitatum est: ut ab initio vel in initio dicat: quoniam κατ' ἀρχῆς**

grece quasi pluraliter: sed adverbialiter dicitur: quale est apud nos cum dicimus: alias hoc facio: pluraliter numerum feminini generis dicere videmur: sed adverbium est: et significat alio tempore. Quid est ergo ab initio cognoui: vel potius ut et nos adverbialiter id dicamus: Initio cognoui de testimonijs tuis: quia in eternum fundasti ea: Testimonia domini in eternum ab illo dicitur esse fundata: et ab se initio cognouisse testatur: nec alium de cognouisse quod dicitur in testimonijs. Que sunt ista testimonia: nisi quod testatur esse datum se regnum suis filijs sempiternum: Et quod in unigenito se datum esse testatur est: de quo dictum est: Et regni eius non erit finis: ipsa testimonia dixit in eternum esse fundata: quod id quod per ea deus promisit eternum esse. Nam per se ipsa testimonia tunc non erunt necessaria: quando res ipsa videbitur propter quam credendam nunc testimonia requiruntur: Et ideo bene intelligitur dictum: fundasti ea: quod in christo vera monstrant. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere propter id quod positum est: quod est christus Iesus. Etiam hoc quod iste initio cognouit: nisi quod ecclesia loquitur que terris non desinit ab initio generis humani: cuius primitie Abel sanctus est immolatus: et ipse in testimonium futuri sanguinis mediatoris ab impio fratre fundendi. Nam illud ab initio dictum est: Erunt duo in carne una: Quod magni sacramentum apostolus Paulus exponens: Ego inquit dico in christo et in ecclesia.

Explicit sermo vicesimus nonus.
Incipit sermo tricesimus: de versu psalmi. Uide humilitatem meam et eripe me etc.

Nemo in christi corpore constitutus a se alienam arbitretur esse hanc vocem. Quonia reuera totum christi corpus in hac humilitate positum dicit: Etiam psalmi huius incipit lectio: de qua nunc disputare suscepimus. **Uide humilitatem meam et eripe me: quod legem tuam non sum oblitus.** Hoc loco nullam dei legem conuenientius intelligimus: nisi que immobilis fixa est: ut omnes qui se exaltant humiliet: et omnes qui se humiliat exaltet. Superbus ergo malis ut humiliet innectit: humilis a malis ut exaltet eripitur. **Judica: inquit: iudicium meum et redime me:** Superior quodammodo sententia repetita est. Quod enim ait: Uide humilitatem meam: hoc est: iudica iudicium meum: Et quod ait: eripe me: hoc est: et redime me. Quod vero super dictum est: Quia legem tuam non sum oblitus: huic congruit quod infra est. **Propter eloquium tuum viuifica me: Ipse enim. eloquium**

Alia lra iniquitati.

Alia lra non habet.

Alia lra. f no habet.

est lex dei: qua non est oblitus ut se exaltatus humiliaret. Ad ipsam vero exaltationem pertinet quod ait: uiuifica me: quia sanctorum exaltatio vita eterna est. Longe est: inquit: a peccatoribus salus: quia iustificationes tuas non exquisierunt. Quis enim te discernit: o tu qui dixisti: Longe est a peccatoribus salus: Quis te discernit a peccatoribus: ut non a te longe sit: sed tecum sit salus: Hoc te nempe discernit: quia id quod isti non egerunt: ipse fecisti: hoc est: dei iustificationes exquisisti. Quid enim habes quod non accepisti: Nonne tu es qui paulo ante dicebas: Clamaui in toto corde meo exaudi me domine iustificationes tuas requiram: Ergo ab illo ad quem clamasti: ut eas exquireret accepisti. Ipse te igitur discernit ab eis: a quibus propterea longe est salus: quia iustificationes dei non exquisierunt. Uidit hoc etiam ipse: neque enim ego uiderem: nisi in ipso essem.

Alia lra. f Misericor/ dic.

Corporis enim christi uerba ista sunt: cuius membra sumus. Uidit hoc inquam: continuoque subiicit. Miserationes tue multe domine: Etiam hoc ergo quod exquirimus iustificationes tuas pertinet ad miseraciones tuas. Secundum iudicium tuum uiuifica me. Noui enim quia et iudicium tuum sine tua misericordione non erit super me.

Alia lra. f qui psequunt/ r tribulant.

Multi persequentes me et tribulantes me: a testimonijs tuis non declinaui. Factum est: nouimus: recolimus: agnoscimus. Purpurata est uniuersa terra sanguine martyrum: floret celum coronis martyrum: ornate sunt ecclesie memorijs martyrum: insignita sunt tempora natalibus martyrum: crebrescunt sanitates meritis martyrum. Ubi hoc: nisi quia impletum est quod predictum est de homine isto toto terrarum orbe diffusum: Multi persequentes me et tribulantes me: a testimonijs tuis non declinaui. Agnoscimus et gratias agimus domino deo nostro. Tu namque homo: tu in alio psalmo: tu ipse dixisti: Nisi quia dominus erat in nobis: fortasse uiuos absorbuissent nos. Ecce quare ab eius testimonijs non declinasti: et ad palmam superne uocationis inter manus multorum persequentium tribulantiumque uenisti.

Alia lra. f puaricantes.

Uidi: inquit: insensatos et tabescebam: Uel sicut alij codices habent. Uidi non obseruantes pactum: Et hoc plures habent. Sed qui sunt qui pactum non obseruauerunt: nisi qui declinauerunt a testimonijs dei: tribulationes multorum persequentium non ferentes: Hoc est autem pactum: ut qui uicerit coronetur. Hoc pactum non ob-

seruauerunt: qui persecutiones non tolerantes: a testimonijs dei negando declinauerunt. Nos igitur iste uidit et tabescebat: quia diligebat. Zelus ille enim bonus est: de amore ueniens: non luore. In quo enim non seruauerunt pactum: securus adiurit. Quia eloquia tua non custodierunt. Quia quippe in tribulationibus negauerunt: Et comedat se iste differens ab eis ac dicit: Uide quoniam mandata tua dilexi: Non ait: eloquia uel testimonia tua non negaui: quod martyres facere cogebant: et non facientes intolerabilia patiebantur: sed bene dixit ubi fructus est omnium passionum: quia si tradero corpus meum ut ardeam: caritate asit non habeam nihil mihi prodest. Hanc iste commendans ait: Uide quoniam mandata tua dilexi. Beneque postulauit premium. Domine in tua misericordia uiuifica me. Isti mortificant: tu uiuifica. Sed si premium poscit in misericordia quod reddere debet iusticia: quam tomagis impensa est misericordia ut obtineret cui premium debet ipsa victoria: Principium inquit: uerborum tuorum ueritas: in eternum omnia iudicia iusticie tue. A ueritate inquit tua uerba procedunt: et uero ueracia sunt: et neminem fallunt: quibus prentificiatur uita iusto: pena impio. Hec sunt quippe in eternum iudicia iusticie dei.

Explicit sermo tricesimus. Incipit sermo tricesimus primus: de uersu psalmi. Principes persecuti sunt me gratis etc.

Quas persecutiones a regibus terre corpus christi: hoc est: sancta ecclesia protulit: nouimus: agnoscimus ergo hic etiam eius uerba dicentis: Principes persecuti sunt me gratis: et a uerbis tuis formidauit cor meum. Quod enim christiani leserant regna terrena: quis eis regno celorum promiserit rex eorum: Quid inquam leserant regna terrena: Nihil quid eorum rex milites suos prohibuit impendere et exhibere que debentur regibus terre: Nonne de hoc sibi calumniam moliebantur iudeis ait: Reddite cesari que cesaris sunt: et deo que dei sunt: Nonne tributum de ore piscis etiam ipse psoluit: Nonne percursor eius militibus regni huius quid facere deberent pro eterna salute querentibus: non ait: Cingulus soluite: arma proijcite: regem uestrum deserite ut possitis domino militare: sed ait: Reminere concusseritis: nulli calumnia feceritis: sufficiat uobis stipendium uestrum: Nonne unus militum eius et dilectissimus comes eius: commilitonibus suis: et quodammodo christi punit-

cialib⁹ dixit: Omnis anima potestatibus sublimiorib⁹ subdita sit: Et paulopost ait: Reddite omnib⁹ debita: cui tributū tributum: cui vectigal vectigal: cui timorē timorem: cui honorem honorē: Nemini quicq̄ debeatis: nisi vt inuicē diligatis. Nōne p̄cepit vt p̄ ip̄is etiā regibus oraret ecclesia: Quid ḡ eos christiani offenderūt: Quod debitum nō reddiderūt: In quo christiani nō sunt terrenis regib⁹ obsecuti: Ergo terreni reges christianos gratis p̄secuti sunt. Sed qđ subiecit attende. Et a verbis tuis formidauit cor mū. Habuerūt quidē et illi verba minantia: expello: p̄scribo: occido: vnguib⁹ torqueo: ignibus terreo: bestijs subzigo: mēbra dilanio: sed tua me potius verba terruerūt: Nolite timere eos qui corpus occidūt: postea nō habēt quid faciāt: sed eum timete qui habet potestātē et corp⁹ et animā pdere in gehennā. Ab his verbis tuis formidauit cor meū. Et cōtēpsi hoiez p̄secutorē meū: et vici diabolū seductorem meū. Beinde sequit. **Exultabo ego sup eloquia tua: sicut q̄ inuenit spolia multa.** Per ea verba vicit: a quibus formidauit: Vicitis em̄ spolia detrabitur: sicut victus et spoliatus est ille de quo dicit in euāgelio: Nemo intrat i domū fortis: vt vasa eius diripiat: nisi prius alligauerit fortem. Sed spolia multa inuēta sunt: quādo patiētiam mirati martyriū: etiā qui p̄secuti sunt crediderūt: et qui regem nostruz detrimētum milituz ei⁹ sunt damnificare moliti: ab illo sunt insup acquisiti. Quisquis ergo a verbis dei: ne in certamine vincat formidat: sup eadem verba victor exultat. Nam ne putarem⁹ ex illa formidine odium verborū dei potuisse surripere: quib⁹ iaz dixerit: **Exultau super eloquia tua: qđ vtiq̄ nō diceret si odiret ea: tamē adhuc addit et dicit: **Iniusticiā odio habui et abominatus sum: legem aut tuam dilexi:**** Nempe a verbis eius illa formido nō fecit eorūdem verborū odiū: sed integrā tenuit caritatem. Neq̄ em̄ lex dei: non sunt verba et eloquia dei: Absit ergo vt timore peccat amor: vbi castus est timor. Sic patres a filijs pijs et timent et amant: sic pudica cōiunx virū et timet ne ab illo deserat: et amat vt fruatur. Si ergo pater homo et coniunx homo: et timeri et amari debet: multo magis pater noster qui in celis est: et ille sponsus: nō carne p̄re filijs hominū: sed virtute formosus: A quibus em̄ diligit lex dei: nisi a

quibus diligit deus: Et quid habet bonis filijs triste lex patris: An qm̄ quem diligit corripit: et flagellat omnē filiuz quē recipite. At qui hec iudicia respuit: p̄missa non recipit. Paterna ergo iudicia laudent: et in flagello: si p̄missa diligunt in premio. Ita plane fecit iste qui dicit: **Septies in die laudau te: sup iudicia iusticie tue.** Septies in die qđ ait: significat semp. Sollet esse quippe iste numer⁹ vniuersitatis iudiciū: p̄pter qđ sex diebus diuine opatiōis septimus adiectus est quietis. Et p̄ septem dies currentes et recurrentes tempora vniuersa voluūtur. Nec ob aliud dictum est: **Septies cadet iustus et resurget:** id est non perit iustus modis omnib⁹ humiliat⁹: sed nō p̄uicatus: alioq̄n non erit iustus. Nā p̄ omni genere tribulatiōis qua in conspectu hominū deijcit: positū est septies cadit. Et pro eo qđ ex ip̄is omnib⁹ tribulatiōibus p̄ficiat: positum est resurget. Satis illustrat in eo libro consequēs sententia p̄cedentē. Ibi em̄ sequit: **Impij autē infirmabunt in malis:** hoc est itaq̄ iusto septies cadere et resurgere: in omnibus malis nō infirmari. Aderto igit septies in die laudauit ecclia deum: sup iudicia iusticie ip̄ius: qz cū tempus esset vt iudiciū inciperet a domo domini: in omnib⁹ tribulatiōibus nō infirmata: sed coronis martyruz gloriata est. **Pax multa: inquit: diligētib⁹ lege tuā: et non est eis scandalū.** Utrū ipsa lex diligētib⁹ se scandaluz nō est: an diligētib⁹ eam nullū est vnde cūq̄ scandalum: Sed vtrūq̄ recte intelligit. Qui em̄ diligit dei legem: etiā qđ in ea non intelligit honorat. Et qđ ei sonare videt absurde: se pot⁹ non intelligere. et aliquid magnū latere ibi iudicat. Ideo lex dei nō est ei scandalū. Ut aut nullū scandalū oīno patiat: nō sic homines sancte cuiusq̄ p̄fessionis attēdat: vt fides eius ex eorū moribus pendeat. Ne aliquibus cadentibus quos p̄ magno habebat: ip̄e scandalo pereat. Sed ipsam dei legē diligit: et erit ei pax multa: nullūq̄ scandalum. Securus em̄ diligit eam: in qua etiā si multi peccant: peccare ip̄e non nouit. **Expectabam: inquit: salutare tuū domine: et mādata tua dilexi.** Quid enim iustis profuisset antiquis dei dilexisse mandata: nisi eos christus qui est dei salutare liberasset: cuius etiam spiritu imptito mandata dei diligere potuerunt: Si ergo antiqui iusti expectabant salutare dei: quia

Alia lra. t laude. n. dixi

Alia lra. t illis.

Alia lra. t Eraboz.

Alia lra. t Iniquitatē.

mādata eius dilexerāt: quātomagis neces-
 sarius erat Iesus: hoc est: salutare dei sal-
 uis faciēdis eis qui mādata eius non dile-
 xerunt. **P**otest ista etiam sanctis istorū tē-
 porum: ex quo gratia reuelata euāgelium
 predicat cōgruere pphetia. **E**xpectant em̄
 christū qui mādata dei diligunt: vt cū chri-
 stus apparuerit vita nostra: tunc et nos ap-
 pareamus cum illo in gloria. **C**ustodi-
 uit: inq̄r: anima mea testimonia tua:
 et dilexi ea valde. **U**el sicut nonnulli
 codices habēt: dilexit. **E**t subaudiat ani-
 ma mea. **C**ustodiunt testimonia dei: dum
 non negant: hoc est martyriū officii: quia
 testimonia grece martyria nūcupant. **S**ed
 quia p testimonijs dei etiam flāmis con-
 cremari sine caritate nihil pdest: ideo ad-
 didit: et dilexi ea valde. **S**upra autē dire-
 rat: mādata tua dilexi: deinde sequēti v̄su
 testimonia tua custodiuit dilexi: postea et mā-
 data tua et testimonia tua custodiuit. **A**it em̄:
Custodiui mādata tua et testimo-
 nia tua: **Q**ui em̄ diligit ipse veraciter libe-
 terq̄ custodit. **P**leriq̄ em̄ dum mandata
 dei custodiunt sunt inimici cōtra quorum
 volūtate custodiunt. **U**t sic v̄o fortiter et
 testimonia custodiēda sunt: ne psequētibus
 inimicis negent. **C**um ergo se iste vtriq̄ se-
 cisse dixisset: deo tribuit vnde fecit: adiun-
 gendo atq̄ dicendo: **Q**uia omnes vie
 mee in cōspectu tuo domine. **I**deo
 inquit: custodiui mādata tua et testimonia
 tua: quia omnes vie mee in cōspectu tuo.
Tanq̄ diceret: **S**i auertisses a me faciem
 tuam: fierem conturbatus: nec tua manda-
 ta et testimonia custodirē. **C**ustodiui ergo:
 quia omnes vie mee in cōspectu tuo. **P**ro-
 pitio quippe et adiuuante cōspectu voluit in-
 telligi deum videre vias suas: sicut orauit
 qui dixit: **N**e auertas faciē tuam a me. **N**ā
 vtriq̄ facies domini est: et sup facientes ma-
 la: sed vt perdat de terra memoriā eorum.
Non sic pfecto iste dixit: vias suas ab illo
 videri: sed sicut nouit dominus vias iusto-
 rum: et sicut ait **A**doysi: **S**cio te p omnib̄.
Nam si hoc euz non adiuuaret gradientē:
 q̄ eius vie sunt in cōspectu dei: nō diceret
 ideo se custodisse mādata et testimonia ei:
 quia omnes vie sue in cōspectu sunt domi-
 ni. **N**ouit em̄ audire: **S**eruite domino in ti-
 more et exultate ei cum tremore: apprehen-
 dite disciplinā ne qm̄ irascat dñs: et peatis
 de via iusta: **Q**uia nisi in cōspectu domini
 esset: via iusta nō esset. **N**am hūc timorē et

Alia lra. t̄ uehemēter.

Alia lra. t̄ seruauit.

Alia lra. t̄ nō habet.

tremorē apostol̄ etiā **P**aulus imponit eis
 quibus dicit: **C**ū timore et tremore vestraz
 iporū salutem opamini. **E**t cur hoc dixerit
 aperiens: **D**eus est em̄ inquit qui operat̄ i
 vobis: et velle et opari pro bona voluntate.
Ad hoc sunt ergo in cōspectu dñi vie iusto-
 rum: vt dirigat gressus eorum: qm̄ ipse sunt
 vie domini: de quibus scriptū est in puer-
 bijs: **E**tias autē q̄ a dextris sunt nouit dñs:
Peruerse sunt autē inq̄t que a sinistr̄: vt in-
 telligeremus q̄ eas nō nouerit dñs: ppter
 qd̄ pueris dicturus est: nō noui vos. **P**or-
 ro vt ostēderet quo fructu vias q̄ a dextris
 sunt: id est iustorū nouerit dñs: continuo sub-
 iecit. **I**pse em̄ rectos faciet cursus tuos: et
 itinera tua in pace pducet. **E**cce quare ait
 etiā iste: **C**ustodiui mādata tua et testimo-
 nia tua. **E**t velut q̄rerem̄ hoc vñ potuerit:
 qz omnes inquit vie mee in cōspectu tuo
 domine.

ExPLICIT sermo tricesimus prim̄. **I**nci-
 pit sermo. XXXII. de versu psalmi. **A**ppro-
 pinquet oratio mea in cōspectu tuo do-
 mine etc.

Vocem nūc orantis audiam. **Q**uā-
 quis oret: forte nouim̄: et nos ipsos
 si reprobi nō sumus: in mēbris huius
 orantis agnoscimus. **A**ppropinquet
 oratio mea in cōspectu tuo domine:
Ide est oratio mea q̄ sit in cōspectu tuo ap-
 propinquet tibi. **P**rope est em̄ dñs his qui
 obtriuersit cor. **S**cdm̄ eloquiū tuum
 da mihi intellectū. **P**romissum petit:
Nāz hoc ait fm̄ eloquiū tuū: tanq̄ diceret
 fm̄ pmissum tuū. **P**romisit em̄ hoc domi-
 n̄ vbi ait: **I**ntellectū dabo tibi. **I**ntret
 postulatio mea in cōspectu tuo domine:
 fm̄ eloquiū tuum eripe me. **R**e-
 petit quodāmodo quod petiuit. **N**am
 quod prius dixerat: **A**ppropinquet oratio
 mea in cōspectu tuo domine: huic simile est
 qd̄ ait posterius: **I**ntret postulatio mea in
 cōspectu tuo domine: et quod prius: **F**m̄ eloquiū
 tuū da mihi intellectū: huic cōgruit qd̄ po-
 sterius: **F**m̄ eloquiū tuum eripe me. **A**cci-
 piendo quippe intellectū eripitur: qui p se
 ipsum non intelligendo decipitur. **E**ru-
 ctabuut: inquit: **l**abia mea hymnus:
 cu docueris me iustificatiōes tuas.
Rouimus quēadmodum doceat eos deus
 qui sunt docibiles deo. **O**mnis em̄ qui au-
 diuit a patre et didicit: venit ad eum qui iu-
 stificat impiū: vt non solum memoria reti-
 nendo: verū etiā faciēdo custodiat iusti-

Alia lra. t̄ deparatio.

Alia lra. t̄ luxta.

Alia lra. t̄ nō habet.

scationes dei. Sic enim qui gloriatur: non in seipso: sed in domino gloriatur: hymnusque eructatur. Sed iam quia didicit: et laudavit doctorem deum: deinde vult docere.

Alia lra
quiu tuu.
tequitas.

Pronunciabit: inquit: lingua mea eloquia tua: quia omnia mandata tua iudicia. Quia hec se pronunciatu dicit: vniuersus minister fit verbi. Quis enim deus doceat intrinsecus: tamen fides ex auditu est.

Et quomodo audiuit nisi a predicante? Reges enim: quia deus dat incrementum: ideo non est plantandum neque rigandum. Scit enim que picula secutura sint a contradicentibus et persecutibus: cum fuerit pronunciator eloquiorum dei: propter quod adiunxit.

Alia lra
aluer.
oniã.

Fiat manus tua ut saluus me facias: quia mandata tua elegi. Ut non timeas: nec solum cor meum teneret: sed lingua etiam pronunciat eloquia tua: mandata tua elegi: timoremque amore compressi. Fiat ergo manus tua ut saluum me de manu facias aliena.

Sic autem deus saluos martyres fecit: cum eos in anima non permisit occidi. Nam secundum carnem vana salus hominis. Potest et sic accipi: fiat manus tua: ut manus dei christus intelligat: Juxta illud Esaiæ: Et brachium domini cui reuelatum est: Non enim erat factus vnigenitus cum per eum facta sunt omnia: sed factus est ex semine Dauid: ut esset Iesus: id est saluator qui iam erat creator.

Sed cum familiare sit scripture: fiat manus tua: et facta est manus domini: nescio vtrius possit huius sensus in eis locis omnibus obtineri. Sane vbi audiamus quod sequitur.

Concupiui salutare tuum domine: Etiam nolentibus omnibus inimicis salutare dei nobis christus occurrat. Ipse se concupisse iusti antiqui veracissime confitentur: Ipse concupiuit ecclesia venturum de visceribus matris: Ipse concupiscit ecclesia venturum a dextera patris. Subiungit autem huic sententiam.

Et lex tua meditatio mea est. Quia lex prohibet testimonium christo. Sed in hac fide cum corde creditur ad iusticiam: ore confessio fit ad salutem: fremant gentes: populi meditentur inania: occidatur certe caro dum predicat te.

Quiet anima mea et laudabit te: et iudicia tua adiuuabunt me. Iudicia quippe illa sunt que tempus erat: ut inciperent a domo domini. Sed adiuuabunt me inquit. Et quis non videat quantum adiuuerit ecclesiam sanguis ecclesie: quanta ex illa sementie seges toto orbe surrexerit: Nouissime prorsus aperit se: et que persona per totum

psalmum loquebatur ostendit. **E**rauit: inquit: sicut ovis perdita: quere seruum tuum quia mandata tua non sunt oblitus.

Alia lra.
que perijt.

Nonnulli codices non habent quere: sed: viuifica. Una quippe syllaba interest: que inter se i greco distat: ΗΘΟΥ et ΗΤΗΘΟΥ: vnde et ipsi codices greci variant. Sed quodlibet horum sit: ovis perdita querat: ovis perdita viuificetur: propter quam pastor eius non agitanouem dimisit in montibus: et eam querens: iudaicis lacerat et verberat. Sed adhuc querit: adhuc querat ex parte inuenta: adhuc querat.

Ex ea namque parte qua dicit iste: mandata tua non sum oblitus: inuenta est: sed per eos qui mandata dei eligunt: colligunt: diligunt: adhuc querit: et per sui pastoris sanguinem fusum atque dispersum in omnibus gentibus inuenit.

Et potuit quantum a domino adiutus: psalmum istum magnam pertractauit et exposuit. Quod profecto melius sapientiores: doctioresque fecerunt: siue facturi sunt. Nec ideo tamen ei nostrum deesse debuit ministerium: maxime id de me flagitantibus fratribus: quibus sum debitor huius officij.

Quod autem de Alphabeto hebreo: vbi octoni versus singulis subiacet litteris: atque ita psalmus totus contextus: nihil dixi: non sit mirum: quoniam nihil quod ad istum proprie pertineret inueni.

Non enim solus habet has litteras. Illud sane sciant qui in greca et latina scriptura (quoniam non illic seruatum est) inuenire non possunt: omnes octonos versus in hebraicis codicibus ab ea que illis proponitur littera: incipere: Sicut nobis ab eis qui illas nouerunt litteras: indicatum est.

Quod multo diligentius factum est: quam nostri vel latine vel punice quos abecedarios vocant: psalmos facere consueverunt. Non enim omnes versus donec claudat periodus: sed solos primos: ab eadem littera incipiunt quam proponunt.

ExPLICIT Tractatus de psalmo: CXVIII. **I**NCIPIT Tractatus de psalmo: CXIX. Qui est primus Canticum graduum.

Breuis psalmus est et valde utilis: quem modo nobis cantatum audiuimus: et cantando respondimus. Non diu laborabitis in audiendo: nec infructuose laborabitis in operando. Est enim sicut eius titulus prenotat: **Canticum graduum.**

Grece scriptum est: ἀναβαθμῶν. Gradus vel descendentiū sunt: vel ascendentiū. Sed gradus quomodo in his psalmis positi sunt ascendentes significant. **I**ntelligam